

planinski

V E S T N I K

REVIIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

113. LETO / JANUAR 2008 / 3,12 EUR

1

Revija
Planinske zveze
Slovenije

Lienški Dolomiti

Intervju:

Steve House

POHODNIK

ŠMARTINSKA 152,
BTC-HALA A, LJUBLJANA
tel: 01 585 26 30
e-mail: pohodnik@univet.si
www.pohodnik-si.com

**VELIKO SEZONSKO ZNIŽANJE
CEN OBLAČIL TER OBUTVE
ZA VSE AKTIVNOSTI V NARAVI**

do 30% ceneje

7. - 21. 1. 2008

KO GRE ZARES, JE LE NAJBOLJŠE DOVOLJ DOBRO.

www.logos-trend.si

AFS EVOLUZIONE

Čevlji s tehnologijo asoframe za zimske vzpone in ledeniške ture.

AFS 8000

Vrhunski čevlji za plezanje v najbolj ekstremnih razmerah. Preciznost ob majhni teži je zasluga tehnologije asoframe. Dodatna izolacija thinsulate™ notranjega čevlja.

POWERMATIC 400GV

Tehnično dovršeni gorniški čevlji, namenjeni kopnim turam v visokogorju, hoji po zavarovanih plezalnih poteh, trekingu.

ALPINIST GV

Dovršeni univerzalni gorniški čevlji iz vodoodpornega usnja z membrano goretexs.

PRODAJNA MESTA

BRIDGEDALE

Ljubljana	FABIANI [Vič, Ribji trg, Slovenska cesta, City Park] POHODNIK [BTC - hala A] HERVIS [Vič, City Park]
Kamnik	ANNAPURNA WAY FABIANI [Mercator]
Kranj	3S SPORT FABIANI [Supernova, Glavni trg]
Jesenice	HERVIS [Interspar]
Idrija	HERVIS
Kranjska Gora	M in R, d.o.o.
Kobarid	KEJŽAR
Nova Gorica	SPORTLAND FABIANI SUVEL ŠPORT
Koper	FABIANI [Mercator] HERVIS [Mercator]
Novo mesto	FABIANI HERVIS

EXPEDITION SUMMIT KNEE

Zelo tople dokolenke z velikim deležem volne in izolacijo s termalnimi vlakni isofil®.

EXPEDITION SUMMIT

Zelo tople nogavice z velikim deležem volne in izolacijo s termalnimi vlakni isofil®.

NADZORNIKI TNP SO PRI SVOJEM DELU
OBUTI V NOGAVICE BRIDGEDALE.

PRODAJNA MESTA ASOLO

www.asolo.si

Ljubljana	ANNAPURNA WAY HERVIS [Vič, City Park] INTERSPORT [Šiška, Šubičeva]
Kamnik	POHODNIK [BTC - hala A]
Kranj	3S SPORT HERVIS INTERSPORT [Kranj 1 in 2]
Jesenice	HERVIS
Kranjska Gora	INTERSPORT
Kobarid	SPORTLAND
Idrija	M in R, d.o.o.
Ajdovščina	INTERSPORT
Nova Gorica	INTERSPORT in SUVEL
Koper	HERVIS
Novo mesto	HERVIS
Krško	HERVIS
Celje	HERVIS in MAXI ROSSI
Velenje	HERVIS
Ravne na Kor.	KO-MO
Maribor	HERVIS in INTERSPORT
Murska Sobota	HERVIS

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja petnajstega v mesecu.
Planinski vestnik objavlja izvirne
prispevke, ki še niso bili objavljeni
nikjer drugje.

108. letnik

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvorčakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

telefon: 01 434 56 87, faks: 01 434 56 91

e-pošta: pv@pzs.si

http://www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič-Svetel,

Andrej Mašera, Mateja Pate,

Emil Pevec (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega

urednika), Slavica Tovšak

Grafična priprava:

Repro studio SCHWARZ, d.o.o.

Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5190 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Banki, d.d., Ljubljana. Naročnina 31,30 EUR, 55 EUR za tujino, posamezna številka 3,12 EUR. Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajsanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirajo Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za kulturo in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Slika na naslovnici: V lednem slapu
foto: Tomaž Marolt

Pogled nazaj in naprej

Zakoračili smo v novo leto. Čeprav se zdaj večina že usmerja v prihodnost, se bom sam vseeno malce ustavil in pogledal še nazaj. Za nas je bilo leto 2007 najbolj »plodovito« v dosedanjem šestletnem urednikovanju, saj smo stiskali 1104 strani v dvanajstih številkah revije, 80 strani v treh vodniških prilogah in še osem v posebni prilogi (Tirolska deklaracija). Skoraj 1200 strani, skoraj 100 vsak mesec! Brez odločnega sodelovanja vseh »svojih« urednikov se prav gotovo ne bi mogel pohvaliti s tolikšno učinkovitostjo. Naj se jim še enkrat zahvalim za skrbno in dobro delo.

Zahvala pa gre tudi vam, bralcem, predvsem pa piscem. V lanskem letu smo namreč prejeli kar 732 prispevkov, člankov, vesti, pesmi ... Več kot dva na dan, kar je spet – največ do zdaj. Tudi to je gotovo znak, da ima naša revija odziv, da jo spremljate, berete, da nam pišete. Brez vašega sodelovanja Vestnik prav tako ne bi bil takšen, kot je. Seveda vas vabim, da se še oglašate, da nam še pišete, da nas opozarjate na teme, o katerih bi veljalo pisati, da nam dajete zamisli za članke ... Vabim tudi tiste, ki bi jih zanimalo uredniško delo. Tudi mlajše. Dobrih piscev in urednikov namreč ni na pretek, zato jih je treba vzgajati. To pa se ne da na hitro, od danes do jutri, to zahteva svoj čas. To ugotavljamo vsi, ki se pri Planinski zvezi Slovenije ukvarjamo z založniško dejavnostjo.

In da ne pozabim na odločilno vlogo fotografov, saj slike naredijo vsaj pol revije! Prepričan sem, da se je Vestnik izboljšal predvsem zaradi odličnih fotografij, ki nam jih pošiljate. Upam na dobro sodelovanje še v bodoče.

V dobrih šestih letih, odkar ureja Vestnik sedanji uredniški odbor, smo vas vsako drugo leto presenetili z novo podobo. Tokrat oblike nismo spremenili. V preteklosti smo malce tipali in zdaj smo pristali pri tej, ki se nam – in glede na odzive tudi vam – zdi sprejemljiva. Torej nima smisla iskati, preizkušati ... še naprej. Vse, kar bi na tem področju še radi spremenili, je format revije: želimo si večjega. Radi se primerjamo z Evropo in tam imajo večinoma večje formate planinskih, gornjskih revij. To bo zalogaj za v prihodnje.

Če se še enkrat ozrem na preteklo leto, ne smem spregledati elektronskega kazala Vestnika. Lani smo ga dokončali, pred nami pa ostaja velika naloga: dokončanje skeniranja revij. Nekaj je že dostopnih na naših spletnih straneh, kar pa še manjka, bi radi opravili do konca letošnjega leta. Elektronsko kazalo s pridom uporabljamo sami, saj pogosto iščemo podatke o dosedanjih objavah, o tem, ali je bila neka slika že objavljena ali ne ... Upamo, da ga uporabljate tudi vi in da vam pride prav.

Tako. Dovolj je pogledov nazaj, treba je iti naprej, čaka nas novo delo. Začenjamo 113. letnik Planinskega vestnika oziroma 108., če upoštevamo njegovo neizhajanje med prvo svetovno vojno. Pred vami je prva številka, s katero smo se v temi meseca odpravili v Lienške Dolomite.

Še enkrat vam želim srečno v letu 2008, veliko lepih tur po gorah in veliko užitkov pri prebiranju Vestnika. Pa še kaj nam pišite.

Vladimir Habjan

Vsebine vseh Planinskih vestnikov od leta 1895 do danes na www.pvkazalo.si

TEMA MESECA 5-12

Lienški Dolomiti - pozabljeno gorovje

Andrej Mašera

PLANINSTVO 13-56

Nasmeh ajdovske deklice

Dušan Škodič

Slovesna seja PZS v Metliki

Danilo Sbrizaj

Okrogla miza ob Mednarodnem dnevu gora

Rozalija Skobe

Moj hrib

Alenka Mihorič

Že šmarnice nežne cveto ...

Nada Kostanjevič

Med svetlobo in temo

Milan Vošank

Barvita jesenska lepota

Milka Bokal

Zimski utrinki

Jana Remic

Bombni napad na Rzenik

Miran Bremšak

Zelo (malo) zahtevna pot

Aleksander Čičerov

2. mednarodni festival gorniškega filma

Urban Golob

Montaž -Via Dogna

Brane Pahor

Simonyspitze in Großer Geiger

Bor Šumrada

Na Ararat

Aljoša Dornik

NA TURO 57-58

Gmeineck (2592 m),

Reiseckgruppe

Tomaz Hrovat

GALERIJA 59-61

Podobe v ledu

Oton Naglost

INTERVJU 62-67

Steve House

Pogovarjala se je Mateja Pate

ALPINIZEM 68-80

Avantura v dolini Ak su

Rok Šisernik

Ragnarok in drugi

Aljaž Anderle

Satopanth

Tone Golnar

NAŠA SMER 81-84

Grape v Matkovi kopi

Tone Golnar

NOVICE IZ VERTIKALE 84

PLANINSKO BRANJE 85

LITERATURA 86

PISMA BRALCEV 87

NOVICE IN OBVESTILA 88

V SPOMIN 95

Kako poznamo naše gore?

*1300 metrov visoka severna stena Hochstadla
je ena najvišjih v Vzhodnih Alpah.*

 Klemen Gričar

tema meseca

Lienški Dolomiti - pozabljeno gorovje

Malo znani, a tako blizu

✍️ Andrej Mašera

Južno od mesteca Lienz, slikovite »prestolnice« Vzhodne Tirolske, se dviga sorazmerno majhno gorovje z razgibanim reliefom strmih sten in drzno oblikovanih vrhov. Lienški Dolomiti so vključeni med dolinama reke Drave na severu in Zilje na jugu (v tem delu se le-ta imenuje Lesachtal); po dolžini v smeri vzhod - zahod merijo kakih 30 km, največja širina v smeri sever - jug pa doseže okoli 15 km. Osnovna os gorovja poteka v smeri zahod - vzhod, glavni greben pa pošilja proti severu in jugu številne stranske grebene, ki se še dodatno cepijo, tako da je orientacija včasih kar malo zapletena. Živahna razvejenost grebenov seveda prispeva, da je gorovje zelo slikovito in privlačno na pogled. Ko človek zagleda Lienške Dolomite od daleč, npr. s prelaza Iselsberg, severovzhodno od Lienza ali pa iz Dravske doline, vsakega polnokrvnega gornika navda vroča želja, da jih čimprej obiše.

Kar dolgo časa so Lienški Dolomiti sloveli kot eno najmanj »kontaminiranih« področij z

markiranimi in zavarovanimi potmi v Alpah. Danes je situacija bistveno drugačna; na številne, nekoč »deviške« vrhove se lahko povzpne po označenih poteh, pojavile so se seveda tudi ferate, večinoma zelo zahtevne. Kljub temu pa so Lienški Dolomiti zaenkrat še ohranili lepo podobo prvobitnega in mirnega gorskega kotička.

Od daleč jih je težko ločiti

Nekateri prištevajo Lienške Dolomite k Ziljskim Alpam (Gailtaler Alpen), kar pa je nekoliko nenaravno, saj so slednje veliko pohlevnejšega videza in tudi njihovi vrhovi so veliko nižji. Najvišji vrhovi Lienških Dolomitov so približno enako visoki, med 2600 in 2772 m, kolikor znaša višina najvišjega GroÙe Sandspitze, zato nobeden med njimi posebno ne dominira nad drugimi. Poleg zapletenega reliefa je to je tudi eden od vzrokov, da se kar težko orientiramo, če gorovje opazujemo od daleč.

Pri jezercu Laserz See stoji koča Karlsbader Hütte, nad njo se dvigujejo (z leve): Östl. Wildsender, West. Wildsender in Seekofel.

☒ Andrej Stritar

Gr. Laserzwand (levo) in Kl. Laserzwand s poti do Karlsbader Hütte

Andrej Mašera

Ravno zaradi lažje orientacije Lienške Dolomite razdelimo na pet glavnih skupin, ki se potem še delijo v manjše podskupine. Najbolj na zahod pomaknjeno skupino tvorita grebena Golzentippkamm in Eggenkofelkamm, z najvišjima vrhovoma **Golzentipp, 2317 m**, in **Egenkoffel, 2590 m**. Na vzhodu omejujeta to skupino dolini potokov Leisacher Almbach in Eggenbach. Po teh dolinah so stoletja pešачili romarji s severa do znanega božjepotnega središča Maria Luggau v dolini Lesachtal.

Naprej proti vzhodu sledi najboljšejnja skupina v Lienških Dolomitih, Kreuzkofel – Spitzkofel, ki tvori mogočen greben v smeri sever – jug, proti vzhodu in zahodu pa pošilja številne stranske grebene. Najpomembnejša vrhova te skupine sta košati **Kreuzkofel, 2694 m** in kot žaga nazobčani **Spitzkofel, 2718 m**. Je pa še cela vrsta drugih, med katerimi bi omenili **Bischofsmütze, 2431 m**, in **Oberwalder Turm, 2612 m**, severno od Spitzkofla, ter **Kühbodenspitze, 2704 m**, severno in **Eisenschuß, 2615 m** južno od Kreuzkofla.

Glavno izhodišče za vzpone v tej skupini je koča **Schutzhaus Kerschbaumeralm, 1902 m**, ki leži prav v njenem osrčju. V tej skupini je najpogosteje obiskan vrh slikoviti Spitzkofel, paradna gora lienških gornikov. Od koče do vrha je tri ure po označeni in zavarovani poti (A/B po avstrijski petstopenjski težavnosti lestvici). Če pa upoštevamo, da je tudi pristop do koče precej dolg (3 ure), je vzpon na Spitzkofel vsekakor pomembno gorniško dejanje.

Skupina Laserz – središče Lienških Dolomitov

Najmogočnejša in gorniško najpomembnejša skupina Lienških Dolomitov je skupina Laserz. Njeni odlični vrhovi so najbolj izpostavljeni občudujočim pogledom, če gorstvo opazujemo iz doline Drave in tudi alpinistom je skupina Laserz vsekakor najbolj privlačna. Kot prelepa ogrlica se v polkrogu razvrščajo njeni vrhovi okoli široke krnice, v kateri leži slikovito jezerce Laserz See. Tik nad njim stoji naji-

menitnejša koča v gorstvu **Karlsbader Hütte, 2260 m**, ki je odlično izhodišče za številne vzpone po okoliških vrhovih. Na tem mestu moramo poudariti, da tu še pred dvema desetletjima, razen na Laserzwand, sploh ni bilo markiranih poti in je bilo treba na večino vrhov plezati vsaj II. težavnostno stopnjo. Danes je stanje povsem drugačno, poti je veliko več, kljub temu pa so še številni vrhovi ostali pridržani le zelo izurjenim gornikom.

Če sledimo podkvastemu nizu vrhov od severozahoda proti jugu, moramo najprej omeniti **Große Gamswiesenspitze, 2488 m**, lepo oblikovan vrh, na katerega danes pripelje zanimiva ferata Maddonnen - Klettersteig (težavnost B/C). Na južnem obrobju podkve leži nekoliko odmaknjen, stožčast **Simonskopf, 2687 m**, ki mu sledijo proti vzhodu **Teplitzer Spitze, 2613 m**, z značilno gladko ploščo v severni steni, strmi **Seekofel, 2744 m**, ter težko pristopna široki **Westlicher Wildsender, 2736 m**, in lepo oblikovani, vitki **Östlicher Wildsender, 2741 m**.

Tu se krak podkve obrne proti severu in čez vmesne škrbine ter vrh **Gamsköpfe, 2695 m**, nadaljuje do najvišjega vrha Lienških Dolomitov **Große Sandspitze, 2772 m**. Čeprav je gora mogočna in privlačno oblikovana, ravno ne izstopa iz plejade številnih sosedov. Tudi iz globokih vznožnih dolin se je praktično ne vidi, kot bi se sramežljivo umaknila v samo srce gorstva. Zanimivo, da še pred dobrim desetletjem na Gr. Sandspitze ni pripeljala nobena pot, ampak je bilo treba gor kar splezati. Danes pripeljeta na vrh kar dve ferati: dolga in težavna Panorama - Klettersteig (glej spodaj), medtem ko gre običajni pristop od koče Karlsbader Hütte po ferati Ari Schübel Steig (2 h, težavnost B/C). Začetnemu mučnemu vzponu po grušču na škrbino Schartenschartl se lahko izognemo po varianti Gebirgsjägersteig, ki je nekoliko zahtevnejša, ker terja tudi nekaj prostega plezanja do II. težavnostne stopnje. Nekoč osamljena gora tako doživi kar precej obiska, treba pa je takoj pripomniti, da so vsi pristopi zelo zahtevni.

*Parada Lienških Dolomitov s planine Weißstein
Z leve: Laserzwand, Seekofel, Teplitzer Spitze in Simonskopf*

☒ Andrej Stritar

Roter Turm (levo) in Gr. Sand Spitze z Laserzwanda

Andrej Stritar

Od Gr. Sandspitze se proti severovzhodu in severozahodu cepita dva mogočna grebena. V prvem je najpomembnejši vrh **Große Keilspitze, 2739 m**, naprej od njega pa še **Kleine Keilspitze, 2712 m**, **Keilturm, 2627 m** in **Adlerwand, 2391 m**. Predvsem Gr. Keilspitze se ponaša z visoko in strmo severno steno, ki jo lepo vidimo s ceste v Dravski dolini. Severozahodni greben je še bolj veličasten in se kaže kot niz drzno oblikovanih vrhov, med katerimi so ostro zarežane škrbine. **Kleine** in **Große Gallitzenspitze, 2690 m, 2710 m**, sledijo **Großer** in **Kleiner Laserzkopf, 2718 m**, več vmesnih ošiljenih stolpov, znameniti **Roter Turm, 2702 m**, verigo pa zaključuje širokopleči **Laserzwand, 2614 m**. Slednji je tudi edini lahko dostopni cilj v skupini, zato je nedvomno najpogosteje obiskani vrh v celotnem gorstvu. Nanj, oziroma na bližnji **Kleine Laserzwand, 2560 m**, pa lahko splezamo tudi po novi, športni in zelo zahtevni ferati Laserz Klettersteig (2 - 3 h, težavnost D), ki je najtežja v celotnem gorstvu.

Vsi vrhovi severno od Gr. Sandspitze z izjemo Laserzwanda so bili še do nedavnega dostopni samo s plezanjem. Pred kratkim pa so speljali dolgo grebenko ferato Panorama Klettersteig (Oberlachner Gedächtnisweg, 4 - 5 h, C/D), ki poteka od Kl. Laserzkopfa vse do Gr. Sandspitze. Pot je izredno dolga, naporna in tehnično zahtevna.

Hochstadel – najbližji sosed

Skupina Hochstadla je najbolj na vzhod pomaknjen del Lienških Dolomitov in tako Sloveniji najbližji. **Hochstadel, 2680 m**, je pravzaprav edini gorniško najpomembnejši vrh v skupini, vsaj za obiskovalce izven Avstrije. Vzpon nanj je izredno lepa tura, posebno ker nam običajno polovico vzpona skrajša cesta (zaprta za javni promet), po kateri nas oskrbnik **Hochstadel Hütte, 1780 m**, lahko s terenskim vozilom prepelje iz Dravske doline do svoje koč (predhodni dogovor na tel.: 04710 - 2778). Od tam je do vrha le še slabe tri ure pri-

Divje nažagani Spitzkofel je eden najodličnejših vrhov Lienških Dolomitov.

 Andrej Mašera

Pod vrhom Spitzkofla

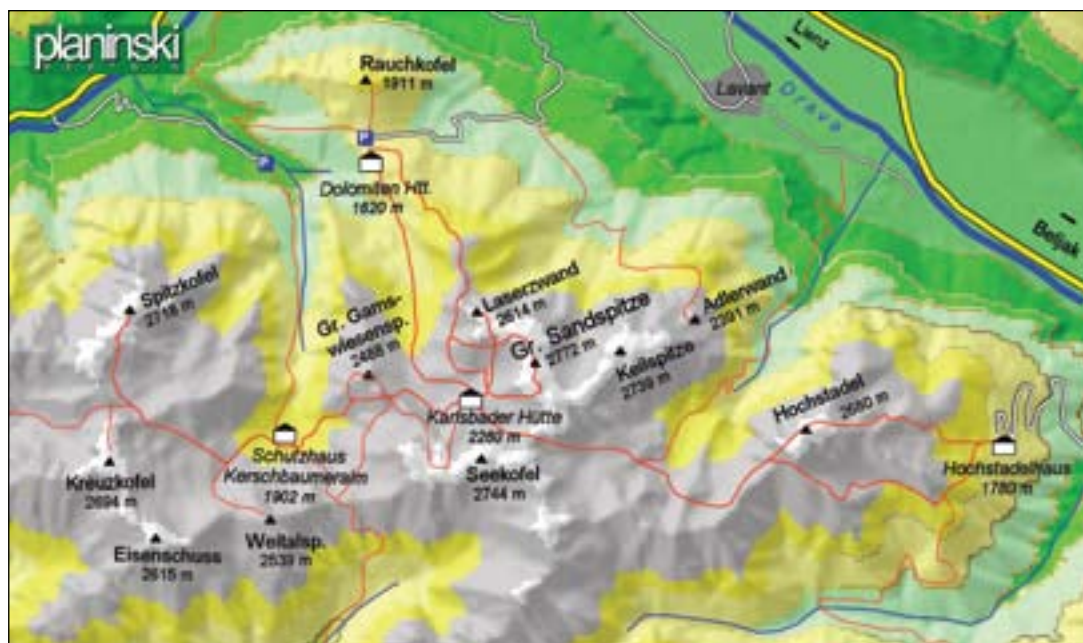
 Urška Stritar

*Mogočni Laserzwand
je gora za alpinistične
sladokusce.*

📷 Andrej Mašera

jetnega in nezahtevnega vzpona po označeni poti. Mogočna gora – nezahteven pristop, za nas iz Slovenije mikavna enodnevna tura!

Po lepi cesti v osrčje Lienških Dolomitov

Kljub temu, da Lienški Dolomiti niso daleč od slovenske meje, jih naši gorniki obiščejo bolj poredkoma. Mnogi, ki se peljejo v italijanske Dolomite ali v zahodni del Visokih Tur, se sicer peljejo ob njihovem vznožju, a kaj več od bežnega pogleda jim večinoma ne posvetijo. Pa je vendar čudno: ko se iz Spitala peljemo po Dravski dolini proti zahodu, se kmalu za Greifenburgom pojavi na obzorju mogočni Hochstadel, ki se kar 2000 metrov dviga nad dnom doline. Pri kraju Oberdrauburg postanejo silovite dimenzije gorovja še bolj očitne, posebno ko se peljemo mimo vhoda v ozko in temačno sotesko Lavanter Graben, nad katero se pne 1300 m visoka severna stena Hochstadla, ena najvišjih v Vzhodnih Alpah.

Malo naprej, ko se že bližamo Lienzu, zagledamo skalnato gmoto Gr. Keilspitze, desno od nje pa veličastno severno steno Laserzwanda. Strme stene kipijo v nebo nad zelenimi gozdovi, kar ustvarja resnično čudovito gorsko podobo. Malo pred Lienzom zavijemo z glavne

ceste levo do kraja Lavanter, kjer se cesta obrne proti zahodu. Peljemo se skoraj do vasi Tristach, vendar nas oznake nekoliko prej usmerijo levo na odlično gorsko cesto (cestnina!), po kateri se udobno pripeljemo do parkirišča pod kočo **Lienzer Dolomiten Hütte, 1620 m**. Koča stoji na prepadnem skalnem stolpu, visoko nad sotesko potoka Laserz Bach in je prvovrstno izhodišče za ture v osrednjem delu Lienških Dolomitov. Do Karlsbader Hütte pelje naprej dobra makadamska cesta, ki je zaprta za javni promet, je pa zelo priljubljena med gorskimi kolesarji, ki jo lahko uporabljajo. Po njej in po dobro označenih bližnjicah se ob sijajnih razgledih v dveh urah povzpemo do Karlsbader Hütte, ki leži v samem osrčju gorstva. Povsod nas obdajajo vrhovi, številni vrhovi, sedla, škrbine, kamor se ozremo. Potem pa samo še naprej gor, vse više in više ...

Literatura: Walter Mair: Osttiroler Wanderbuch. Tyrolia, Innsbruck 2001.

Zlöbl Georg: Lienzer Dolomiten – Karnische Alpen. Verlag Grafik Zlöbl, Lienz – Tristach 1999.

Schall Kurt: Klettersteig – Atlas Österreich. Schall – Verlag 2007.

Zemljevid: Lienzer Dolomiten – Lesachtal. Freytag & Berndt, 1 : 50.000. ●

Nasmeh ajdovske deklice

Ko so čez Vršič še tovorili peš

✍ Dušan Škodič

Nagajiv pomladni vetrc je otresal oblačke rumenega prahu z leskovih grmov ob cesti. Pri Mariji na Belem produ še ni odbilo niti desete, ko je pet otovorjenih mož že jemalo pot pod noge. Še pred južino so zapustili Kranjsko Goro, da bi se pred večerom že zatekli pod domačo streho. Pišnica je glasno žuborela in skoraj zadušila potrkavanje cokel in močnih palic, na katere so se opirali tovarniki. Krošnje na ramah so imeli zvrhano polne dobrin, ki jih je primanjkovalo v Trenti in na Bovškem. Brsteče listje je dišalo sveže in sončni žarki so silili skozi njegovo mlado, prosojno zelenilo. Korakali so počasi, preudarno in enakomerno, kakor vsi izkušeni hodci, ki hranijo moči za dolge napore. Bela cesta je postajala vedno ožja. Dva dneva prej so z domače strani prignali trop ovac in koz ter na hrbtih prinesli nekaj tovorov surove volne, sedaj pa so se vračali. Prisojnik se je bleščal v soncu, pokrit s sežnjem svežega snega, ki ga je nasulo predvčerajšnjim. Z drobnico so še pravočasno ušli, na Vršiču je padalo in snežinke so se šele začele mešati med dež, ko so se spuščali proti dolini. Morali so zadrževati trop, da jim ni pobeagnol naprej po slabih poteh, po katerih so Kranjskogorci občasno spravljali les. Verjetno bi bilo pametneje počakati še kakšen dan, da bi se obletelo. A nihče ni tega naglas predlagal, nekateri so tovorili že vrsto let in so morda otopeni, mlajši pa se niso oglašali. In Vršič je bil naravna povezava med Savsko in Soško dolino, ki so jo uporabljali že od vekomaj.

V sneg

Šele v Klinu jih je dohitelo opoldansko zvočenje. Tu je pot postala strmejša in korak se jim je skrajšal. Slišati je bilo le dihanje iz pljuč, ki so nenasitno zahtevala zrak. Ta se je kljub sončnemu dnevu ohlajal in že kmalu se jim je poznala sapa. Do vrha je bilo še daleč, ko so stopili na prvi sneg. Od Mojstrovke je vsaj dvakrat zabob-

Andrej Ranfi

nelo, sneg na pobočjih je bil težak, mehak in silil je proti dolini. A tega so bili vajeni in tveganje so sprejemali kot samoumevno. Pot se je čedalje bolj ožila in se spreminjala v stezo, ki se je na ovinkih prepletala v vozličast nered stečin, ki jih je vedno znova napravljala drobnica, kadar so jo gnali v prodajo.

Minila je še poldruga ura. Bili so redkobesedni in utrujeni, ko so prisopihali pod Močila in odložili težke tovore v sneg. Bilo ga je vsaj dve pedi visoko. Možem se je od segretih hrbtov kar kadilo. Izpod bele odeje se je slišalo žuborenje potočka, sem in tja si je tekoča voda pod njo izdolbla prazen prostor, ki se je udril, in skozi nastalo razpoko je oko uzrlo živahno migotanje vode, ki je v dolini, po kateri so hodili še pred nekaj urami, radodarno napenjala vodne arterije. Zajeli so v dlani in si omočili ustnice. »Še dobro, da ne vleče sever! To bi nas zdajle prepihalo, četudi bi lahko zaradi njega kar tekli v breg,« je rekel najmlajši. Niti k vojakom ga še niso klicali, bil pa je mlad in močan in lahko je že služil. Snel je klobuk z glave in si omočil vroča lica s studenčnico. Sorč je pogledal izpod čela. »Moja srajca je na hrbtu vsa premočena, ampak povem ti, bolj bi bil sedajle vesel mrzlega severa kot tele zatišne gnilobe. Se vsaj ne bi dol podiralo!« Niso hoteli izgubljati časa, oprtali so si krošnje in se zagrizli v zadnjo strmino. Gazili so

vedno globlje, skoraj že do kolen. Opirajoč se na palice so krepko zdihovali in v vedno krajših presledkih so se menjavali na začelju. Strmina je počasi popuščala in odpiral se je pogled proti jugu. Nad Šitom glava je zlovešče strmela v prišlece, ki so rezali tanko gaz v snežno pokrajino. Vsa desna pobočja Mojstrovk, ki jih je ogrevalo sonce, so bila ovešena s sivkastimi jeziki plazovine, na dnu podprtimi z manjšimi in večjimi grudami zbitega snega. Gore so se otre-sale bremena. Jezerce, kjer so se poleti napajale ovce in gamsi, je bilo popolnoma pokrito in le po kotanji, v katero se je zaril najdaljši jezik, se je še poznala njegova lega. Zavili so levo, proti pobočjem Prisojnika. Tam je bilo varneje, senca je še držala hrib skupaj. Vseeno so pohiteli, kolikor se je dalo. Pod zloveščimi stenami je bilo tesnobno in neprijetno. Ajdovska deklica je imela resnoben pogled. Solze, ki so jih zarisale lise polzeče snežnice po njenih kamnitih licih, so bile ovešene z redkimi ledenimi svečami, ki so še vztrajale pred padcem v globino. Na sedlu so za nekaj trenutkov postali in si oddahnili. Hrup oddaljenega plazu z Zadnje Mojstrovke je planil čez vso Veliko dnino in jim prebudil dodatno pozornost. »Glejte,« je čez nekaj trenutkov rekel najmlajši in poln občudovanja z dvignjeno palico pokazal v Prisojnik. Možem se je iz grl izvil vzdih občudovanja. Trop desetih gamsov je počival na dolgi zasneženi polici in nemo zrl nanje. Sneg jih je očitno presenetil zelo visoko in se niso utegnili spustiti nižje ali pa jih je nekaj pregnalo in so obstali na izpostavljeni polici. Vodnica je brezskrbno stala na robu in ni dala nobenega znaka za nevarnost. Ljudje so bili daleč spodaj. »Lepo so rejeni, kljub minuli zimi,« je vzdihnil fant. Tako kot vsak Trentar je v tem trenutku obžaloval zgolj dejstvo, da ima v rokah le palico namesto puške. »Bodi tiho,« ga je miril Sorč. »Zaradi zimske dlake so videti obilnejši, kot so v resnici. In kaj bi ti, golobradec, saj sploh še nimaš svoje puške, haha!« Mladenič se je nekoliko namrščil. Zadnje besede mu niso ugajale niti smeh ostalih mož. Kdo bi vedel, ali je ravno ta vznemiril vodnico, da se je prestopila na polici.

Plaz!

Od roba se je nenadoma odtrgala snežna zaplata in padla na pobočje nekaj sežnjev

nižje. Zaplata se je ustavila, zgolj v zraku viseče pobočje pa je krenilo navzdol. Snežna odeja se je nagrbančila, zadnje plasti so pričele riniti in prehitevati sprednje, ki še niso popustile, in v nekaj trenutkih se je že vse kotalilo in valilo po steni. Trop se je prestrašil in zbežal po polici. V begu niti žival nima previdnega koraka in moške, ki so imeli usta odprta od začudenja, so le nemočno opazovali bežeče živali, za katerimi se je zasneženo pobočje odpiralo kakor zadrga. Zrak se je napolnil z drgetanjem, ki je preraščalo v bobnenje. V kolenih so začutili drhtenje tal, gora se je zaradi silne sproščene teže majala v temeljih, ko je niz belih slapov drvel navzdol ter spotoma trgal skale in ruševje. Sorč se je prvi zavedel nevarnosti in kriknil. Če bi šlo za suh sneg, bi bilo že prepozno za beg, težke mokre gmote, ki so lomile in z zbitimi grudami uničevale vse na svoji poti, pa so bile strašne, glasne, a mnogo počasnejše od bliskovite puhalice. Moške so se, razen najmlajšega, ki je le zmedeno pogledoval okoli sebe, hipoma osvobodili tovorov in se zapodili naprej. Do varnejšega mesta pod Sovno glavo jih je ločilo trideset, največ petdeset korakov. Že po nekaj skokih so omagali in začeli cepati v sneg, se pobirati, močnejši so odrivali slabše, bučanje pa se je vedno bolj bližalo. Sorč je prvi, že skoraj brez sape skoraj padel v gaz, ki je prej zaradi nasprotne svetlobe sploh ni opazil. Opotekel se je in vsi drugi takoj za njim. Nad glavami je hreščalo in tulilo, vrhovi stoletnih macesnov pod Sovno glavo so se že tresli, popuščali in izginjali v groznem vrtincu, ki je mlel skale v prah. Fant s krošnjo na ramah je od groze brez glasu hlipal za ostalimi, ki so se mu odmaknili za dvajset korakov in vsi brez sape popadali v zavetno kotanjo. Plazovina za skalnim gričem je rasla in grozila, da bo udarila preko. Tla so tako drhtela, da se je sirotka v trentarskih golidah zapanila, moške so se oprijemali iz snega molečih skal, vej ruševja, vsega, kar je v trenutkih groze prišlo pod roko. V tistem se je plazovina že prenehala dvigovati in razdelila se je v dve veliki reki, ki sta udarili vsaka po drugi strani Sovne glave. Zgornji krak je podrl gozd pod Osojno glavo in sape mu je zmanjkalo šele daleč spodaj, na Hudi ravni. Zgornji se je izlil na sedlo, kjer je do vrha napolnil kadunjo Jezerca in nato zavil še navzdol proti Močilom, kjer se je zadušil s silnim lesom, ki ga je nalomil

na uničevalni poti. Nato je nastala tišina. Zrak se je umiril in le šelestenje kril krokarja, ki je s preiskujočim pogledom preletel mesto uničenja, je šumelo v bleščečem pomladnem popoldnevu.

V sreči tudi nesreča

Šele nato se je oglasilo fantovo proseče stokanje. Možje so se postavili na noge in z drhtečimi prsti so si zarisali križe hvaležnosti na čela, usta in nemirne prsi. »Pomagajte mi vendar,« je nemočno stokal in se skušal opreti na palico, da bi se dvignil. Zasulo ga je le do pasu, le par korakov mu je zmanjkalo, pa bi ušel na varno. Možje so ga osvobodili šele po dobri uri. Palice so komajda opraskale zbito plazovino. Šele ko so ga odkopali, so videli, da so mu kot skale trde snežne grude polomile obe nogi. Sneg mu je hladil bolečine, ko so zmetali kramo iz njegove, edine krošnje, ki jim je ostala, in ga posedli vanjo. Vse ostalo je bilo pokopano in raztreseno pod plazovino. Ajdovska deklica jih je gledala. Sneg, ki ji je prej pokrival glavo, je zaradi piša odpadel, sveče njenih solza so popustile in se nekje v podnožju razbile na tisoče koščkov. Sorču se je zdelo, da se jim je

nasmehnila. Ko je pogledal ostale, so umaknili oči, kajti nihče se ni upal tega glasno izgovoriti. Nato so se skupaj z ranjencem še pred mrakom spustili v domačo dolino. Celo pot, tudi nižje, ko so že stopili na kopna tla in jim je Limariča že veselo zvončkljala pod nogami, so še kar premlevali o čudežni rešitvi. Brez vsakega dvoma jih je rešila shojena gaz, po kateri so se zadnji hip umaknili na varno. Toda ravno to je bilo najbolj čudno. Zgaženo je bilo iz Trente, a samo do vrha prelaza. Le kdo je njihov rešitelj in zakaj si je tam premislil ter se vrnil nazaj? Odgovora na vprašanje niso nikoli dobili, kajti nihče od domačinov ni opazil, da bi tiste dni kdo poskušal čez, v Kranjsko Goro.

Čez čas so se pojavile govorice, da se jih je usmilila Ajdovska deklica, ki jim je zgazila pot na varno, in zgodba o tem dogodku je še danes znana med starejšimi domačini. Med veliko vojno se je cesar odločil, da je treba čez Vršič narediti cesto, in za to so porabili množice vojnih ujetnikov. Cesta je bila končana z velikimi žrtvami zaradi snežnih plazov, kajti Ajdovska deklica je bila zaradi človeške pokvarjenosti razočarana in ni več hotela pomagati. In ko je bila cesta gotova, je malo Jezerce na sedlu odteklo, izumrlo pa je tudi tovorništvo. ●

Ko sonce pogleda skozi okno ...

Jože Mihelič

Slovesna seja Planinske zveze Slovenije v Metliki

✍ in 📷 Danilo Sbrizaj

V soboto, 8. decembra 2007, sta v Metliki Planinska zveza Slovenije in Planinsko društvo Metlika organizirala tradicionalno slovesno sejo Upravnega odbora PZS, posvečeno dobitnikom plaket PZS, ki se podeljujejo zaslužnim planinskim delavcem ob življenjskih jubilejih, in prejemnikom svečanih listin PZS, najvišjih planinskih priznanj posameznikom za življenjski prispevek k planinstvu. Izvedbo prireditve sta poleg PZS in PD Metlika omogočili še občina Metlika in Kmetijska zadruga Metlika, ki je v svojih prostorih gostila prejemnike priznanj, njihove spremljevalce, člane vodstva PZS, predsednike MDO in člane UO PZS. Navzoče so pozdravili županja občine Metlika gospa Renata Brunskole, predsednik PZS Franci Ekar in predsednik PD Metlika gospod Tone Krašovec. Prireditve je povezoval vsem znani Toni Gašperič, na njej pa so sodelovali še tamburaški ansambel OŠ Metlika in drugi nastopajoči. Pred slovesnim dogodkom je PZS organizirala novinarsko konferenco, na kateri so navzočim novinarjem predstavili dosežke planinske organizacije in njenih članov v letu 2007.

Spominske plakete PZS za leto 2007 so prejeli:

- ob 60. življenjskem jubileju Ivan Borko, PD Pošte in Telekom Maribor, Irena Brložnik, PD Velenje, Janez Brojan, PD Dovje - Mojstrana, Dora Kalčič, PD Snežnik Ilirska Bistrica, in Branko Šegel, PD Mežica;
- ob 65. življenjskem jubileju Darko Butinar, Obalno planinsko društvo Koper, Bruno Fras, PD Pošte in Telekom Maribor, Leopoldina Lorenci, PD Slovenska Bistrica, Matija Močilnik, PD Prevalje, Terezija Moretti, PD Novo mesto, in Drago Peršl iz PD Iskra Ljubljana;
- ob 70. življenjskem jubileju Stanko Debelak, PD Gorje, Slavko Gerlica, PD Saturnus, Alojz Gorše, PD Mežica, Gizela Greben, PD Hrastrnik, Marija Kovačič, PD Pošte in Telekom Maribor, Florijan Nuncič, PD Železničar Celje, in Boris Robič, PD Gozd - Martuljek;
- ob 80. življenjskem jubileju Stanislav Simšič, PD Kamnik, in Ivo Štrucl, PD Mežica;
- ob 85. življenjskem jubileju Nerone Oliveri, Obalno planinsko društvo Koper.

Svečane listine PZS za leto 2007 so prejeli:

Ivan Cigale iz PD Ravne na Koroškem za delo na področju planinske vzgoje in izobraževanja v MDO Koroške in PZS, Jože Četina iz PD Celje Matica za delovanje na planinskem področju v Celju in GRS, Danilo Gradišar iz PD Križe za delovanje na planinskem področju v PD Križe in MDO Gorenjske, Anton Demšič iz PD TAM Maribor za delovanje na planinskem področju v PD TAM Maribor in MDO Podravja, Milan Hanzel iz PD Sežana za delovanje na planinskem področju v Sežani in v MDO Primorsko-Notranske, Franc Komerički iz PD Vrelec za delovanje v PD Vrelec Rogaška Slatina in Obotelju, Marinka Koželj Štepec, MDO Ljubljana, za delo na področju planinske vzgoje in izobraževanja ter organizacijske dejavnosti v MDO Ljubljana in PZS, Alojz Mikek iz PD Ljubno ob Savinji za vsestransko planinsko dejavnost v Savinjskem MDO in na območju Zgornje Savinjske doline, Albin Noč iz PD Jesenice za delo na področju alpinistične in gorskoreševalne dejavnosti v Gornji Savski dolini, Marko Selan iz PD Viharnik Ljubljana za delo na področju uveljavlja-

nja Gorske straže v PZS, Jože Stanonik iz PD Škofja Loka za organizacijsko, gospodarsko in vzgojno-izobraževalno delovanje v PD Škofja Loka, MDO Gorenjske in PZS, Vinko Šeško iz PD Lisca Sevnica za delo na področju vzgoje in izobraževanja ter varstva gorske narave v MDO zasavskih PD in PZS in Egon Urbanija iz PD Zagorje za dolgoletno uspešno delo v PD Zagorje in MDO zasavskih PD. ●

Okrogla miza ob Mednarodnem dnevu gora

✍ Rozalija Skobe

☒ Danilo Sbrizaj

V torek, 11. decembra 2007, je na PZS potekala okrogla miza ob Mednarodnem dnevu gora.

Mednarodno leto gora pa je leta 2002 razglasila Generalna skupščina združenih narodov. Danes se izteka že pet let od tega dogodka. Vsako leto je za ta dan razglašena posebna tema, ki se nanaša na trajnostni razvoj gorskih območij. Letošnji dan gora je posvečen problematiki podnebnih sprememb. Poglavitni razlog za podnebne spremembe so gotovo vedno večje koncentracije toplogrednih plinov v ozračju. Skoraj v vseh delih sveta se zaradi posledic segrevanja ozračja talijo ali pa celo izginjajo ledeniki, še bolj znane pa so vremenske spremembe, ki smo jim priča tudi pri nas in ki imajo vse pogostejše katastrofalne posledice. Zaradi njih je že prizadet tudi gorski svet, tako neposredno kot posredno pa tudi gorski gozd, še posebno ob neustrezni rabi ali drugih vplivih, ki načenjajo obstoječe ravnovesje, in območja ob vznožju gora (primer: Železniki 2007).

Planinska zveza Slovenije je ob pomoči svoje komisije za varstvo gorske narave (KVGN), ki je nosilka dejavnosti varovanja gorske narave, prav na ta dan organizirala posebno okroglo mizo z naslovom **Kako se lahko planinske organizacije aktivneje vključijo v ohranjanje in zaščito gorskih gozdnih območij** in tako preverila uresničevanje protokola Gorski gozd Alpske konvencije, ki je bil 27. februarja 1996 sprejet prav pri nas v Sloveniji, in sicer na Brdu pri Kranju, na IV. Alpski konferenci.

Na okroglo mizo so bili povabljeni predsedniki meddruštvenih odborov planinskih društev iz vse Slovenije, načelniki vseh komisij v okviru PZS, predsednik PZS in vsi člani predsedstva UO PZS, predstavniki drugih nevladnih organizacij, uredništvo Planinskega vestnika, predstavniki Zavoda za gozdove Slovenije, predstavniki ministrstva za okolje in prostor, ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in drugi partnerji, ki bi se lahko skupaj s PZS aktivneje vključili v doseganje ciljev omenjenega protokola, pa tudi drugih območij varovanega gozda, opredeljenih z direktivama NATURE 2000, ki za Slovenijo veljata od vstopa v EU (1. 5. 2004).

To temo je KVGN izbrala zato, ker meni, da bi se planinci, ki delujejo v 251 društvih po vsej Sloveniji, lahko aktivneje vključili v zaščito in varovanje gorskega gozda in drugih območij varovanega gozda, saj so znani pogosti primeri nedopustnih in nepopravljivih posegov v teh območjih, na katere nismo reagirali pravočasno ali pa sploh ne. Da bi to izboljšali, smo z odseki za varstvo narave v PD in odbori pri

meddruštvenih odborih že ustrezno organizirani, imamo tudi že vse več usposobljenih strokovnih kadrov in ne nazadnje strokovno komisijo pri UO PZS.

Tiste sklepe okrogle mize, ki omenjajo aktivnejše delovanje vseh planinskih društev in različnih organov PZS, bomo posredovali v potrditev tudi pristojnemu organu PZS, da bodo postali priporočilo, nekateri pa tudi zavezujoči.

Sklepi:

1. Ohranjanje ter izboljšanje stabilnosti gorskega gozda kot sonaravnega življenjskega prostora (osnovni cilj Protokola »Gorski gozd«) je v veliki meri zajeto tudi v namenu in ciljih delovanja PZS in vseh njenih članic, zato moramo vse svoje dejavnosti in načrtovane aktivnosti podrediti temu cilju, vse že obstoječe posege (planinske poti, kočice, transportne naprave) pa s skrbnimi sanacijami čim bolj prilagoditi.
2. Pozornost moramo nameniti tudi posegom v gozdna območja, ki jih omenjeni protokol sicer ne zajema, so pa zajeta v NATURI 2000 ali pa imajo družbeno in ekološko funkcijo; gre za vpliv na čiste vodne vire, podnebno ravnovesje, čiščenje zraka in varovanje pred hrupom.
3. Pridružiti se moramo in podpreti vse akcije za ohranitev biotske raznovrstnosti gozdnih območij in se na ustreznih ravneh (tudi lokalnih) zavzeti za določitev gozdnih rezervatov, v katerih bodo zastopani vsi ekosistemi gorskega sveta ali določenih gozdnih območij.
4. Svojo organiziranost, predvsem pa odgovornost nosilcev društvenih dejavnosti, ko gre za varovanje in ohranjanje narave, torej tudi varovanje gorskega gozda (predsednikov MDO in PD, načelnikov odsekov za VN in vodij odborov pri MDO ter VGN), moramo dvigniti na raven, ki bo zagotavljala pravočasno odkrivanje in preprečevanje vseh nesonaravnih posegov v ta prostor in ne le največkrat že prepozno ugotavljanje že nastalih posledic.
5. Zagotoviti moramo, da bodo naše ugotovitve o raznih posegih pravočasne in kar se da objektivne in dokumentirane ter vedno najprej preverjene na lokalni ravni in pri pristojnih območnih enotah Zavoda za varstvo narave RS. Širšo podporo PZS bomo iskali šele, ko bodo izčrpane vse lokalne možnosti ali pa bo to zahtevala razsežnost problema.
6. Naša pozornost bo tako posebej usmerjena na ugotavljanje:
  - škodljivih načinov sečnje v gozdu in spravila lesa (goloseki, nastajanje gozdnih vlak, poškodovanje in zbitje tal, ki lahko spodbudijo erozijo),
  - graditve objektov ali izvajanja aktivnosti, povezanih z nekaterimi do narave agresivnimi športi (steze za kolesarske spuste, urejanje vzletišč, povezovalne poti za motorne štirikolesnike ali enduromotorje),
  - gozdno pašo, ki lahko ogroža pomlajevanje gorskega gozda, ali pa pašo, ki lahko z zbijanjem tal in sicer naravnim gnojenjem (predvsem konjski gnoj) spreminja lastnosti suhih travnikov nad gozdno mejo ali območij, opredeljenih v NATURI 2000,
  - na aktivnosti, ki lahko pomenijo nevarnost požara, predvsem na požarno ogroženih območjih,
  - na neprimerno rabo gorskega gozda, četudi gre samo za oddih in sprostitve – torej tudi planinsko dejavnost, če ta ogroža pomlajevanje gorskega gozda ali potrebe gorskih ekosistemov.
7. Podpiramo usposabljanje strokovnih kadrov znotraj PZS, da bomo kos tem nalogam, pa tudi vsa naravovarstvena predavanja, izlete in ekskurzije, razstave, očiščevalne in druge akcije, s katerimi bomo širili krog ozaveščenosti in sposobnosti zaznavanja pojavov, ki imajo negativne vplive na gorski gozd ali druga območja varovalnega gozda.

Ker predstavljamo nevladno organizacijo, ki je pridobila status društva, ki deluje v javnem interesu na področju ohranjanja narave, bomo predlagali UO PZS, naj sprejeti sklepi hkrati pomenijo obvezo vseh planinskih organizacij (društev in krovne zveze), da potrdijo upravičenost tega statusa in izkoristijo potencial svojega članstva in razvejenosti v 251 članicah po vsej Sloveniji. ●

Moj hrib

Na Kamniški vrh zaradi rož

✍ in 📍 Alenka Mihorič

Ne bom zanikala, da hodim na Kamniški vrh predvsem zaradi lepega cvetja, ki me zadnja leta hudo zanima, a tistega meglenega dne, 30. decembra 2005, sem se po fronti, ki nam je prinesla debelo snežno odejo, odločila, da grem gor, vsaj tako visoko, da vidim košček modrega neba. Vedela sem, da se je vreme ustalilo, da moramo le v kotlini prenašati temačno sivino od jutra do večera.

Avto sem kot običajno parkirala v Klemenčevem. Nisem imela gamaš, a na srečo je nekaj sprehajalcev že pred mano naredilo lepo gaz in trdne stopinje v stopničasto snežno belino. Zagazila sem v široko pot, nad katero

so se kot tunel bočile veje grmov, obtežene od debele snežne odeje. Kmalu sem iz gozda prišla na plano. Megleni nizki oblaki so mi zastirali pogled navzgor, skozi koprne pa se je z vsakim metrom višine bolj svetlikala slutnja sonca. V gazi sem srečala psa dalmatinca, ki je kot navadno peljal gospodarja na sprehod in se je z vzorcem kožuha lepo skladal s pokrajino. Na spodnjem delu deviško belega pobočja sem skozi vrhove dreves zagledala speče hišice zaselka Kuharjevega, ki so se stiskale v dolini, kakor bi jih naslikal slikar naivec. Po gazi sem nadaljevala do zgornjega dela Ravnih senožeti, kjer se je odprla jasnina in gore so pred menoj belo zažarele v soncu, nebo pa je bilo temno modro, povsem brez oblaka.

Videla sem, da je (čedalje ožja) gaz narejena tudi naprej, prav do vrha, vendar nisem šla dalje. Globoko sem vdihnila svežino, ko sem zagledala, kako se po širokem strmem žlebu levo od poti navzdol proži sneži plaz, kakršnih je že nekaj pustilo sledi na Planjavi, sosednjem vrhu. Plaz se je spustil skoraj do lesene

Vasica Slevo pod Kamniškim vrhom v prebujajočem jutru

📷 Vladimir Habjan

kočice, pri kateri sem ravno obračala. Spomin mi je odtaval najprej do obeležja, ki označuje smrt planinca, ki si je drznil pozimi v ledu po tej strmini preizkušati svoje zmogljivosti. Nato pa sem v mislih potovala daleč nazaj, sedaj bo kakih 30 let ...

Dričanje

S skupino bivših sošolk in sošolcev smo bili spomladi na Kamniškem vrhu. Razposajeni smo obujali spomine na komajda minule razigrane gimnazijske dni, tudi na tistega, ko smo si nekoč prej na vrhu skuhal vanilijev puding in ga začinili z napolitankami in kislimi kumaricami, zbijali »štose« in se neznansko zabavali. Pri sestopu smo se razdelili v dve skupini. Ena, v kateri so bili tudi vsi fantje, je šla po melišču, saj se je prav zabavno dričati po njem, kolena manj trpijo, pa še hitreje gre navzdol. Nekatera dekleta pa smo šla najprej po poti, nato pa, ne vem, čigava je bila briljantna ideja, namesto po cikcakastih ključih kar po širokem strmem travnatem žlebu. Nisem imela primerne obutve, le običajne semiš gležnarje, zato sem najprej protestirala, nato pa sem se vdala in šla z njimi, saj nisem imela namena hoditi sama po poti. Že od vsega začetka sem čutila, da mi pošteno drsi po suhi travi, ki se pod težo čevljev trga ter drsi po spodnji plasti, in na vsakem koraku je bila potrebna skrajna previdnost. Ni pomagala. Zdrsnilo mi je in dričanje se je začelo. Najprej po zadnji plati; suha trava je bila kot tobogan. Potem sem se nekoliko obrnila na trebuh in začela zavirati z nogami, rokami ... nos sem seveda molela čimbolj kvišku. Hitrost se je kljub temu večala. 100 m, 200 m, kdo bi vedel, kako daleč navzdol. Z nohti vseh prstov sem grabila zemljo in se končno počasi ustavila nekaj nad iztekom žleba. Vstala sem in začela postopek čiščenja suhe trave in zemlje s sebe. Lep čas sem pljuvala prah in delce trave, umazanijo izza nohtov sem odstranjevala še dva dni. Zavedala sem se, da sem imela veliko srečo. Če bi se v toboganu pod mano znašla iz tal štrleča skala, bi me razparala po vsej dolžini.

Skupina je bila spet skupaj pri leseni hišici. Beseda, dve in zabava je tekla dalje. Na kosih polivinila smo se še nekajkrat podričali po spodnjem delu žleba, preden smo šli proti domu. Oh, mladost!

Grmišni okarček

Cvetje skozi objektiv

Res, Kamniški vrh ni tako zelo nedolžen vrh. Zadovoljna, da sem užila lepo porcijo sonca in modrega neba (kot navadno sem vse zabeležila s fotoaparatom), sem se preko poljane iskrecih se belih kristalčkov vračala v dolino. Kmalu so me spet zagrnille megle.

Nekajkrat sem se že vzpela na vrh pozimi. Na srečo sneg na prisojnem pobočju zelo hitro skopni. Včasih že januarja zacveti spomladanska resa, in potem kmalu telohi in potem cele preproge raznega cvetja, ki vabi, vabi ...

Zadnja leta pogosto obiskujem naše gore. Pot me zaradi bližine največkrat zanese v smer Kamniških Alp, na katere imamo lep razgled tudi iz Ljubljanske kotline. Že od doma lahko vidim, ali vreme tam »je« ali ga »ni«. Na teh poteh še posebno rada opazujem krasno gorsko cvetje. Ko vidim lepo rožo, sama pri sebi vzklikam: »O, zvončica! O, lilija! O, šentjanževka ...« in malo me jezi, če rastline ne znam imenovati. Vprašanje mi ne da miru, zato si običajno vzamem čas, da v literaturi ali na spletu poiščem ime rastline, katere podoba se mi je vtisnila v spomin. Ugotovila pa sem, da v mnogih primerih sploh ni tako enostavno določiti pravega imena. V botaniki je tako: odkriješ eno skrivnost, pa se pred teboj razgrne sto novih.

Na sprehodu po Kamniškem vrhu sem rada opazovala pogačice, orlice, nageljčke ..., potem pa sem nekoč zagledala lepe vijoličaste gladiole!!! Bila sem šokirana in navdušena. Pogledala sem v rahlo zaprašeno knjižico iz serije Sprehodi v naravo, *Alpske rastline*, a tam te rože nisem našla. Našla pa sem jo v deset let starejši knjigi Toneta Wraberja *Sto znamenitih rastlin na Slovenskem*, kjer sem izvedela, da so to mečki, ki so res bližnji sorodniki gladiol (danes vem, da je bila narejena študija in so travnike, kjer rastejo, zavarovali). Drugič me je presenetila velika bela zvončica z lepim klasastim socvetjem, o kateri mi je na moje poizvedovanje sodelavec, ki poučuje biologijo, povedal, da je šopasta zvončica. Tako sem odkrivala vedno več vrst. Na enem sprehodu sem videla liste in popke ter se spraševala, kaj se bo razvilo iz njih, pri naslednjem sprehodu je bila skrivnost razkrita. Večkrat kot sem šla tja, bolj me je hrib presenečal. Na različnih delih hriba sem našla kar nekaj rastlin, ki jih tam sploh nisem pričakovala, kot na primer avrikelj, dišeči volčin, wulfenov jeglič, kranjski volčič in turško lilijo (za kranjsko sem vedela že prej). To pa je samo nekaj primerov od množice cvetja.

Meček (močvirski) (*Gladiolus palustris*)

Ko sem zbrala že lepo število fotografij, sem se odločila, da jih predstavim tudi na spletu. Lepote tega hriba sem želela deliti z ljudmi, ki imajo radi naravo, saj je naših, slovenskih spletnih strani na to temo zelo malo. Oskrbela sem se tudi z literaturo, da ne bi »učila krive vere«, marsikdaj pa sem prosila za pomoč tudi poklicne botanike. <http://www2.arnes.si/~sspamiho/> je naslov, kjer predstavljam rastlinstvo Kamniškega vrha, dodala pa sem še nekaj gob.

Letos sem začela pogosteje brkljati po južnih vznožjih hriba in odkrila še veliko novosti, tudi zavarovanih kukavičevk, ki se jih je nabralo že 22 vrst! Malokateri hrib se lahko pohvali s tolikimi zavarovanimi vrstami rastlin. Vseh vrst rastlin je v moji zbirki že preko 600, nekatere od teh še čakajo na spletno predstavitev. Kakšnih 100 vrst rastlin pa tudi poklicni botaniki na tem območju, »kvadrantu«, še niso zabeležili. Ne smem pa pozabiti omeniti množice prelepih metuljev, ki tukaj uživajo radosti življenja na prostranih travnikih in v grmičevju. Marsikdaj v objektiv ujamem tudi delček te lepote.

Botanični prijatelji

Preko spleta sem spoznala nekaj ljudi, ki se tako kot jaz zanimajo za rastline. Skupaj smo odšli že na marsikateri botanični in tudi sicer zanimiv izlet. Vsakokrat nam eden pokaže lepote področja, ki ga najbolje pozna. Ker smo iz različnih koncev mile domovine, je še posebej zanimivo. Tako je nanese, da sem jih junija letos tudi sama povabila v cvetoči raj Kamniškega vrha.

V vabilo se je spodobilo dodati približen seznam rastlin, ki naj bi jih imeli možnost opazovati, zato sem dva tedna pred načrtovanim izletom šla na ogled. Letos je vse cvetelo dva do tri tedne »pred rokom«, zato bi se utegnila zmotiti, kaj bo še cvetelo in kaj bo že odcvetelo. Bil je zadnji majski dan. Popoldne sem se najprej namenila pogledat, če že cveti bodičnik (*Drypis spinosa* ssp. *jacquiniana*) pri kamnolomu v Stahovici. Popolnoma razcvetene blazine te čudovite klinčnice so se bohotile po melišču navzgor! Nato sem se peljala k zaselku Slevo, da bi ugotovila, ali nad njim že cvetijo oblaste kukavice. Pred naseljem me je prijetno presenetila srna, ki se je pasla na travniku pod gozdnim

obronkom. Iz avta sem naredila nekaj posnetkov in v srce sta se mi naselila toplina in optimizem. Parkirala sem pri malem peskokopu in se podala po poti proti lovski koči. Na robu gozda so me pozdravile prve zrele borovnice. Hitro sem poskusila nekaj prvih, zato tudi najslajših. Malo naprej so me pozdravili navadni kukavičnik in nekaj močvirnic v popkih. Nato pa sem si morala pokriti usta z dlanjo, da nisem naglas zavrnila: prav ob poti je ponosno rasla lepa orhideja *Orchis insectifera* (muholiko mačje uho). Videla sem jo prvič v življenju in nisem vedela, ali naj se smejem ali jočem od veselja. Niti v sanjah nisem pričakovala, da me moj hrib zna še po tolikšnem času osrečiti s takim presečenjem. Še fotoaparata je užival!

Pri lovski koči sem zagrizla v kolena. Lani sem tu naletela na dva primerka oblaste kukavice (*Traunsteinera globosa*), sedaj me je pozdravilo vsaj petkrat toliko nežno rožnatih socvetij na travnatem pobočju levo od poti. Ne bom razočarala prijateljev! Srečna sem kot mlad kozliček odskakljala preko brega, kjer sem ugledala tudi razcveteno kranjsko lilijo. Prišla sem na pot, ki vodi od lovske kočice bolj položno poševno navzgor v levo. S sebe sem frcnila dva klopa, ki sta mi plezala po nogah. Malo naprej kakih, 50 metrov pod potko, sem zagledala majhno melišče. Kamni so bili temno sivi, podobno kot na melišču pri Stahovici (zaradi stabilnosti se na kamnih naselijo lišaji), zato sem nekaj posumila in se spustila nanj. Še enkrat so se mi orosile oči, saj sem – morda prva – tukaj odkrila nekaj grmičkov bodičnika, ki pa še ni bil razcveten.

Po poti sem prečkala Slevško rožo in na tem melišču, kjer se bohotijo temnordeče močvirnice (*Epipactis atrorubens*), ki so tedaj ravno nastavljale popke, zagledala polno pasjih črnobin v družbi s pokalicami. Čeprav so manj ugledne rastline, sem se jih kljub temu razveselila, saj teh črnobin še ni bilo na mojem seznamu. Vračala sem se po markirani poti in spodaj našla lepo skupino cvetočih piramidastih pilovcev (*Anacamptis pyramidalis*), ki na zgornjem robu Ravnih senožeti še niso zacveteli.

Čez teden, ko sem šla preverit, ali mačje uho še cveti, sem med vračanjem med ploho v bližini naletela še na en primerka. Prijateljem sem to orhidejo pokazala na koncu uspešne ture za posladek.

Pikastocvetna kukavica (*Orchis ustulata* subsp. *aestivalis*)

Presenečenj pa ni in ni konec

V začetku poletja se nas je nekaj kljub bolj klavrnim vremenskim napovedi, ki je bila k sreči napačna, odpravilo na lep večurni sprehod. Ko smo nad Klemenčevim prišli iz gozda, je Anka ob potki v travi zagledala popek in vprašala, kaj bi to bilo. Branko, znan poznavalec orhidej, pa je vzkliknil: »Ali veste, kaj je to? To je *Orchis ustulata* subsp. *aestivalis* – poletni različek pikastocvetne kukavice!« Čez dva tedna sem tam občudovala deset lepih polno razcvetelih primerkov. Na vrhu pa smo doživeli še eno presenečenje: pozdravil nas je julijski ušivec (*Pedicularis elongata* subsp. *julica*).

Je to vse? Ne, seznam rož, ki smo jih ta dan videli, je predolg, da bi naštevale.

Samo še tole bi dodala: škoda in sreča, da Kamniški vrh ni niti omenjen v knjigi *Slovenija turistični vodnik*. Škoda zato, ker malo ljudi ve, kaj premoremo, in sreča, saj bi sicer lahko ta botanični biser kaj kmalu izginil. Izbranci pa vemo, kako je ta mali hrib v resnici velik in koliko je vreden. Ne samo ljubiteljem rož, tudi rekreativnim pohodnikom. ◉

Že šmarnice nežne cveto ...

Srečanja z ljudmi in kraji med iskanjem šmarnic

✍ Nada Kostanjevic 📍 Oton Naglost

Ja, tudi po šmarnice moram. A kako, ko sem v Domu, imam edino levi ali desni palec na razpolago, da mi preskrbita prevoz, in časa le ob nedeljah od pol ene do pol šeste ... Oh, vi ne veste, kako lepo je iti iz Podnanosa do Orehoviče po krotki stranski dolinici, in se potem povzpeti najprej med lepimi hišami, potem med vinogradi, nato pa se ustaviti pri škarpi, ob kateri raste obilo šmarnic. Pa cerkev sv. Trojice so obnovili. In potem nadaljevati med pitanimi griči in vinogradi, sadovnjaki ter se spustiti dol na Lozice. A kaj, ko me nihče ne bo pobral na ajdovskem Ribniku ...

Kam? V Novi Svet!

Mojo večno prikolico Mijo bom pustila kar doma. Pa ne bo posedala pred domom, da jo

Alpska možina (*Eryngium alpinum*)

bodo neodgovorni oskrbovanci dražili. Invalidko, ki z nama deli sobo, bo posadila na voziček in sprehajali se bosta po domskem parku, potem bosta obiskovali nepokretne oskrbovanke, ki komaj čakajo, da jih prijazni dekleti prideta kratkočasiti.

Pa tudi na Lozice ne bom šla. Na Goro pojdem. Na moj *stop plac* na Idrsko cesto, tja, kjer se Ajdovščina neha - vsaj tako je napisano na prečrtani tabli. Prvi maj je, šmarnice se bo verjetno dobilo v Novem Svetu. Takoj me *naloži* družinica in z njimi grem do Godoviča. Le do križišča za lesno tovarno. Od tam gre lepa cesta skozi gozd.

Okrog tovarne se zbirajo neki avtomobili, verjetno imajo kak piknik, sama pa hitro krenem po zložni cesti. Ogledujem si slikovite skale, poslušam prijazno ptičje petje. Gozd,

Gozdna krvomočnica (*Geranium sylvaticum*)

gozd, visoke smreke, lepe bukve, le gob ni, saj je obupna suša. Sredi gozda je velika razpadajoča stavba, pred njo presahli vodnjak. Vem, to je nekdanja obmejna karavla, ne vem, ali jugoslovanska ali italijanska. Bezeg rase skozi okna ... no, a končno bezeg rase tudi skozi okna dveh opuščanih blokov ob glavni cesti skozi Col.

Šmarnic ni nikjer, še drugih rož ne. Kukavice in orhideje vseh vrst in barv so ponavadi cvetele ob tem času, tudi ptice kukavice so kukale, a letošnja mila zima in sušna pomlad sta najbrž krivi, da ni videti ne cvetov kukavic ne slišati kukanja ptic.

No, sedaj bi bil čas, da se malo peljem, si mislim. To je očitno mislil tudi mlad fant z lepim avtomobilom, ki me je vljudno vprašal, kaj iščem tu. Rekla sem mu, da pohajam, on pa meni, da se pelje v Novi Svet; še tri kilometre je do tja, nato pa še štiri do Hotedršice. Štirje kilometri pa zame ne predstavljajo nobene težave.

In kakšen je ta Novi Svet? Med pohajanje sem ga spoznala iz različnih zornih kotov. Raztresene domačije, a lepe, moderne, tu jih ne *lovi* spomeniško varstvo. Vse hiše imajo avtomobile, garaže, mešalce za beton, TV antene ... in večina tudi krave. Nebodjihtraba športnih

konj pa ni tod. Gozdni traktorji, vitli, in drugi stroji opravljajo delo v gozdu, ki ima cest, kot je niti v pajčevini.

Fant me izkrca pri skupini hiš, kjer obratuje tudi žagarski obrat, in me napoti: »Kar naprej po desni cesti ...«

Vasica je prijazna, a živega krsta ne vidim. Zagledam lepo, s cveticami obsajeno znamenje, a šmarnic tam ni. Po nekaj metrih asfaltne ceste zagledam markacijo in gozdno stezo. Hura! Do Hotedršice sem v slabe pol ure. Na eni groblji najdem nekaj šmarnic in že sem zunaj na polju, kjer vidim prve hiše in simpatični griček sv. Barbare. Le nekaj sto metrov čez polje si lahko ogledam žalostno suho strugo Hotenjske in spet sem na cesti. Podam se malo iz centra Hotedršice, da bi *štopala*. Samotna hiša se ponaša s čudno dvoličnostjo. Na drogu jo krasi velika slovenska zastava, na zidani škarpji pa je v betonu v cirilici izpisano: IZRAĐENO 1989 g.

Naslednjo nedeljo nov poskus – v Vodice

Šmarnice moram dobiti, zato grem tokrat s Cola na Vodice. Že po dobrem kilometru od

Cola, sklepam, ob cesti rasejo šmarnice, ki so tako ofenzivne, da kjer je pozimi led načel cesto, bodejo kar med razpokami. Naletim na Colčanko, ki moža, šoferja, ki mora odriniti v Francijo, pelje do kamiona v Ajdovščini. Ženska me zapelje kar na vodiško cesto, tako da si novonastalih colskih vil ne utegnem ogledati. Ob cesti bom verjetno že našla šmarnice, če v tej gorki in sušni pomladi niso že končale, mi reče. Na Suhem vrhu nad Vodiciami pa še niso, je dodala. Peš se podam po cesti in res kmalu najdem »šmarnišče«. Dve sorti jih je, večje in manjše. A cvetlic je bore malo, ne vem, ali so jih že pobrali ali sploh niso cvetele. Veste, prostora, kjer cvetijo šmarnice ali ciklame, ne najdem s pogledom, temveč po vonju. Posebno, če se napravlja k dežju.

Krenem naprej proti Vodiciam, pa me premami zložna, kolovozna pot čez hrib, verjetno proti Višnjam. Tako lepe in zložne ceste skozi gozd že dolgo nisem videla. Za mano se po cesti zapodijo trije fantalini na motorjih. No, če gredo na motorjih, se bo že dalo priti čez, si mislim. Kot po aleji se vije pot med smrekami in skozi listnat gozd, a naenkrat je te lepote konec. Znajdem se na oblem vrhu. Tam je neka skromna stavba, nek zaklenjen traktor in skrbno obdelana le nekaj arov velika njivica krompirja. Seveda, tu ni ne peronosporne ne koloradskega hrošča in na teh njivicah pridelujejo semenski krompir. Kam pa sedaj? Kam so zginili fantalini na motorjih? Zgledam kamnito in strmo stezo, po kateri bom še s čevlji težko prišla, a očitno se mladeničem ne smilijo ne starši ne motorji, prav tod so se morali spustiti. Tudi sama se podam po nič kaj prijazni strmi in kamniti stezi. Pod seboj vidim lepe gozdove in veliko stavbo. Kdo ve, kje sem?! Pa kmalu pridem na civilizirano pot, na asfalt, do hiše s št. 10. Hiša je lepa, ima veliko teraso, mnogo rož in na široko odprt prazen hlev, živino so očitno nekam odgnali. Čez par minut sem že na cesti, ki s Hrušice skozi Višnje vodi v Ajdovščino. Dvignem palec in ustavi mi mlad moški v avtu z neko čudno registracijo. Zato ga vprašam, če zna slovensko. Nasmeje se. Slovenščina, ki jo govori »malo mešano«, mu ne dela težav, je namreč iz Moldove, tam pa vsi mladi govorijo rusko, romunsko govorijo le starejši na podeželju. Dela v Batujah, stanuje v Dornberku in se med Primorci odlično počuti.

Z Gorenjci, prej je delal na Jesenicah, se ni dobro razumel. Vedel je tudi, kje je moj Dom. Vendar sem se le medlo nasmejala, ko me je vprašal, če moja pokojnina doseže 1000 evrov. No, nisem mu hotela reči, kar me je poučila ena od mojih treh sestra, ki živi v Švici, in sicer, da o dohodkih ni olikano govoriti.

Tretjič – pri Stari pošti je šmarnic zvrhan koš

Čez en teden se spet podam na lov za šmarnicami. Vem, da so sedaj v vrhpoljski in sanaborski *borovni*, a je ta meni nedosegljiva. Pa se domislím: v Hrušico pojdem, tja, kjer od Stare pošte cesta pelje v Šajsno Ravan ali pa v Črni Vrh, takoj za prvim ovinkom so. Nedeljsko popoldne me že ob enih najde tam pri Stari pošti, na ravninici, kjer ima neznani čebelar čebelice. K sreči ga ni tam, saj običajno zelo grdo gleda vse prišleke.

V grmovju nad ravninico je šmarnic še pa še. Hlastno jih nabiram, še prej pa z ruto skrbno odenem glavo; nekoč mi je pri nabiranju - ne vem, ali šmarnic ali ciklam - veja izpulila slušni aparat, da se je izgubil med steljo. K sreči je ta slušni aparat tako narejen, da piska, če je vključen zunaj ušesa in se mi je iz srede stelje oglasil. No, šmarnic je sedaj dosti, kaj če bi odpekotala v Črni Vrh? Prav pozabila sem, da sem bila celih 15 let mlajša, ko sem tod krevsala mimo Petelinove bajte. Ne vem, komu je služila, še vedno ima klopi in mizo, še pometena je in na stežaj odprta. Tod se lahko pride na Šajsno Ravan. Vendar Petelinove bajte noče in noče biti, le ptičje petje in lepa ravna drevesa ter z mahom obraščene skale ... Pa za mano pripelje avto in v njem možakar, nekoliko mlajši od mene. Ne zna prav povedati, kam gre, niti, kaj išče tod, jaz pa ga le vprašam, če namerava peljati na asfaltno cesto. Nekaj nedoločenega mi reče in potem začne raziskovati neštete gozdne ceste. On se boji mene, jaz pa njega. Naenkrat zagledam pred seboj hiše in takoj mi je jasno, da je to Novi Svet - saj je velik kot Pariz. Potem naglo obrne po neki še kar užitni gozdni cesti proti zahodu in mi zaupa, da se pelje v Idrijo in da pravzaprav gre skozi Godovič. Pa res! Pusti me tam, od koder krenem domov. S šmarnicami vred, ki jih potem delim v Domu.

Še dvakrat po šmarnice, pa že ciklame cvetijo!

Sledečo nedeljo dobim prevoz proti Ljubljani čez Hotedršico. No, pa pojdimo. Saj veste, kod se gre k Urbanovcu, k turistični kmetiji, pa do katere z magistralke pelje makadamska cestica? Po njej vedno hodijo izletniki, ki gredo še naprej proti Žibršam in proti Medvedjemu Brdu. Jaz za to nimam časa. Še v prijazni gostilnici se ne ustavim, čeprav je pred njo zanimiv kažipot. Nekdanje opuščene kmetije na Ravniku, sedaj so vse obnovljene, imajo krave in konje, nekatere pa nič. Nad vasjo je razgleden griček s cerkvico sv. Barbare. Nekoč, ne tako davno, je nekdo okradel to cerkev. Potem so na cerkveni zid pritrdili puščico z napisom, da pobirajo miloščino za obnovo notranjščine cerkve, za ukradene predmete. Nekdo je ukradel tudi puščico. Senožeti so prav do cerkvenega dvorišča, razgled je pa, da je kaj! Tudi na počitniško hišico rožnate barve, ki je bolj podobna vili.

Naslednjo nedeljo poskušam na Suhi vrh nad Vodiciami. Tam so sedaj v začetku junija gotovo še šmarnice. Do Cola dobim prevoz, proti Vodiciam grem peš, trije avtomobili peljejo mimo in mi ne ustavijo. Končno mi ustavi lepa mlada deklica in vpraša, če mi ne bo nerodno, da se bom peljala s pomijami, ki jih pelje k sorodnikom v vodiško dolino. Prvič: sploh ne grem v vodiško dolino, temveč le do suhovrškega križišča. Drugič: oh, s kom vse sem se že peljala - s starci, z otroki, s psi, s teletom, s Papežem, a le z veliko začetnico, s homoseksualcema, ki to nista prav nič skrivala, z Italijani, Bosanci, Francozi, Nemci, z dr. Wraberjem, z Božom Rustjo ... No, le s pomijami se do sedaj še nisem peljala, a vsaka reč je enkrat prvič. Deklica, ki je sestrična domske delovne terapevtke, me odloži na križišču za Suhi vrh. Tam je bajtica, kjer je samevala vdova s sinkom, ki je kasneje postal duhovnik. Asfaltna cesta do suhovrške domačije pelje skozi lep gozd, sredi katerega je strm travnik, kjer so včasih bile šmarnice. Pa jih ni več! Cel travnik *precklam*, naberem šopek primožkov, arnike, orlic in lepega plavega repuša, povzpnem se, čeprav ne maram lesti na Suhi vrh, saj je ves v grobljah, a tudi tam šmarnic ni. Tudi na suhovrško domačijo ne grem, saj bi se predolgo zadržala. Imam

drug cilj. Na koncu lepega travnika je majhna gozdna steza. A glej, razširili so jo v zadnjih letih v lepo gozdno pot. Z nje je med drevjem videti Roženberk, Col in Malo Polje, vendar ... včasih sem tukaj našla šmarnice, kukavice in salomonove pečate, a letos ni ničesar.

Nekoč sem s Suhega vrha hodila po tej stezi in na njej sem našla verigo, ki se uporablja pri delu v gozdu. Nesla sem jo seboj, saj sem vedela, da je iz prve hiše. Sedaj stopam po tej isti poti naprej. Ob njej so zložena drva. Odkar sta plinska napeljava in nafta, se drva za kurjavo slabo prodajajo, tožijo Gorjani.

Tudi en zapuščen avto najdem; tukaj ga očitno hranijo za rezervne dele. Končno sem

Šmarnice (*Convallaria majalis*)

pred Bajcovo hišo. Ta hiša je dala dva misijonarja, oba sta na Slonokoščeni obali. Tretji brat ohranja domačijo, redi živino in dela v tovarni. Travnika proti javorniški cesti, ki sta ob koncu zime polna teloha, sta ograjena z električnim pastirjem. Pa še nekaj: preden pridem do te domačije, zagledam (2. junija!) cvetočo ciklamo! Kaj bi iskala šmarnice, ko so že ciklame! Ciklama ponavadi začne cveteti malo po kresu na gori in se potem spušča v dolino, kjer cveti skoraj do novembra. A tako zgodaj je še nisem dobila. Poberem jo.

Sem in tja po cestah – pa vendar ne izgubljena

Domačijo obnavljajo, očitno se je nekdo poročil in se bo tu ustalil. Tu so domačije zelo redke, a lepo obnovljene. Otroke do šole vozijo z avti ali pa le-ti stanujejo pri sorodnikih na Colu. Nekoč je bila *montažna* šola v Kanjem Dolu, a danes je ni več. Vendar tudi Kanji Dol ne more brez otroškega živžava. V eni opuščeni domačiji je Dom duhovnosti, kjer se cele pomladi in poletja vrstijo otroške kolonije.

No, na javorniški cesti mi ni težko dobiti prevoza. Onim, ki so me peljali do Cola, podarim arniko, njej, ki me je peljala do Doma, pa ciklamo. Vse, kar je prav, prevoz je treba plačati!

Tudi kresničevje je treba nabrati in prinesiti v Dom. Ponj pojdem na Farmance. Saj veste, *na štop* do Podkrajja in potem proti Beli in na Farmance. Če mi bo sreča mila, dobim prevoz še do Abrama. A sem delala račune brez krčmarja. Ustavi mi simpatičen možakar, ki ima v kombiju pet deklic. Rečem, da bi rada do križišča za Farmance, a pozabim, da bi morala izstopiti že sredi Podkrajja in se raje peljem naprej, možakar pa mi nekaj omenja Pivko. Med Podkrajem in Hrušico izstopim na enem križišču, se zahvalim in z začudenjem opazim, da cesta ne gre po ravnem, ampak navzdol. Asfaltirana. In končno ob njej cvetijo vijoličaste in bele kukavice, slišim pa tudi kukanje enako imenovanih ptic. Burje tod ni, zato je drevje izjemno visoko, bodisi so iglavci bodisi listavci. Markirana pot gre dol, dol, dol. Vidim z mahom poraščene skale zanimivih oblik. Potem pa konec asfalta. Kaj je tam? Stavba? Ne, smetnjak? Ne, mobilni čebelnjak! Ja, vsa Hrušica je polna čebel. Potem

še ena lepa pot, a markacija pelje po mojem makadamu. Na skali ob markaciji piše: po cesti do Gorenje 2b. Lepa reč! Potem moram res na Pivko, saj je Gorenje pri Bukovju! Kar naprej! Pridem do kraja, kjer so ogromne skladovnice drv, posekanih dreves, obdelanih vej; tu očitno čistijo gozd, a se mu skoraj ne pozna. Nadaljujem in naenkrat sem na drugi gozdni cesti, kjer je kažipot! Oh, to je stara znanka, cesta ki od Stare pošte pelje v Bukovje in ki jo vsako pomlad prehodim ob telohu. Da, kak kilometer od Bukovja je znameniti telohov kot, kjer je tega cvetja po celem gozdu. In če greste s ceste proti jugu, pridete na mali Vrhac, kjer stoji preprosta počitniška hišica z baliniščem in s čudovitim razgledom na vso pivško dolino, na Predjamo, na Postojno ... Ampak jaz sem bliže Hrušici. Že po dobrem kilometru stopim v Staro pošto na okrepčilo. Pa mi še ni dovolj! Šla bom po bližnjici, ki mimo Plesničarjevih domačij pelje na cesto. Tam je za cel travnik kresničevja. Veselo se ogledujem po pokošenih pašnikih, nabiram kresničevje in pridem do naslednje domačije. Zelo lepo in sodobno je urejena, ima tudi skalnjak in vse sorte okraskov okrog hiše in pred njo kar velik nasad krompirja, ki še ne cveti. Po njem resno *špancirata* dva možka, nekaj ogledujeta in se od časa do časa pripogneta. Že kar mehanično pobirata koloradske hrošče. Tukaj jih je tako malo, da ni zdravo škropiti, če se jih takoj pobere, je krompir rešen.

No, danes imam res srečo! Naslednji avto, ki mi ustavi, je kombi z napisom Soške elektrarne. V njem možakar prevaža, ne izda mi, zakaj, pet desetletnih fantičev. Dva, ki sedita pri meni, se prav modro držita, trije zadaj se nekaj prerekajo okrog čipsa in okrog kopanja v bazenu. Ni važno, glavno da sem se zastonj pripeljala v moj Predjamski grad. ◉

Med svetlobo in temo

Izza koroških gora

✍ Milan Vošank

Peca s Pohorja

📷 Robi Vrance

Nekaj zunaj za okni ... kot da me hoče prebuditi. Nekaj, kar je čisto tiho, neznan, pa vendar neustavljivo vabeče. Neka pritajena svetloba izza gora, ki že naznanja jutro, da še ob polmrazu kot zasanjan zatavam na dvorišče in bos zagazim v hladno rosno travo tja čez gmajno do odprtega, kjer se razprejo razgledi. Uršlja gora in Peca se s svojo severno stranjo nagibata nad globoke temaçne koroške doline in globače. Glej: na sedlu pod Peco, pri kočah, gori luč in svetilka je še živa na stolpu na Uršlji gori. Med obema gorama pa utripajoče sije zadnja zvezda ...

Spomini na jutro

Na očeta me vežejo prenekateri spomini. Ne vem, morebiti sem se ravno od njega naučil tako zaživeti z naravo. V zavesti mi živi dogodek, imenoval bi ga zgodnjejutranji ... hodil sem tedaj še v osnovno šolo. Še v temi me je oče prebudil, potem ko je že nakrmil vole, in odpravila sva se orat njivo spodaj pod lipo.

S prvo svetlobo tega poletnega dne, ki se je komaj opazno razvlekla nekje od vzhodnih grebenov, medtem ko je bil trg spodaj v dolini še v meglenem mraku, so bile narejene prve brazde, iz katerih se je kadila sopara. Tudi vola

sta pihala skozi nozdrvi v jutranji hlad, ko sta hodila počasi in enakomerno, preudarno, eden v brazdi, drugi zunaj, od ozare do ozare. Samo malo ju je bilo treba usmerjati. Bila sta stara in vajena takšnih del. Oče je hodil zadaj po brazdi s palico v desnici in občasno pritiskal na ročici težkega železnega pluga, le na ozarah ga je moral prenesti, obrniti in nastaviti lemež v novo brazdo.

Sprva sva bolj malo govorila, kakor da sva še zaspana, še največ sva, priganjaje ju, prigovarjala voloma: hej, hap, štija! Dobro sta razumela te besede. Ta njiva je bila kar dolga, usločena v sredi in rahlo položena v breg, pa vendar smo hitro prodirali v svežino njene prsti. Zemlja je morala biti dobro in globoko preorana; pri poljskih delih in nasploh pri obdelavi zemlje je znal oče biti še kako skrben.

Nastajal je dan. Obrisi trga in *fabrike* spodaj na Ravnah so postajali vse razločnejši in tako se mi je zdelo, kakor da se prebujajo in otepajo svoje večne sivine. In tudi kovaška kladiva ter talilne peči so zaropotali in zagrmeli še glasneje. Tu zgoraj na našem vrhu na Brdinjah pa so se začeli oglašati petelini in veter v krošnji sveže razcvetene lipe. Pa vendar – pričakovanje je bilo tam na vzhodu: sonce. Barve, svetloba, dan ...

Toda narava je svoj zastor odkrivala počasi, da bi potem še bolj presenetila. Vzhodne grebene za Uršljo goro, nad Selami in nekje nad daljnim Pohorjem je najprej obarvala rahla sivomodra svetloba, ki je postajala vedno močnejša in silnejša. Nato pa naenkrat: eksplozija! Rumena je nadvladala ostalo ter se pričela mešati s sprva komaj opazno oranžno, že kar rdečo, dokler ni vse skupaj postalo prelivanje vse bolj svetleče slepečih odtenkov, da so izginiti v tem vrtincu še zadnji sivomodri oblaki in je iz vsega tega kakor iz kraterja razžarjenega vulkana planila sončna krogla in se je barva divje in naglo razlila na grebene Uršlje gore in čez gozdove noter do Prežihovine in Kotelj do najine njive. Vsa narava je kakor na novo zaživela v premočni svetlobi, sonce se je dvigovalo nad vrhove in ves vzhod je bil en sam ogenj, ki pa je že hitro ugašal. Sivina vsega ostalega neba je postajala svetla modrina, vse dokler ni dokončno prekri-la še ves zahodni kot pod Peco.

Z očetom sva ustavila vola in zrla v to dogajanje. Le nekaj kratkih minut je trajalo. Svetloba je prevladala nad mrakobnostjo meglenega jutra. To je bilo spet novih barv: zeleni gozdovi in zeleno modri odtenki s priokusom vijoličaste, pa vmes še vedno kaj jutranje rdeče, oranžne, rumene in oker ... Tudi trg spodaj v dolini se je zbistril, le *fabrika* – kakor da se nikakor ne more otresti svoje večne sivine.

Ob tem vzhajanju sonca, ob tej igri jutranje svetlobe nisem mogel ostati miren v svoji duši. Kakor da je bila pesem v meni. Seveda so morala čustva pretresati tudi očeta. Danes razmišljam: Kdo ve, če si ni takrat, muzikant, zamrmral lepo melodijo? In gradim misel naprej: Kdo ve, če se ni takrat v meni, še otroku, prebudilo veselje do lepot v naravi, do barv, do svetlobe, do melodije, navdihov za verze ..., vse to, kar me je kasneje v življenju usmerjalo na poti v iskanju do slikarstva, muzike in poezije?

Do devetih ta dan je bila njiva zorana.

Spomini na večer

Ob lepih poletnih večerih smo oče in midva z bratom Jožetom radi polegli v travo tam na ravnici pred skednjem naše Kurtnikove domačije, pri lipi, in zrli proti zahodu, proti barvam zahodnika, ki so se izgubljale v sivini in črnini. Bogve, kaj naju je takrat, rosna mladca, bolj

zanimalo: zahajanje sonca, prehajanje dneva v noč ali vedno dovolj zanimiva očetova pripoved. Zgodbe o njegovih vojaških časih, hudih preizkušnjah med drugo vojno, o vseh njegovih popotovanjih, predvsem pa o *muzikantars-tvu*: tolikih *ohceti*h in veselicah, vseh običajih, navadah in raznoterih dogodivščinah zraven. Morebiti mi vsa ta barvita zahodna obzorja zaradi očetovih pripovedi ostajajo v spominih še bolj otroško zasanjana in še vedno vzbujajoča radovednost, kaj je tam naprej, tam onstran zahodnih obzorij, onstran koroških gora ...

Še vedno doživljam vse to, ko se vračam iz sveta na naš vrh! Še vedno rad poležim v mehki topli poletni travi in se prepustim zahodnim barvam, pesmim v vetrovih, mislim in spominom.

Čudoviti večeri, polni otroške domišljije in spominov, ko se zahodno nebo temno rdeče obarva, oblaki pa nadenejo nadih pariško modre, vijoličaste in črne, ko se Brinjeva gora in strojanski bregovi kar potope v to valovje in se barva razlije še tja do visoke Pece in skorajda hoče še do sosednje Uršlje gore, na drugi strani globače nad Mežo pa čez Zelenbreg in Tolsti Vrh proti Ojstrici in Kozjaku do daljnega zakritega Pohorja, da je ta igra narave že kar fantastično čudovita, da me stisne v prsih od vznemirjenja in me hoče postati še strah. V dolini pa ropota *fabrika*. Zdi se, da z mrakom in nočjo še bolj. Sivina mraka med betonskimi naselji vse hitreje prehaja v črnino, napolnjeno z medlo svetlobo okenskih luči in uličnih svetilk, medtem ko se v vejevjih naše stare lipe tu na vrhu Brdinj začena še drugačna igra: ples v naletu večernih vetrov, da debela presunljivo zaječijo v sunkih in zapojejo v zateglih zvokih, dokler za hip vse skupaj ne potihne in je slišati le še večno melodijo pošumevanja gozdov zgoraj v holmih nad domačijo.

Tako traja ta večerna drama, ta večerna sonata do popolne teme, do črnine, ki silovito nadvlada okolico, ko barve izginejo in je vse le še v brezpredmetnih obrisih pod zvezdnatim nebom med Uršljo goro in Peco.

So ti večeri še takšni ali pa so to le še spomini? Spomini na očeta, na njegove zgodbe, na tisto vedoželjnost mladca, na tiste barve in melodije narave? ●

Barvita jesenska lepota

Nedelja, 15. oktober 2007

✍ Milka Bokal

Jesenski zrak se je napolnil z barvami in pogledi na pisane gozdove so ustvarili nemir. Pojdiva vendar gledat macesne v gore; več let si že želim, da bi vendar videla v resničnosti množico oranžnih drevesnih postav. Hotenje se je tokrat uresničilo. Na Slemenovo špico greva.

Jutranje megle so se razpodile, in ko sva malo za Kranjsko Goro zavila proti Vršiču, se je že rojeval lep dan. Korakanje po cesti od Erjavčeve kočice bi bilo dolgočasno, če ne bi opazila, kako je čez gorovje desno od Prisojnika nena doma planil stožec svetlobe jutranjega sonca. Ozek snop žarkov se je širil, potem pa razblinil v megličast razsev. Kot da bi z nevidno napravo proučevali svetlobne zakonitosti v naravi! Ja, to je tisto, to priključuje veselje in napravi poskočen korak! Ob cesti so že pozdravljali prvi macesni.

✉ Milka Bokal

Nekateri so bili na koncu vej še zelenkasti, bliže njihovemu korenu pa že rumeni. Svežina jutra malo nad lediščem jih je obdala s kapljicastim poprhom. Vsaka iglica je imela svojo solzo. Tako je bilo tudi ruševje. Sonce ga je rumeno zlatilo, prav tako pa tudi macesne višje ob stezi. Zelenina na posameznih drevesih je počasi prehajala v izrazito oranžne veljake. Modro nebo, belina Mojstrovke, temno zeleno ruševje in oranžni macesni, to naju je spremljalo do Slemena. Obnemogli ostanki marsikaterega so strmeli v nebo ali pa so že klonili premagani pod težo naravnih sil. Še posebej tisti z od strele ožganim votlim deblom se je vtisnil v spomin. Za sedlom, kjer je odcep proti Mojstrovki, je bilo v senci rastlinje po tleh že belkasto. Slana je ožgala še nekaj redkih cvetov.

Pestra barvitost se je z vrha Slemenove špice nadaljevala. Megličasto morje pod nama se je sem in tja pretrgalo, še posebej izrazito okoli skakalnic v dolini Tamar. Bukve so tam pred kratkim odvrogle listje, in preden vejevje dokončno ne posivi v pričakovanju zime, je nekaj časa skoraj temno rdečkasto. Res je, medtem ko je poletje čas vonjav, je jeseni čas barv.

Nekoliko bliže proti Jalovcu se je sredina pobočja pretrgala z belkasto črto gorskega potoka. Vrel je iz neder zemlje. Mojstrovka pa je bila rahlo modrikasto nadahnjena. Nekje na sredi njene skalnate gmote se v lokih vije niz polic; črnkasto ruševje na njih je dajalo kontrast glavni barvi. Sonce se je bližalo zenitu. Pozimi je njegov lok na nebu s tega mesta najbrž zelo kratek. Ko človek gleda od daleč vse te previse, počasi, strmali, si ne more misliti, da je mogoče najti stopinje v njih. Ko pa od blizu siliš v kamenje, le vidiš, da ni nemogoče in da noga lahko najde kolikor toliko varno stopinjo. Kakšne sile neki tičijo v teh kamnih, kakšno ravnovesje jih drži v mirnosti?! Je to trd oreh za fizike?

Sedla sva. Tla so zvezdasto pokrile plahtice. Na nekaterih macesnih je oranžna barva

že izgubila svojo živost in dobila motne sive odtenke. Sonce pa je toplo grelo in na planoti se je počasi nabrala množica. Uho ji je prisluhnilo. Nekaj slušnih utrinkov je bilo takih:

A lahko vprašam: Kje je Ajdovska deklica? So rekli, da se to spleča pogledat! (Ženska srednjih let se s tem vprašanjem obrne na mimoidočo vrstnico.)

To so hribi. Tu ni kovanja. (Mamica svojemu predšolskemu otroku.)

Da te ne vidim več! (Nadaljevanje ne prenese zapisa. – Starejši moški in ženska, najbrž dedek in babica z osornim, pretečim glasom svojemu vnuku. Njuni pogledi po teh besedah kradoma uidejo v okolico.)

Kar zaplavala bi po tem zraku, tako je lepo. (Ženska srednjih let najbrž svojemu soprogu ob pogledu proti modrikasti Mojstrovki, ki jo na nekaj mestih zakrivajo oranžni macesni.)

Tam je. Mogoče kakšni alpinisti gredo po njej. (Starejši moški v nekdanjih pumparicah kaže na skalovje svojim starostnim tovarišem.)

Mene narava ne zanima tako zelo. Zaradi zdravja hodim. (Moški srednjih let, zelo močne postave svoji nekoliko suhljati spremljevalki.)

Škratica s Slemena

Zdaj sem pa res že lačna. Že včeraj nisem dobro jedla. (Kar zajetna ženska svoji ženski in moški družbi.)

V kotlinici med dvema skalama si je na mehki travi neki moški udobno postlal s puloverji, vetrovko, za zglavje si je dal nahrbtnik. Obraz si je zakril z volнено kapo, da mu sonce ne bi nagajalo pri uresničevanju reka o spanju pravičnega. Čez nekaj časa se je zaslislalo rahlo smrčanje, ki je zdaj pa zdaj seglo v močan forte. Kljub temu se je blizu zbrala družčina moških in žensk in brez komentarja prenašala disonantne zvoke.

Mlajši par si je vztrajno prizadeval najti primerno okolje za ovekovečenje s fotografijo. Mlaka, ki običajno krasi razglednice s tega mesta proti Jalovcu in ob kateri se slika večina obiskovalcev Slemena, mu ni bila preveč všeč. V fotogenični nasmešek sta fant in dekleta obmirovala šele na lokasto ukrivljeni veji ruševja, z Jalovčevim ozadjem seveda. Digitalec je spravil resničnost.

Taka je torej povprečna slovenska planinska duša. Lepa in mrka, zvedava in samovšečna, a naj bo taka ali taka, nek pradaven nagon jo vznemiri, barvit jesenski dan jo malce uroči, da se mu posveti in vsaka po svoje spoji z njim. ○

Zimski utrinki

Pri turnem smučanju je vsega dovolj

✍ Jana Remic

Sončni žarki so se v poznem dopoldnevu daleč z juga pritihotapili v dolino in na zasnežena pobočja risali dolge sence. Veje košatih smrek so bile upognjene pod debelim plaščem snega, prav vse iglice na vejah so se spremenile v ledeno srebro. Na tankih bukovih vejah so nastali pravi majhni snežni zidovi, ki so gradili krhke snežne palače ob trdnih deblih dreves. Smučiči so se utapljale v nežnem, mehkem puhu in očarana sem se ustavila na strmem pobočju, lahko sem se prepustila občudovanju belih planjav, očarljivo nežnih, pravljичno lepih. V zimskem mrazu je skoraj ves raznovrstni trepet življenja zaspal pod belo snežno odejo.

Prijateljica

Ko sva se ob avtu preobuvali, nisva razmišljali o zimskih lepotah, saj je jutranji hlad v senčni dolini rezal prav do kosti. Pograbili sva smučiči in odhiteli proti temačnemu gozdu. Že po nekaj metrih sva našli smučino, ki je vodila po travniku ob cesti, stopili sva na smučiči in kmalu sva se ob hoji ogreli. Nekje v daljavi se je bleščal rob gozda, ki je obljubljal sončno toploto.

Seveda, bilo je mraz, toda ob hoji se je telo ogrelo, srce pa je kar vriskalo, ko je spoznalo, da sem si končno spet odtrgala čas in da znova hodim. Razum in srce zdaj že vesta, da obstaja razlika med tem, ali grem hodit ali *hodit*. Zdaj je že popolnoma jasno, da si želim lepote, da vsaj toliko, kot ljubim gibanje, tudi uživam ob drobnih, a vseskozi navzočih lepotah narave. Estetinja sem, močno doživljam bele smreke, pa hladne, na pol zaledenele slapove, bela debla dreves in blagodejno tišino srebrno belih pobočij.

S koticom očesa sem pogledala prijateljico. Čeprav se iskreno strinjava, da mora biti v gorah mir, sva neutrudno klepetali. Ob misli na priljubljeno tišino v gorah sem se nasmehnila in spomnila najinega prvega srečanja.

Zgodaj, temno jutro je še bilo, sem z nahrbtnikom na ramah štopala v Kranjski Gori. Ustavila je in mi takoj povedala, da štoparjem sicer ne ustavlja, ampak ker imam ravno nahrbtnik ... »Kam pa si namenjena?« Obe sva bili namenjeni na Prisojnik, le da vsaka z druge strani. Ko je Mojca slišala, da bom šla po Kopsčarjevi poti, me je vprašala, ali se mi sme pridružiti. Seveda sem privolila, ampak malo me je pa le skrbelo. Le kako naj vem, kako ženska hodi? Kaj, če jo bo strah, če si ne bo upala po zahtevnih delih poti?

Lep poznojesenski dan se je prebujal in ko sva se začeli vzpenjati po skalovju, so vrh Mojstrovke pozlatili prvi sončni žarki. Začeli sva se spoznavati. Opozorila sem jo na težji del poti in na tisti osamljeni zlati macesen v skalovju, pokazala sem ji, kje lahko mimogrede zaideš z označene steze in kje je na skalah posebno neprijeten grušč. Končno sva prišli skozi okno in takrat sem že vedela, da je Mojca čisto prava in prav nič strahopetna planinka. Sredi dopoldneva sva uživali v razgledih z mogočnega vrha. Bil je eden tistih jesenskih dni, ki si jih človek lahko le želi za prijetno pohajanje po gorah. Vetrovi so se umirili, sonce je podarjalo zadnje tople žarke tiste jeseni, nebo je bilo brez oblaka in gamsi se skoraj niso zmenili za naju. Hodil sva polni žara in rešnično uživali v neizmerno lepi naravi. Turo sva raztegnili čez Razor in daleč v dolino Vrat; tja sva prišli že v trdi temi. Ne da bi pričakovali, je tisti jesenski dan tiho zaživelo prijazno prijateljstvo.

Spomin na plaz

Pogovor je ob vse bolj strmem vzponu počasi utihnil, v hladni zimski pokrajini je vladal blagodejen mir. Štori, pokriti z debelimi zimskimi kučmami, so nama resno kimali v pozdrav. Kot stari strici so, polni življenj-

skih zgodb in izkušenj komaj čakajo, da bodo spregovorili in nas poučili o življenjskih resnicah. Da bi jih le znali poslušati! V bele vrhove smrek so se ujeli prvi sončni žarki in kmalu zatem sva obstali na prijetni, od sonca obsijani planini. Od neverjetne beline naju je zaščemelo v očeh, prav takrat pa je že presenetil razgled na bližnje vrhove. Streha nizke pastirske koče je kot zasnežen griček polnila samotno jaso. Sledi gamsov in zajcev, ki so nekajkrat porisale gladko belo površino, so pripovedovale o živahnem življenju v hladnih dneh, zaupale so nama, kje in kako preživljajo svoje dneve živali, ko pokrajina utone pod globoko snežno odejo. Skoraj bel, komaj opazen zajček je skočil iz goščave, se ustavil, ko pa naju je zagledal, je brž spet izginil nazaj v gozd. Kako zelo taka tiha srečanja polepšajo doživetja v gorah! Prijetno razpoloženi sva nadaljevali pot proti sedlu. Na razpotju sva obstali in se odločali, ali naj nadaljujeva vzpon ali se obrneva proti dolini.

Pravzaprav so to težke odločitve. Nisva bili preveč utrujeni in obe sva želeli nadaljevati pot. Toda le dan je minil od zadnjega sneženja, belo, vabljivo pobočje tam za grebenom pa je bilo zelo strmo. »Vidiš, tam ni še nobene

smučine!« Medtem ko naju je bleščeče pobočje kar klicalo, mi je srce vse bolj stiskal strah.

Tistega dne je pihal močan veter in po postanku nad gozdno mejo me je pošteno zeblo, zato sem odhitela naprej. Ob hoji sem se res ogrela, hkrati pa sem spet občutila tisto neverjetno željo še hoditi, iti naprej, sonce je bilo bolj vabljivo kot pa me je motil močan veter, ki je dvignil snežinke, jih ponesel ob pobočju in ustvarjal prosojno zaveso. Šele na vrhu sem ostrmela nad čudovito sliko stoterih vrhov Julijcev, ki so kot na dlani blesteli v svoji močnosti. Pozabila sem na mraz in kar vpijala lepoto okoli sebe. Sončni žarki so se odbijali od vrhov, na bližnjih pobočjih so se risale sence, v daljavi so lebdeli Dolomiti, na drugi strani pa Karavanke in Kamniške Alpe.

Vsak vrh je doživetje, vsakič znova enkratno in neponovljivo, doživetje, ki ga dajo prehojena pot, gozdovi, veter, sonce in mraz.

Pripela sem si smuči in se odpeljala, smučanje je bilo na trdem snegu prijetno. Kmalu sem prišla do strmine nad planino. Ker nisem dobra smučarka, sem se odločila, da grem po najstrmejšem delu raje peš, potem pa sem se odpeljala na levo, ven iz grape. Že prej sem si

Na grebenu Prisojnika

Iskra Jovanović

ogledala pobočje in nekaj smučin na njem je bilo zame zadosten dokaz, da je zamišljena pot varna. Rada imam položnejša smučišča ... takrat pa je zašumelo nekje nad menoj in prestrašeno sem obstala ... tega zvoka ne pozabiš nikoli, če ga enkrat doživiš ... in ni mi več neznan ... pravzaprav nisem obstala, ampak sem se po pobočju peljala s plazom ... kakih dvajset metrov niže se je sneg ustavil na položnejših tleh. Globoko sem zajela sapo, srce mi je divje razbijalo: »Sprožila sem plaz!«

Ko sem se peljala čez precej strmo pobočje, sem s svojim gibanjem in ob verjetno za to ugodnih vremenskih razmerah povzročila, da se je zgornja, kakih štirideset centimetrov debela plast snega odluščila od spodnje in me odpeljala - k sreči le nekaj metrov niže. Čez nekaj trenutkov sem tresočih se nog odpeljala z nagradenega snega. Pa počasi, tokrat zares s smučarskimi zavoji začetnika pripeljala na Suho ...

Tisti plaz pod Rodico mi je nagnal nekaj strahu v kosti. Čeprav so bile na pobočju smučine, sem ga sprožila in prav nič presenetljivega ne bi bilo, če bi me zasul; le kako bi se odkopala? Vse bolj spoznavam, da ga je resnično nemogoče prevideti, skušam biti previdna in skušam pametno izbirati poti. Kaj niso že temperature zadosten razlog za drugačno vedenje zasneženih strmin? Pa severna in južna stran terena, bolj ali manj suh sneg in še bi lahko naštevala. Nikdar ne bomo popolnoma poznali delovanja sil v naravi, čeprav že kar nekaj vem in nas tudi vsaka izkušnja nekaj nauči.

Toda lepote narave in čudovita doživetja imajo večjo moč kot strah ...

Pametni planinki

Zavili sva naprej, med vse redkejšimi smrekami, po pobočju ozkega grebena. Dogovorili sva se, da greva do gozdne meje, v zavetju gozda sva se počutili varno. Odprl se nama je veličasten pogled na severne stene Viša in dolg greben vse do divjih, slikovitih, v zimsko oblačilo odetih pobočij Montaža. V puhastem pršiču je za nama ostajala vse globlja sled in kmalu sva popolnoma zadovoljni z doseženim pospravili pse v nahrbtnika in se odpeljali na čudovito, s soncem obsijano poličko. Debelo uro sva uživali v družbi živahnih kavk.

Vsakič ko zaradi trenutnega položaja ocenim, da bi bilo vzpon na vrh pametneje opustiti, se v meni pozneje porajajo vprašanja, ugibanje. Je bilo res treba oditi? V zasneženih strminah sem pogosteje jaz tista, ki zaradi nezaupanja v trdnost snežne odeje zahteva, da se odpoveva svojim velikim željam. Seveda mi je pozneje vedno vsaj malo hudo zaradi tega.

Mojca pa je, kot da bi mi brala misli, prestregla moj pogled in mi rekla: »Veš kaj, prav sva storili! Saj bi bilo tudi mene strah, če bi vztrajali. Kdaj pa kdaj morava tudi odnehati, bova pa še enkrat prišli, ko bodo boljše razmere. Pametni morava biti, saj veš!«

Da morava biti pametni, sva se dogovorili, ko sva se bolje spoznali in ugotovili, kolikšna je včasih najina drznost. No, spoštovani planinci, resnično si lahko zamislim ironičen nasmeh ob misli: dve ženski, pa pametni!

Zimski vzpon na Jalovec je ena tistih velikih, skritih in drznih želja, ki se mi vedno tiho prikradejo v zavest, ko zaslutim, da so razmere ugodne. Tokrat sem odšla na turo z Mojco. Hladna dolina je v meglicah ostajala za nama, ko je čudoviti vrh zlato zažarel. Pridno sva napredovali proti ozebniku in vse pogosteje obstali ob močnih sunkih vetra. Vendar pa naju kar prvi veter ni prestrašil. Nekje sta naju prehitela prav hitra planinca. Pobočje je bilo vse bolj ledeno in trdo, nataknila sva si dereze in se zagrizli v strm ozebnik. Ko sva stopili na toplo sonce, sta moža izgini-la za robom. Vendar tudi s toplimi sončnimi žarki ni bilo nič, čez strmine se je v sunkih podil močan veter. Pohiteli sva na greben, za katerim sva pričakovali zatišje pred vetrom. Opazovali sva planinca, ki sta napredovala nad grebenom, po ledu, s cepinoma. Najin namen je bil, da greva po sledih nad strmim Loškim žlebom, po (poleti označeni) poti, ki je izredno izpostavljena. Prečili sva zasneženo pobočje, potem pa bi morali navzgor. Pobočje je bilo popolnoma ledeno, trdo. Že sem naredila nekaj korakov okoli skale, ko me je hotel odnesti orkanski sunek vetra. Pritisnila sem se ob pobočje, se držala s cepinom in neskončno dolgo je trajalo, da je vetru pošla moč. Mojca je ostala za skalo. Vrnila sem se in ji zakričala, da bi bilo bolje, da odnehava. Ob hrumenju vetra se je bilo nemogoče pogovarjati! Skrajno počasi in previdno sva se vrnila za greben.

Iskreno moram priznati, da mi je bilo hudo, hkrati pa sem se zavedala, da bi najmanjša napaka v ledeni strmini eno ali drugo stala življenje. Vendar pa je planincema pred nama uspelo priti na vrh! Obsedela sem kot kup nesreče, Mojca pa mi je zagotavljala: »Prav sva storili. Pametni morava biti, saj veš, onadva sta zagotovo zelo izkušena!« Vedela sem, da ima prav, in posvetili sva se malici in razgledom na idilično zimsko pokrajino. Svet okoli naju se je bleščal v sončnih žarkih in v zatišju ni bilo čutiti močnega hrumenja in zavijanja vetra. Že sva zagledali moža na grebenu, ker pa naju je vse bolj zeblo, sva začeli sestopati.

Bili sva že daleč pod ozebnikom, ko je Mojca začela ugotavljati, da skozi ozebnik smuča le en človek. Upali sva, da ni kateri izmed njiju zdrsnil, in z nekoliko tesnobe počakali, da je smučar prišel do naju. Povedal je, da si njegov prijatelj ne upa sestopiti; ostal je prav nad skalo, na kateri sva si midve premislili. Pozneje je sestopil ob pomoči gorskih reševalcev ...

Mojca pa je v dolini še ponovila: »Vidiš, res sva se pametno odločili!!«

Planinske kavke, v ozadju Viš

Torej ... upam, da se bova še naprej pametno odločali in da se bova z najinih redkih skupnih tur vračali varno in zadovoljni. Ampak tisti škratek v moji glavi ne odneha, sem ter tja me spomni: »No, pa spet nisi bila na vrhu!« Čutim, da me hoče jeziti, pa se le nasmehnem, kajti tedaj v mojem spominu oživijo čudovite slike s poti. Pot je tista, ki ponuja vsakovrstna doživetja! Seveda je vrh resnično čudovita nagrada, ki me razveseli. Hkrati pa vem, da brez dolgih, strmih gozdnatih in skalnatih pobočij, ki jih je treba prehoditi, tudi vrh ne bi bil to, kar je.

Spustili sva se v mehak pršič, skoraj lebdeli sva; sledilo je prijetno smučanje in, kot je znano vsem turnim smučarjem, sva bili čisto prehitro v dolini. Turno smučanje je nekaj neverjetnega, vsega je dovolj, veliko hoje, doživetij in lepot, mraza in toplih sončnih žarkov, tudi nevarnosti, še najmanj od vsega pa je smučanja. V turnem smučanju je čar, lep in močan, gibanje po sveže zasneženih poljanah je enkraten in močan stik s prvinsko naravo, je dviganje nad vsakdanjo stvarnost, je vsakokrat znova čudenje ob zimskih slikah v gorah ...

 Jana Remic

Veriga Grintovcev, pred njimi ruševnati Rzenik

✉ Vladimir Habjan

Bombni napad na Rzenik

Naše gore nekoliko drugače

✍ Miran Bremšak

Maja leta 1944 je na območje Male planine strmoglavil poškodovan ameriški štirimotorni bombnik B 17. V njem je bilo deset članov posadke. Dva sta umrla v strmoglavljenem letalu, preostali pa so skočili s padali, vendar je pozneje še en član posadke umrl zaradi hudih poškodb, ki jih je dobil pri doskoku. Poleg osebnih zgodb članov posadke je tu tudi materialni del zgodbe, ki očitno ni dovolj pojasnjen. Podrobnosti zaradi oddaljenosti dogodka, neposeljenega območja in vojnega obdobja niso znane.

Pri evidentiranju arheoloških najdišč v visokogorju sta bili odkriti dve lokaciji, ki se navezujeta na omenjeni medvojni dogodek. Na Mali planini je bil odkrit depo streliva z letala, ki ostaja varno zakopan, na planini Rzenik pa je bil najden krater, ki ga je izkopala izredno velika letalska bomba. Ta del zgodbe pa je mogoče delno razložiti.

Na spodnjem delu planine Rzenik je bila najdena lokacija z antično lončenino in ognjiščem. Pozneje se je izkazalo, da je le nekaj metrov proč tudi tloris antične kočice. Pri pregledu

du neposredne okolice z iskalcem kovine je bilo v zemlji zaznati izredno veliko železnih predmetov. Med rušjem se je pokazal krater pravilne oblike, globok več kot dva metra ter premera dobre tri metre. Odvezeti kosi železa so nedvomno pokazali velike šrapnele, ostanke letalske bombe. (Šrapnel je nabit tudi ob vhodnih vratih Mlakarjeve kočice na planini Rzenik.) Kako silovita eksplozija je to bila, si težko predstavljamo, je pa gotovo, da je gostota šrapnelov v zemlji taka kot na odpadku starega železa.

Šrapnel s planine Rzenik

Vrnimo se k poletu nesrečnega bombnika maja 1944. V zgodbi se pojavi nekaj nejasnosti. Letalo naj bi napadlo cilje v okolici Dunaja v Avstriji in potem očitno nadaljevalo polet na jug (verjetno v delno osvobodeno Italijo). Nad Zagrebom naj bi ga zadela protiletalska artilerija. Zadeto letalo se je obrnilo nazaj proti severu. Poškodba je bila tako huda, da se je pilot odločil za skok posadke s padali. Da je let potekal iz smeri Zagreba, je sklepati, ker sta dva pilota s padali pristala v Podhruški v Tuhinjski dolini, ki je močno odmaknjena od Velike planine, na kateri so pozneje pristali drugi člani posadke. Posadka je imela očitno priporočila, kje v okupirani Evropi je možno zasilno pristati, da se je pilot po preletu Velike planine odločil za ponoven obrat in skok s padali. Ker je letalo še imelo zalogo bomb, je pilot pred padcem na Malo planino le-te odvrzel. Verjetno jih je nameraval spustiti na

planino Dol, da detonacije ne bi odmevale in pritegnile pozornosti. Zaradi neznanega vzroka pa so bombe padale po planini Rzenik. Zanimivo bi bilo preveriti, ali je pod planinami še kdo izmed starejših, ki bi kar koli vedel o siloviti detonaciji ali detonacijah na pomlad 1944 nad dolino Kamniške Bistrice.

Ne želim razsojati zgodovinskih dejstev, je pa predvsem zanimiva povezava zgodovinskih dogodkov iz polpretekle dobe z našimi gorami, ki so bile tudi cilj drugih letalskih podvigov in nesrečnih dogodkov. Predvsem velja omeniti dele kovinskih zabojujnikov ali kar cele zabojujnice (cigare), v katerih so zavezniška letala dovažala orožje in opremo za partizane. Pozorno oko jih bo zasledilo nad Starimi štalami, pa tudi na planini Spodnja Dolga njiva pod Košutnikovim turnom in še kje; planinci smo jih nevede zamenjali za staro odvrženo pločevino. ◉

Dragi planinci in planinke,
Radio Ognjišče vas po novem razveseljuje 2x tedensko:

- ob četrtek ob 9.30 z rubriko Vabilo na pot
- ob petkih ob 17.00 prisluhnite oddaji Doživetja narave

Vabljeni k poslušanju!

RADIO OGNJIŠČE

Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

RADIO UNIVOX

107.5 MHz

e-mail: info@univox.si

Zelo (malo) zahtevna pot

✍ Aleksander Čičerov 📷 Aleksandar Gospić

Zgodilo se je letos, in vesel sem tega. V zelo kratkem času sem namreč obiskal dve poti v Kamniško-Savinjskih Alpah. Ker so bili z menoj člani skupine Planinskega orla, sem se še posebej potrudil in izbrskal vso mogočo literaturo o Mrzli gori in Raduhi. Čeprav obe zelo zahtevni poti dobro poznam, sem bil pri oznaki zahtevnosti druge neprijetno presenečen, moji planinski tovariši pa tudi. Pa lepo po vrsti.

Mrzla gora

Za pot po zahodnem grebenu na vrh Mrzle gore v planinskem vodniku (Kamniške in Savinjske Alpe, PZS 2004, Habjan in sod.) na strani 165 piše, da gre za zelo zahtevno pot. Če se vzponu po njej pridruži še mrzlogorski veter, ki te hoče preprosto odpihniti v dolino, je zadeva presneto resna. Verjemite, mi smo jo doživeli takó. Na poti smo srečali tudi nekaj drugih planincev, opremljenih s plezalnimi

pasovi za samovarovanje in čeladami. Vse, kot je treba, saj je zelo zahtevna pot pač taka, da je treba ves čas uporabljati roke (pa tudi na glavo ne gre pozabiti), varovalne naprave omogočajo prehode težjih mest, čelada pa sodi na tej poti prav gotovo na glavo in ne v nahrbtnik. Ni za vrtoglave! Priporočljiv je celo vodnik. Smer ves čas izkazuje resnost in pogledi v dolino so »letalski«. Še na vrhu se moraš pazljivo obrniti, da ne bi po hitrem postopku sestopil nazaj na Okrešelj ali kam drugam. Sestop je prav tako zahteven in oznaka na začetku poti opravičuje resnost početja na Mrzli gori, zato sem prepričan, da oznaka zelo zahtevna pot ne zavaja morebitnega pogumneža. Oцени o zelo zahtevni poti se pridružuje tudi Andrej Mašera v svojih 50 zavarovanih poteh (glej str. 33).

Raduha

Že kmalu po uspešno opravljenem vzponu na Mrzlo goro nas je pot vodila na Raduho.

Slavna ferata Via delle Bocchette

Do Grohata smo kar hitro in že strmimo proti severni steni Raduhe. Zaenkrat smo še sami, na Durcah pa že slišimo in vidimo, kako se vzpenjajo planinci, ki so začeli bolj zgodaj. Kmalu smo pri križišču, leva pot hiti proti Durcam, mi pa se pri smerni tabli odpravimo na desno. Na tabli z belimi črkami na rdeči podlagi piše »VRH RADUHE, ZELO ZAHTEVNA POT«. Takoj se oglasijo prijatelji in mi sicer v šali očitajo, da sem jih zapeljal na težjo pot, kot sem obljubljal. Mirim jih, da ne bo nič hudega in da so take poti že plezali v Dolomitih, na feratah. Zavijemo pod

Ferata je lahko tudi navpična

steno in se počasi bližamo vstopu. Izkoristimo ravnino pod vstopom, da se opremimo s pasovi in čeladami, palice romajo v nahrbtnik. Še požirek, da ne bomo žejni, ko se mimo nas zapodi skupina glasnih planincev in nadaljuje po poti na vrh. O pasovih in čeladah ni sledi, palice imajo kar v rokah in se veselo pomenkujejo odpravijo navzgor. Moji me gledajo, jaz pa vztrajam pri popolni opremi. V že omenjenem planinskem vodniku na strani 260 najdemo oznako, da gre za 'zelo zahtevno, markirano in zavarovano pot'. A. Mašera zapiše, da gre za malo zahtevno pot. In prepričan sem, da mu lahko pritrdimo, čeprav smo jo osvojili v polni »bojni opremi«. Po naši oceni bi zaslužila oznako zahtevna pot, ker je pri vzponu čez nekaj mest treba uporabiti roke, varovalne naprave pa so namenjene planinčevi varnosti in niso nujno potrebne za premagovanje težjih mest. Brez težav in varno smo zlezli na vrh Raduhe kljub čudnim pogledom planincev, ki so skoraj tekli pred nami in se zaradi oznake zahtevnosti sploh niso vznemirjali. Pri koči na Grohatu sem premišljeval o oznaki. Mislim, da bi zaslužila drugačno, ki je sicer kategorizacija planinskih poti PZS ne pozna, je pa prav posrečena; zelo (malo) zahtevna pot. Kazalo bi razmisliti o oznakah in jih prilagoditi dejanskim razmeram. Naj opozorim na zelo smiselne pripombe A. Mašere v junijski številki PV (2006),

ki mu je kmalu sledil A. Stritar s prispevkom o ocenjevanju poti v gorah (PV, št. 10/06).

Novi zakon o planinskih poteh

Prav tako kaže opozoriti na Zakon o planinskih poteh, ki je začel veljati 7. julija 2007 in ga je PZS pospremila na pot z zahvalo vsem, ki so sodelovali (poleg poslanca Mogeta bi bilo smiselno sporočiti še preostale sodelavce) pri pripravi tega za planince tako pomembnega besedila! Zakon je potreben, o tem ne kaže izgubljeni besed. Ali pa je oblikovan tako, da ne bo povzročal »Raduhinega sindroma«, je avtorju prispevka v tem trenutku težko reči. Vendar je še čas, da se planinska strokovna javnost potruji in pomaga ministru in ministrstvu za šport, da pripravita predpis, ki bo natančno določil način kategoriziranja planinskih poti po zahtevnosti. Časa imamo še do 7. aprila 2008. Neproduktivno bi bilo rušiti zakon, ki je komaj začel veljati, podzakonski izvedbeni predpisi pa še niso sprejeti.

Pa brez zamere. Tudi prihodnjič, ko bomo šli na Raduho, bomo opremljeni, kot je prav. Zaradi treninga in za zgled. Upamo le, da ne bo preveč drugih zgledov in nasmeškov, ki nas bodo spraševali: »Kaj pa strašite s čeladami in plezalnimi pasovi? Saj je skoraj pešpot na vrh!« ●

2. mednarodni festival gorniškega filma

Februarja bo spet pestro

✍ Urban Golob

Od srede, 13., do sobote, 16. februarja 2008 bo potekal 2. mednarodni festival gorniškega filma v organizaciji Društva za gorsko kulturo in soorganizaciji Cankarjevega doma. Na njem bo predstavljenih več kot štirideset tujih in domačih filmov, med njimi tudi takšni, ki so prejeli najvišje nagrade na tovrstnih festivalih po svetu. Ob filmskih projekcijah se bodo vrstila predavanja vrhunskih domačih in tujih alpinistov, okrogle mize z gorniško vsebino, predstavitve gorniške literature, na ogled pa bo tudi razstava gorniških slik in fotografij. Predstavljamo letošnje predavatelje.

Tina Di Batista že nekaj let zapored nosi naslov najuspešnejše slovenske alpinistke. Odlična je v vseh zvrsteh alpinizma. Je prva ženska, ki je smučala z Denalija, z Moniko Kambič sta opravili prvi ženski vzpon na Fitz Roy v Patagoniji, v Himalaji se je povzpela na Ama Dablam, lani pa je s Sandro Voglar in Tanjo Grmovšek opravila prvi ženski vzpon na Trango Tower. Preplezala je vse »tri probleme Alp« (severne stene Matterhorna, Eigerja in Grandes Jorasses), za nameček pa pri športnem plezanju uspela v spodnji deseti stopnji. Tina je ena izmed dveh slovenskih gorskih vodnic z mednarodno licenco, sicer pa je zaposlena v enoti vrhunskih športnikov pri policiji.

Matej Kladnik, najperspektivnejši mladi slovenski alpinist, je začel plezati leta 1999 v Kamniku, štiri leta pozneje pa se je udeležil svoje prve odprave (v Ande) in postal tudi pripravnik GRS. Septembra 2005 se je prvič srečal s Himalajo in se kot član odprave povzpela na Daulaghiri VIII (7246 m) po Nemški smeri. Leta 2006 je opravil solovzpon po zahtevni in kompleksni 2700 m visoki Cassinovi smeri na naj-

2. mednarodni festival gorniškega filma 2nd International Mountain Film Festival

13. - 16. februar
Domžale - Ljubljana
2008

DRUŠTVO ZA GORSKO KULTURO
MOUNTAIN CULTURE ASSOCIATION

www.mfcd.com

cankarjev dom
Ljubljana, Slovenija www.cd-cc.si

višji vrh Severne Amerike, Denali, jeseni istega leta pa preplezal še novo smer na Čomolhariju (7326 m) v Tibetu.

Andrej Grmovšek, neutrudni »Grmo«, je zagotovo eden najboljših in najaktivnejših slovenskih alpinistov v zadnjem desetletju. Predstavniki hitrega in lahkega plezanja v velikih stenah (Cerro Torre, Nameless Tower) se najbolje počuti v skali Dolomitov, v kateri je opravil nekaj težkih prostih ponovitev,

podobne pa je nanizal tudi v zahodnih Alpah in doma. Na odpravah uspešno združuje plezanje in raziskovanje, rezultat tega pa so »ek-sotične« nove smeri na Kitajskem, v Indiji in na Madagaskarju.

Marjan Manfreda - Marjon je legenda z odprave na Makalu 1975, na kateri je osvojil vrh brez dodatnega kisika – to je bil takrat svetovni rekord. Že konec šestdesetih let je s prijatelji iz skupine Peronospora opravljal vzpone, ki so sodili v vrh evropskega alpinizma. Na Everestu (1979) je za veliko ceno nekaj izgubljenih prstov odprl pot proti vrhu preostalim članom odprave. Po kar dolgem odmoru – v tem času je napisal tudi odlično knjigo Golo sonce – se je ves zagnan vrnil in leta 2003 preplezal severno steno Matterhorna, leto pozneje je stal na vrhu Daulaghirija, leta 2005 pa na Ama Dablamu.

Miha Valič je odličen vsestranski alpinist mlajše generacije. Še nedavno smo ga poznali kot odličnega skalnega plezalca, lani pozimi pa je z 82 osvojenimi štiritisočaki pokazal svojo alpinistično širino. Plezal je še v Andih, Yosemiteh, Kavkazu in dvakrat tudi v Himalaji. Po dokončanem študiju biologije se je preživljal kot gorski vodnik, v zadnjem času pa je zaposlen v športni enoti policije.

Anglež **Mick Fowler** je eden najbolj cenjenih alpinistov na svetu, znan po originalnem pristopu k alpinizmu. Danes 51-letni Fowler je začel plezati v londonskem predmestju in nadaljeval z odmevnimi vzponi na Škotskem. Preboj na mednarodno sceno mu je uspel z novo smerjo v Taullirajuju (Andi, 1982), od takrat pa je nanizal številne nove smeri, med katerimi so najbolj znane Zlati steber v Spantiku (1987), prvi vzpon na Arwa Tower (Indija, 1999), nova smer v Tavečeju (Nepal, 1995), izjemna smer v Sigunjangu (Tibet, 2002), za katero je prejel zlati cepin, in Manamčo (Tibet, 2007). Vseskozi hodi v redno službo in pleza le v prostem času. Fowler je tudi izjemen pisec in avtor številnih člankov ter dveh knjig.

Poljak **Krzysztof Wielicki** je plezal po vsem svetu in se v sedemintridesetih letih svojega plezalnega staža udeležil 37 odprav v visoke gore, vodil pa jih je osemnajst. Kot petemu človeku na svetu mu je uspelo splezati na vse osemtisočake in vsi ti vzponi brez izjeme so bili zelo kvalitetni, npr. prvi zimski vzpon na Everest, nova smer na Manaslu, na Daulaghiri

(solo) in Šiša Pangmo (solo). Tudi na Lotse (prvi zimski vzpon) se je povzpел popolnoma sam. Sam je opravil tudi z Nanga Parbatom, svojim zadnjim osemtisočakom leta 1996. Wielicki je vsekakor eden najbolj izkušenih himalajcev sploh.

Več informacij na spletni strani Društva za gorsko kulturo: www.imffd.com. ●

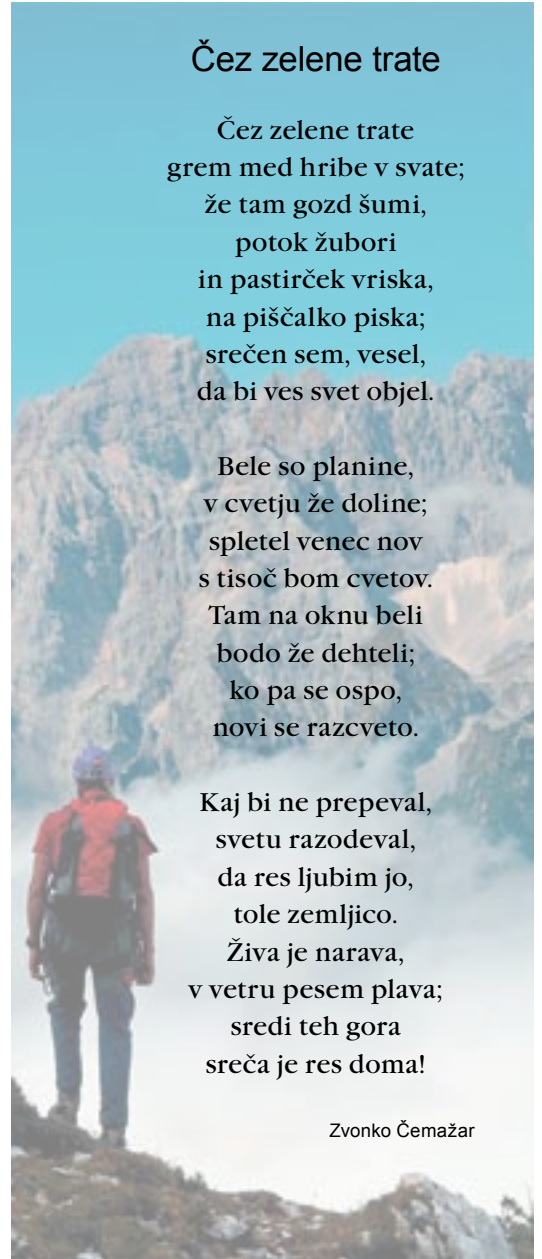
Čez zelene trate

Čez zelene trate
grem med hribe v svate;
že tam gozd šumi,
potok žubori
in pastirček vriska,
na piščalko piska;
srečen sem, vesel,
da bi ves svet objel.

Bele so planine,
v cvetju že doline;
spletel venec nov
s tisoč bom cvetov.
Tam na oknu beli
bodo že dehteli;
ko pa se ospo,
novi se razcveto.

Kaj bi ne prepeval,
svetu razodeval,
da res ljubim jo,
tole zemljico.
Živa je narava,
v vetru pesem plava;
sredi teh gora
sreča je res doma!

Zvonko Čemažar

Montaž – Via Dogna

Grande course par excellence

✍ in 📷 Brane Pahor

📷 Andrej Stritar

*Že dolgo sanjal jaz sem tvoj obraz,
obraz iz Dunje, najlepših sten tvoj raz,
sprejel pet lačnih duš si tam lepote,
slovo težko je, srca niso več sirote ...*

On

Človek v sebi tako kot gora vedno skriva več obrazov, tudi najlepšega, le da človek najlepšega dostikrat skrrije, gora pa ne, vedno ti ga je pripravljena pokazati, če si to le dovolj močno želiš. Če se znaš zazreti v ta obraz z vso svojo spoštljivostjo, ti bo gora to vrnila z nasmehom, v sebi boš ostal globoko potešen in bogato poplačan.

Tudi Montaž, vsemogočni kralj, ta veličastna gora v Zahodnih Julijcih, skriva v sebi najlepši obraz. Pokaže nam ga iz Dunje, osamljene gorske doline, kjer se nam razkriva njegova osupljiva zahodna stena in kjer poteka njegova znamenita smer – Via Dogna.

Na Montaž sem se povzpел dvakrat, obakrat po klasični poti s Pecola, obakrat me je sprejel v meglicah, a nič zato, vseeno sem spoznal, da je to velika gora, vredna vsega spoštovanja. Že prvič, še bolj pa drugič je v meni zatlela iskrica upanja. Želel sem si tudi Vio Dogno, ta najžlahtnejši, najnaravnejši pristop čez zahodno steno.

Pot k njemu

V soboto me pokliče Irena, tisto majhno, drobceno bitje neizmerne poguma in iskrivega duha. Skupaj s prijateljem Borutom smo že imeli načrt za Tumovo na Veliko Špičje, ko vpraša: »Imam še boljšo idejo, sta za Montaž po Vii Dogni?« »Ja, kdo nas bo pa vodil in varoval?« »Borut, prijatelj od Bojane, saj ga poznaš!« Takoj pristanem in že smo dogovorjeni. Boruta sem spoznal pred nekaj leti v Tamarju, ko sva

zjutraj, čakajoč, da Irena in Bojana vstaneta, skrila Irenine gorniške čevlje in se nato od srca nasmejala, ko jih je dve minuti vneto iskala, preden sva ji povedala, da gre za šalo. Lahko bi ga označil za pravega alpinista med glasbeniki ali pa glasbenika med alpinisti, saj sta skupaj s Tinetom (Miheličem) v njegovem zadnjem obdobju zlezla marsikatero, bila sta sodelavca in prijatelja. V meni je takoj vzbudil veliko mero zaupanja in spoštovanja.

Temna noč se še krepko upira rojstvu prvojuljskega dne, ko vozili drvita novim, povsem svežim poglavjem naših gorskih poti naproti. V prvem so Irena, ki jo že vidim, kako preklinja zanj povsem nehumano uro, naš vodja Borut in njegova Bojana. V drugem sva skupaj z drugim Borutom, najzvestejšim prijateljem Zahodnih Julijcev, kar sem jih kdaj koli srečal, zato mu Via Dogna predstavlja še posebej velik praznik.

Zvezde ugasnejo, že smo na Nevejskem prevalu, rojeva se dan, z Ireno pa sama pohitva na planino Pecol. Mirno, spokojno jutro. Sonce še ni pokukalo izza vogala, da bi s svojimi žarki stopilo roso na travah prostranih pašnikov, v katerih nedrjih tudi svizci spijo svoj mirni sen. Le on, gospodar nad planino, ki od tu kaže svojo najmilejšo podobo, je buden, željno pričakujoč novih duš prišlekov, ki bi radi pokukali v njegova kraljestva. Le počakaj, prijatelj, popoldne se spustimo čez tisto tvojo dolgo lestvico, če nas bo le Via Dogna spustila skozi.

Z mojim avtom se vrneva na sedlo, zbašemo se vsi v enega, pot pa nas po dolini Reklanice pospremi navzdol in na koncu zavije desno v dolino Dunje. Tam se kmalu spet pričnemo dvigovati. Kot v tropu ovac se tiščijo skupaj skromne hiške v redko posejanih osamljenih vasicah. Sami mračni gozdovi, številni tuneli, na desni pa se začnejo risati visoki obrisi v novo jutro prebujajočih se gora. Kar malce smo bili že siti dolge vožnje, ko nam za nekim ovinkom skoraj vsem naenkrat vzame sapo. Skozi krošnje dreves se prikaže pred nami on, velikan nad velikani, s svojo čudovito zahodno steno. Ostri robovi številnih sten, med katere se zarezujejo divji žlebovi, visoko ležeče prepadne police, nad katerimi v nebo kipi ponosni vrh, ja, to je podoba, ki tudi nas navdihne z vso resnostjo in spoštljivostjo.

Do stene

Končno za kapelico ustavimo, si oprtamo nahrbtnike in se spustimo po kolovozu. Kmalu prekoračimo živahen potok Dunje, ki nas pozdravi s svojim žuborenjem, za njim pa že začnemo oprezati za napisom Via Dogna. Napisa ne najdemo, pač pa prve redke, nato pa čedalje pogostejše rdeče packe, ki nas po rahli stezici med na gosto posejanimi bukvami vodijo strmo navkreber. Sape nam že močno primanjkuje, ko se končno prebijemo iz gozda in si oddahnemo pri sestopu v grapo, kjer nas pričaka potoček. Videti je, da žeje na turi res ne bomo trpeli. Ko se dvignemo proti robu, smo polni pričakovanj, kaj nas čaka za njim. In to je tista, ena izmed mnogih stvari, zaradi katerih rad hodim v gore. Srce je vedno radovedno, vedno lačno, vedno si želi nečesa novega. Po prečkanju dveh grap po strmi gredini je pa res že čas, da si ogrejemo tudi hladne prste. Nedolžno poplezavanje v prvem dvajsetmetrskem skoku nam prijetno požene kri po žilah in nam pove, da se je plezanje po Vii Dogni pravkar pričelo.

Redka, komaj vidna stezica nas med strmim skrotjem in redkim ruševjem vodi naprej. Nad nami eno samo veličastno obzidje, posejano z neprehodnimi stenami, pod nami pa globoko nekje spodaj, komaj še slišno našim ušesom in povsem nevidno našim očem šumi rečica.

Poskušamo se pomakniti čez rob, da bi uzrli njeno dno, pa se ne da. Naj ostane taka, kot je: skrivnostna, nenavadna, taka, kot jo je ustvarila mati narava, soteska Clapadorie. Iz njenega dna se šopiri v nebo ostenje, ki je na vrhu nabrušeno, kot da bi rasle iz njega kamnite igle, noži ali meči. Greben mečev (Cresta delle Lance na Jof di Miezu), onkraj katerega se nam v soncu nasmihava Zabuš, je skupaj s sotesko Clapadorie eden od prvih smejočih se delov obraza, ki nam jih tisti dan pokaže Via Dogna.

Stezica se nenadoma konča v ruševju, navzdol ne gre več, navzgor tudi ne, kaj pa zdaj? Seveda, ko preberemo opis, vemo, treba bo samo malce nazaj do prve široke grape. Borut, Irena in Bojana odhitijo v grapo in veselo javljajo, da so po dolgem času ponovno naleteli na rdeče packe. Smer bo torej v mokri zlizani grapi, ko Borut naenkrat od zgoraj zavpije: »Pazi, kamenje!« Z drugim Borutom nama komaj še uspe skloniti glavi in ju pokriti

z rokami, ko kamni, kot pest veliki, z vso brzino zgrmijo mimo naju. Montaž nas opozarja, kdo je tu glavni in kako moramo biti previdni, da nas bo varno spustil do svojega prestola.

Vzpon po steni

Grapa, sprva posejana z mokrimi in gladkimi skalami, je ravno toliko še prijazna, da nam dopušča sproščeno plezanje. Potrebe po varovanju še ne začuti nihče, pravzaprav vsi uživamo v svobodi in sproščenosti ter pričakovanju, kdaj bomo uzrli bivak Muschi. In končno se prikaže izza vogala. Ali sem napisal morda bivak? Kje pa. Malce širša votlina sredi stene, na tleh pa par mokrih blazin. Če jih ne bi bilo, če bi tam gorel skromen ogenjček, bi človek zlahka začel oprezati, od kod bo v svoj dom prikolovratil kakšen kosmat neandertalec. Bivak pa je tudi mesto, nad katerim se začne najtežji del vzpona, t. i. Siva stena. Zato vsi takoj ubogamo Boruta in si nadenemo plezalne pasove.

Plezanje v Sivi steni

Srce mi začne hitreje utripati, poln sem pričakovanj, poln skritih bojazni, bo šlo? Vstopnica do Sive stene je širok, izbočen skalnat trebuh, nad katerim je preozek preduh, da bi šlo skozenj, pod njim pa moker sluzast lijak. Edina možnost torej okoli trebuha. Borut je s svojo višino in dolgimi koraki kar hitro čez, in ko pripravi varovališče, krenemo eden za drugim tudi vsi preostali. Led je prebit, telo se sprosti, vse zavore popustijo, ko si željno ogledujemo široko, močno razčlenjeno steno pred seboj, zraven katere se na desni bohota previsna rdeča stena. Na vrhu vsakega žlebu ali krajše stene pa police, ene ožje, druge širše.

Borut se ponovno prvi zagriže v skalo in kot veverica je urno na novem stojšču. Vsakega posebej vpraša, ali je treba varovati, nato pa krene naprej. V osrčju Sive stene smo. Dihamo z njo, dajemo ji vsak svoj košček hrepenenja, ljubezni in življenja v tistih kratkih, enkratnih trenutkih, ki minevajo ob grabljenju naših rok za čvrstimi oprimki in pomikanju nog s

Montaževa Sfinga

stopa na stop. Težave se stopnjujejo, vedno bolj zaupamo Borutovi vrvi. Izstop iz stene se nam že nasmilja, ko se pred nami pojavi zadnja ovira. Borut tipa na levo, desno in po sredini preizkuša, kje bi šlo lažje. Odloči se za srednji kamin. Višje ga ne vidim več, le ko spusti vrv, se pripnem, mu zavpijem, da sem pripravljen, on pa nato, da varuje. Zadnji kamin, ozek, a dovolj za roke in noge, ki se opirajo na obe strani in se dvigujejo. Smeh nama obema zleze čez usta, ko sem pri njem. Naroči mi, naj stopim na ozko poličko nad njegovo, da bodo ostali imeli kam izplezati. Mera adrenalina doseže vrhunec, ko stojim na tisti komaj za čevelj široki in meter dolgi polički ter čakam na konec najbolj napetega dela zgodbe tistega julijskega dne.

Kako majhna je ločnica med poličko in neznansko globino pod menoj, kako majhna je ločnica med življenjem in večnostjo, premišlujem, ko vendarle zagledam glavo prijatelja Boruta pod sabo. Še krajši žleb pred nami in Siva stena je premagana.

Kakšno olajšanje, kakšna nagrada, ko lahko vsi hkrati poležemo na zeleni skrotasti preprogi, ki nas pričaka na vrhu stene. Globoko si

oddahnemo, pogledi pa zaplavajo tja navzdol, od koder smo prišli, in kot v sanjah plapolajo krošnje dreves v neskončnih globinah Dunje.

Kam pa zdaj? Divjina okolja je nepopisna, sami prepadi, same ostre stene objemajo Oslov greben. Izhod se pokaže na desni na policah, ki pa so lažje prehodne, posute s travami, mahom, kot da bi nas stena hotela nagraditi, ker smo premagali njen najtežji del.

Kako lagodno, kako pomirjajoče je plezanje, ker se zavedamo, da je najhujše za nami.

Višje smo, bolj se svet odpira, širijo se nova obzorja in na levi se pokaže lepo oblikovana skalnata Sfinga. Kamnito levinjo z njeno izrazito pokončno glavo na nežnih travnatih policah skrbno čuvajo kozli, njeni večni zvesti prijatelji. Kakšno enkratno sožitje mrtve in žive narave predstavlja Montaževa sfinga. Onkraj nje na sedelcu počivata gornika. Prilezla sta gor po Vii Amalii, še eni od poti, ki vodijo na Montažev prestol. Široka prostrana melišča še zmeljejo naše rahlo utrujene noge, ko nad Visoko polico končno ugledamo ogromno markacijo. Po označeni poti se nam za prvim večjim ovinkom pokaže bivak Suringar. Kako lepo bi bilo zvečer

posedeti pred to kovinsko kočico, ki je pripeta nad previsno steno, in se zazirati v sijoče zvezdnato nebo, kakršnega v dolini nikoli ne zremo naše oči.

Vrh

Po krajšem počitku pred bivačkom in zaužitju velike malhe čudovitih razgledov se oba Boruta odločita, da bosta skrajšala turo in sestopila preko škrbine Vrh strmali na Pecol. Jaz pa si želim več, želim si še vrh in ne samo poti, želim si postaviti še piko na i, pa čeprav je že pot preslegla vsa tista moja tiha pričakovanja. Dekleti mi ustrezeta in skupaj gremo do vrha.

Čez skrotaste, izpostavljene strmali se obrnemo levo v Findeneggov ozebnik. Sonce močno žge, nahrbtnik postaja vse težji, znoj mi curlja izpod čelade, noge so vse bolj svinčene, a ne dam se kar tako, tik pred ciljem pa vendar ne bom odnehal. Punci sta precej spredaj, jaz pa iztiskam iz sebe še zadnje atome moči, ko premagujem močno razčlenjeno skalo in za posladek naletim še na ozek kaminček, čez katerega me gladko požene trma. Končno, žleb se naenkrat položi in kratek, zanesljiv grebenček nas privede na vrh.

Majhen, kamnit in nekoristen košček sveta naenkrat postane zatočišče naših izpolnjenih želja, sreče in ponosa. Pozabljen je ves napor, izginejo skrbi, posuši se ves znoj, ko se začnemo ozirati naokoli. Dolga je veriga preostalih Poliških špiikov, ki kot vojščaki stražijo svojega poglavarja, tudi prvi sosed Viš prav nič ne zaostaja po veličini, pa odsekana Strma peč, v daljavi pa se v soncu nasmiha naša kaninska skupina. Pa še bi se videlo, če se od nekod ne bi prikradle nezaželene meglice, ki onemogočijo popoln razgled.

Obe prijateljici me tesno objameta, vsaka s svoje strani, bližnjega Italijana pa prosimo za hudomušen posnetek (za mojo ženo, pravi Irena). V njihovi skupini pa prepoznamo starejšega italijanskega gornika, ki smo ga pred dvema tednoma spoznali na Monte Serniu, kamor jo je primahal z najlepšim kužkom, kar sem jih kdaj videl. Kakšno naključje, tesno nam stisne roko, pripovedujoč, kako je tudi on nekoč priplezal gor po Vii Dogni. Ponoven dokaz, da gore ljudi združujejo in ne razdvajajo, kot se to prepogosto dogaja v dolini.

Sestop in slovo

Po izdatni malici pozvonimo še na zvon zraven velikega križa in se prepustimo markacijam, ki nas sprva po zračnem in ozkem grebenu, nižje pa po nevarnih gruščnatih rolerjih pripeljejo do vrha znane Pipanove lestve. Krepko držeč se za stranske jeklenice in neprestano ozirajoč se v svoje noge, se previdno, korak za korakom spuščamo v nam grozeči prepad.

Na to jekleno lestev me veže prav prijetna anekdota. Ko sva se pred enajstimi leti prvič skupaj s sinom povzpela na Montaž, sva ženi doma ločeno pripovedovala svoje vtise. Ko je sin ušel na dvorišče, sem dejal ženi, da je bilo krasno, le na lestvi me je bilo zanj kar malce strah. Medtem pa, ko sem se tuširal, je žena pobarala še sina, ki ji je odvrnil: »Prav super je bilo mami, le na lojtrci sem se za očija močno bal.« Prav prijetni so tisti spomini na skupne poti s sinom in upam, da bodo nekoč tudi njega gore ponovno zvbile medse.

Še nekaj skoraj previsnih jeklenic in že smo na dnu. Tam je res konec vseh težav, le še ogromno melišče in že lahkotno poskakujemo med na gosto posejanimi cveticami živo zelenih trat planine Pecol. Malce preglasno je žal naše čebljanje o prvih vtisih, tako da se svizci s svojimi predhodnimi žvižgi brž poskrijejo v svoje luknje, ne meneč se za vnete občudovalce.

Že smo pred kočjo Brazzà, kjer nas veselo pozdravita naša Boruta, ki sta si medtem kar pošteno odpočila po dveh zaužitih hmeljnih napitkih. Vsi skupaj si krepko stisnemo roke, z Ireno pa pohitiva naprej. Dolga pot naju še čaka nazaj v Dunjo, a nič zato, po takem doživetju nobena stvar ni več težka za najini utrujeni telesi.

Končno sva se pripeljala do mojega avta pri jutranjem izhodišču, a na tistem jutranjem ovinku sva se nazaj grede le ponovno ustavila. Zadnjo, najlepšo sliko tistega julijskega dne so pobožale najine oči. S spoštljivostjo sva se še zadnjič zazrla v Montaževo zahodno obličje. Bila je še zadnja slika, ki se je počasi usedala v najini duši: slika, polna rumenih, rdečih in modrih živahnih barv, ki jih je le tu in tam zmotila rahla sivina, ki je presekala steno in dala še večji polet dvema ostrima špicama, da sta vzkipeli v umirajoči dan. Tiho, brez besed sva se usedla vsak v svoj avto in se odpeljala prijateljem naproti. ●

Simonyspitze in Großer Geiger

Redko obiskani gori v skupini Großvenedigerja

✍ in 📍 Bor Šumrada

Lega in predstavitev

Simonyspitze, 3488 m, in Großer Geiger, 3360 m, sta gori v odmaknjenem in redko obiskanem zahodnem predelu skupine Großvenedigerja. Večini slovenskih gornikov sta v največji gorski skupini v Avstriji, Visokih Turah, najbolj znana Großglockner in Großvenediger. Prvi zato, ker je pač najvišji vrh Avstrije, drugi pa zato, ker je glede na višino dokaj lahko do-

Großvenediger

stopen. Tukaj se poznavanje Visokih Tur povečini konča. Sam sem se v zadnjem času izredno navdušil nad osvajanjem težje dostopnih tritisočakov v Avstriji in Italiji, predvsem tistih, ki so povsem tuje množicam, ki vsak dan derejo na Großglockner in Großvenediger. Tako me je pot ponesla tudi v predel, kjer nad kočami le redko srečamo kakega gornika. Zahodno od mogočnega Großvenedigerja v glavnem grebenu, ki se vleče proti zahodu, je prva

Vzpon na Simonyspitze

visoka gora Großer Geiger. Z njega je verjetno najlepši in najmogočnejši pogled na Großve-nediger, saj nam je njegova celotna zahodna stran kot na dlani. Z vrha Großer Geigerja se mogočni greben nadaljuje proti zahodu in čez nekaj manj pomembnih tritisočakov doseže dvoglavi vrh Simonyspitze. Ta ima dva glavna vrhova, zahodni je 40 metrov višji od vzhodnega. Greben se nadaljuje na najvišji vrh najzahodnejšega dela Visokih Tur, na 3499 metrov visoko Dreiherrnspitze. Preden pade v globoko dolino, ki meji na Zillertalske Alpe, se dvigne še na 3495 metrov visoko Rötspitze, o katerem sem pisal v eni od prejšnjih številčk Planinskega vestnika. Torej en sam lep venec tritisočakov.

Gori, opisani v tem članku, sta najlažje dostopni z juga. Za orientacijo naj nam bo dolina Virgental, ki se iz Matreija odcepi proti zahodu. V dolini se ne bomo mogli izgubiti, saj je izhodišče prav konec doline v vasi Streden, na višini 1403 metrov. Tu je začetek več značilnih, izredno dolgih dolin. Naša je prva, ki se razteza

proti severu in se imenuje Maurertal. Čisto na njenem koncu se dviga Großer Geiger. Približno na sredini doline leži izredno prijetna kočja Essener-Rostocker Hütte, 2208 m. Od nje sta nam vrhova Simonyspitze kot na dlani, medtem ko Großer Geigerja od tu ne vidimo. Nad kočjo se začnejo mogočni ledeniki, ki segajo do višine 2600 metrov in so obsežni, izredno razpokani in razbiti ter težko prehodni. Njihova edina šibka točka je zima, saj so takrat ob obilnih snežnih padavinah razpoke praviloma zalite. Simonyspitze in Großer Geiger sta na vse strani obdana z ledom. Iz doline in od kočje so ledeniki videti dokaj lepi in prehodni, vendar ko smo enkrat višje gori, vidimo, da smo se znašli v labirintu razpok z redkimi prehodi.

Čeprav dostope varujejo ledeniki, ima iz doline Maurertal Simonyspitze šibko točko. Od vzhodnega vrha poteka v dolino skalnato-snežni jugovzhodni greben, ki je v zgodnji sezoni popolnoma zasnežen z naklonom do 60 stopinj, kasneje pa ima skalne odseke, ki

postrežejo s plezanjem do druge težavnostne stopnje. Visok je več kot tisoč metrov in predstavlja prvovrstno turo z izjemnimi razgledi. Po njem pridemo direktno na vzhodni vrh, do 40 metrov višjega zahodnega vrha nas loči še pol ure plezanja po zračnem snežnem in skalnatem grebenu.

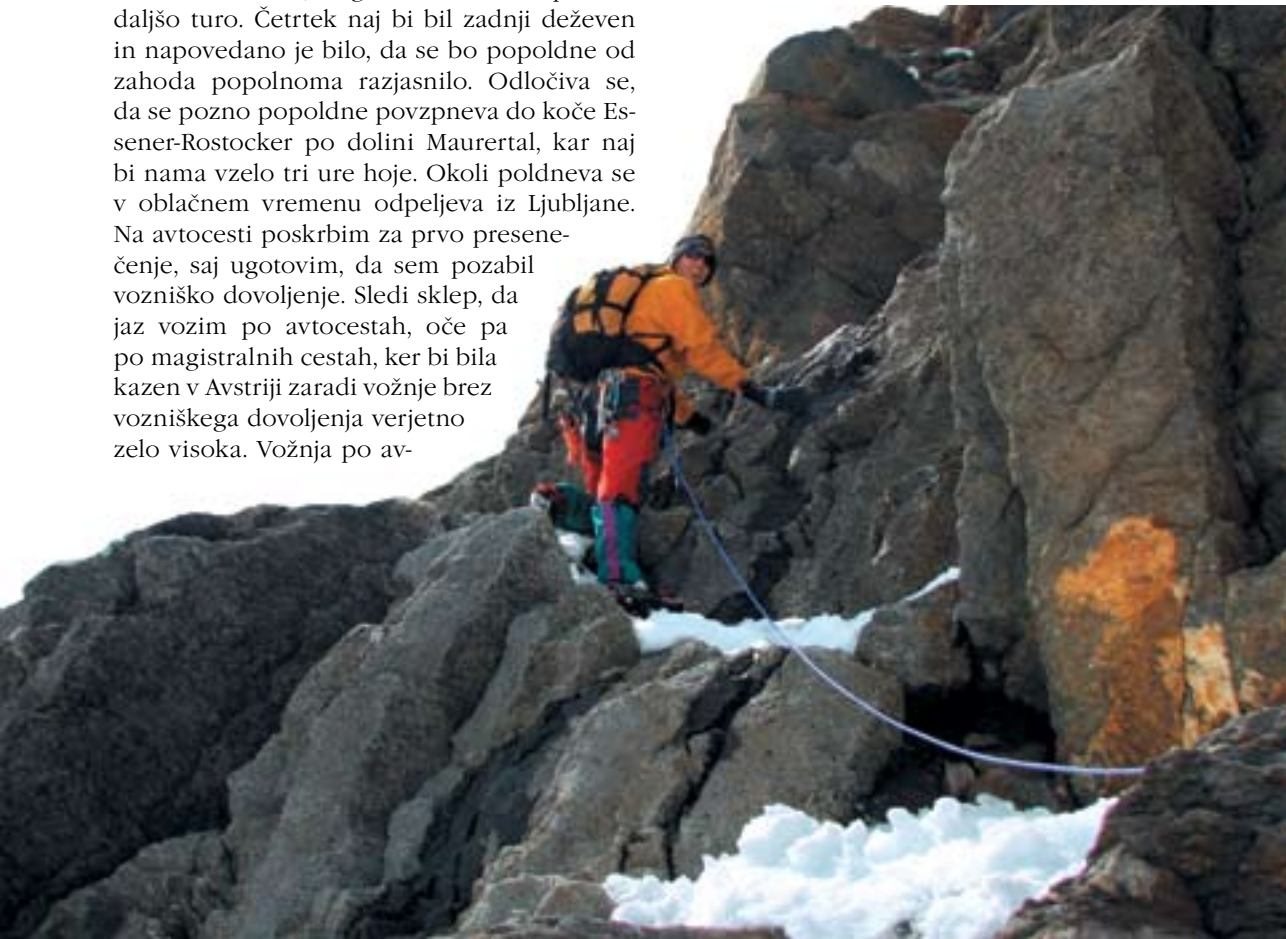
Pristop na Großer Geiger je dosti daljši in objektivno nevarnejši zaradi razpokanega ledenika. Od Essener-Rostocker Hütte nadaljujemo po dolgi dolini Maurertal, ki se začne strmo dvigati prav na koncu, kjer preko razbite morene in ledenika Maurerkees dosežemo vršno pobočje. Za vzpon na vrh imamo več možnosti. V dobrih razmerah priplezamo direktno po snežni vesini v jugozahodni steni, po zahodnem grebenu ali nekoliko težjem južnem grebenu.

Deževni pristop

Po dolgotrajnih deževnih dnevih v avgustu so vremenarji končno napovedali lepše vreme. Tako se odločiva, da ga izkoristiva in opraviva daljšo turo. Četrtek naj bi bil zadnji deževen in napovedano je bilo, da se bo popoldne od zahoda popolnoma razjasnilo. Odločiva se, da se pozno popoldne povzpneva do kočice Essener-Rostocker po dolini Maurertal, kar naj bi nama vzelo tri ure hoje. Okoli poldneva se v oblačnem vremenu odpeljeva iz Ljubljane. Na avtocesti poskrbim za prvo presenečenje, saj ugotovim, da sem pozabil voziško dovoljenje. Sledi sklep, da jaz vozim po avtocestah, oče pa po magistralnih cestah, ker bi bila kazen v Avstriji zaradi vožnje brez voziškega dovoljenja verjetno zelo visoka. Vožnja po av-

tocesti hitro mine in pripeljeva se že skoraj do Lienza, kjer se avtocesta konča, začne pa rahlo deževati. V Lienzu zavijeva proti Matreiju, kjer v daljavi v dolini zagledava izredno črno nebo in deževno zaveso. Nenadoma začne liti tako močno, da postane vožnja dokaj naporna. V Matreiju zavijeva v Virgental. Ob spremljavi dežja se peljeva skozi številne vasice, tudi skozi Hinterbichl, ki je izhodišče za vzpon na Großvenediger. Prav na koncu doline je vasica Streden, kjer naju na skoraj praznem parkirišču oskubijo za devet evrov. To naj bi bila parkirnina za ves teden, dnevna stane tri evre. Parkirava in okoli četrte ure popoldne obsediva v avtu v popolnoma meglenem in deževnem vremenu. Vsake toliko časa naju preseneti kakšen gornik, ki je kljub dežnemu plašču popolnoma moker. Pravijo, da je bilo dopoldne že lepo vreme. Ne obupava še, saj optimistično razmišljava, da bo proti večeru lepše. Okoli pol sedmih dež že poneha in v petih minutah sva nared, vendar začne ponovno deževati, tako da se kar z gorni-

Na jugovzhodnem grebenu Simonyspitze

škimi čevlji usede v avto. Že misliva na mrzlo noč v avtu brez spalne vreče, ko se nenadoma okoli pol osmih megle razkadajo in hipoma se odločiva za zadnji poskus. Začneva hoditi po makadamski cesti, ki naj bi bila zaprta za promet. Hodiva že petnajst minut, ko začne spet rositi. Že malce mokra prideva do konca ceste, kjer je spodnja postaja tovarne žičnice. Iz terenskega avta dva možakarja natovarjata kabinico. Ustaviva se, da bi oblekla dežne plašče, ko nama eden ponudi prevoz prtljage do koč. Vesela mu dava nahrbtnika in odhitiva naprej, kajti vedno močnejše začenja deževati. V temi dobesedno pritečeva do koč. Ko prideva v jedilnico, naju gledajo kot prikazni. Pot sva si skrajšala z napovedanih treh ur na slabo uro in pol. Naravnavava uro in se odpraviva spat.

Presenečenj noče biti konec

Vstaneva zgodaj in zadovoljna ugotoviva, da je popolnoma jasno. Hitro pojeva in se začneva pripravljati, ko me nenadoma pograbi panika. Vse zmečem iz nahrbtnika in presenečen ugotovim, da sem pozabil dereze. Glede na čudovit dan, ki se obeta, sem besen, kako sem lahko pozabil bistveni del opreme. Tečem dol vprašat oskrbnika. Ko ugotovim, da ne zna angleščine,

se počasi v polomljeni nemščini pripravljam, kako naj ga vprašam, ali mi lahko posodi dereze. Nenadoma me preseneti z besedami: »Pa dobro, mi čemo da pričamo po naše.« Nasmem se in ugotovim, da je doma iz bivše Jugoslavije. Hitro mu razložim situacijo. Glede na zgodnjo uro naredi resnično vse, kar je v njegovih močih, da bi našel dereze ali da bi dobil koga v koči, ki jih ima in jih ta dan ne potrebuje. Po eni uri pove, da jih vsi, ki so budni, potrebujejo. Tako se odločiva, da se vzpneva na hišni vrh Rostocker Egge, 600 metrov nad koč, in se sprijazniva s kruto usodo. Odhitiva na vrh in s sabo vzameva samo fotografsko opremo. Ko se po eni uri hoje na vrhu naužijeva veličastnih razgledov in razočarana opazujeva svoje velike načrte, se vrneva h koči. Do naju pride oskrbnik in nama pove, da je našel fanta, ki tudi dela v koči in bi mi lahko posodil dereze. Hitro se domeniva, da kljub pozni uri poskusiva na Simonspitze. Tako se od koč odpraviva ob devetih. Do vrha naj bi rabila slabe štiri ure in skoraj 1300 višinskih metrov, kar bi glede na jutranjih 600 metrov zneslo kar lepo višinsko razliko. Prečkava potok in se preko travnatih pobočij vzpenjava proti grebenu. Razgledi so res veličastni. Čim višje se dvigava iz doline, tem lepši je pogled na okoliške vrhove. Po dveh urah prideva do začetka

Na vrhu Vzhodne Simonspitze, na levi Zahodna, na desni Dreiherrnspitze

grebena in prvih skal, kjer se za kratek čas ustaviva. Nato priplezava do prvega snega, kjer se naveževa in opremiva. Greben je vedno strmejši. Prvo stopnjo uspešno preplezava, čeprav je posuta z novim snegom. Sledita strmo snežno pobočje in druga skalna stopnja, ki je dosti težja od prejšnje. Nad globokim pogledom na ledenik priplezava na vršno snežišče, ki naju privede na glavni greben, kjer po strmem snežnem razu po štirih urah stopiva na vzhodni vrh. Ker sva kar utrujena in se je začelo oblačiti, ne nadaljujema proti zahodnemu vrhu, ampak začneva sestopati in po dobrih dveh urah strmega sestopa sva spet v koči. Po tem čudovito preživetem dnevu se zgodaj odpraviva spat, saj zgodaj zjutraj nameravava na Großer Geiger.

Razbite morene, ledeniki in veličasten zaključek

Ponovno se obeta lep dan. Noge ne bolijo od prejšnjega dne, dereze imam na voljo tudi danes, zato se vesela odpraviva na pot. Po višinski razliki bo današnja tura krajša, zato pa bo toliko več dolžine, saj je treba prehoditi celotni zgornji del doline Maurertal. Do vrha naj bi bilo slabih pet ur. V slabi uri prehodiva zgornji, skoraj ravni del, ki nekaj časa poteka po markirani poti pod čudovitimi slapovi in seraki zgornjih ledenikov. Prav na koncu doline, preden se začneva dvigati, je pogled res veličasten. Začneva hoditi po izredno krušljivi moreni, ki ima povrh vsega še polno ledeniških lukenj, kjer globoko spodaj slišiva vodo. Potrebno je kar nekaj previdnosti. Po skoraj treh urah prideva do vrha morene in začetka ledenika. Opremiva se in vidiva, da bo hoja zelo pestra zaradi razpok, ki so ponekod od zadnjega sneženja rahlo prekrite. V pomoč pri orientaciji nama je slabo vidna gaz. Prečiva prvi pas razpok in se spustiva za skoraj 50 metrov v ledeniško kotanjo ter se nato preko mostičkov, ki na srečo vsi zdržijo, vzpneva na zgornji del ledenika pod jugozahodno steno. Ker stena ni popolnoma zalita, se odločiva za pristop po južnem grebenu. Prečiva ledenik do sedla med južnim grebenom Geigerja in

Sestop z Großer Geigerja

Großes Happom, 3350 m, na jugu. Tu se odpre čudovit pogled na Großvenediger, kjer prvič ta dan vidiva ljudi. Mnogo navez se vzpenja po ledenikih in ozkem vršnem grebenu. Po južnem grebenu s plezanjem do druge težavnostne stopnje doseževa vrh. Ključni del je zračni obvoz okoli strmega stolpa. Razgled je veličasten, ob že omenjenem Großvenedigerju se vidijo vsi visoki vrhovi Visokih Tur z Großglocknerjem na čelu. Pogled seže tudi do dolomitskih velikanov. Kmalu se odpraviva, saj naju čaka še izredno dolg sestop po dolini čisto do avta.

Za konec naj povem, da je bilo to nepozabno doživetje, polno presenečenj. V dveh dneh sva naredila skoraj 4000 metrov višinske razlike. Popolnoma sama sva uživala v nepozabnem in veličastnem gorskem miru. Za popolnoma izpeljano doživetje se moram zahvaliti predvsem rojaku iz koč, ki je bil tako prijazen, da mi je priskrbel dereze. ●

Na Ararat

Vzpon na najvišjo goro Turčije (5165 m)

✍ in 📷 Aljoša Dornik

Boris mi je dve leti neutrudno govoril: "Daj, gremo na Ararat!" V mislih se mi je stalno vrtel film, kako veselo in lahkotno, z manjšim nahrbtnikom, kot član večje skupine stopam med skalovjem in ledeniški jezeri proti vrhu. Sanje so letos postale resničnost, ko je Boris prek PD Viharnik le dal svojo večno željo v program izletov. Šest zagnanih planincev se nas je s kombijem in kupom opreme odpravilo na trinajstdnevno popotovanje po Bližnjem vzhodu. Preden smo se prepustili cestnim dogodivščinam, smo pridobili turške vize in dovoljenje za vzpon na vrh najvišje gore Turčije, ki je formalno nujno, neformalno pa, kakor smo ugotovili pozneje, niti ne tako življenjsko potrebno.

Bazni tabor

Ağri Daği

Ararat leži na skrajnem vzhodu Turčije. Preteklo vulkansko delovanje ga je izoblikovalo v stožec, katerega pobočja se počasi razležejo v nižino. Za Armence je to sveta gora, ki leži na ozemlju, ki je nekoč pripadalo njim, sedaj pa že nekaj desetletij Turčiji. Tudi poimenovanje gore je različno. Ararat je armensko ime in je mednarodno priznано kot ime najvišje gore Turčije. Turki Ararat imenujejo Ağri Daği, Kurdi pa spet po svoje. Ko smo radovednim Turkom na zahodu države, ko so nas spraševali, od kod prihajamo in kam gremo, odgovarjali, da je cilj našega potovanja Ararat, nas niso razumeli. Ko smo Ararat poimenovali po turško (Ağri Daği),

Večerni Ararat

nas spet niso razumeli, vendar tokrat zaradi naše izgovarjave: njihov ĝ smo izgovarjali kot slovenski g, kar je nepravilno. Šele podrobno branje poglavja turške slovnice v vodniku Lonely Planet in neskončno poslušanje turške izgovorjave je razkrilo pravilno in mistično izgovorjavo: *arəda*.

Pot nas je iz Ljubljane vodila čez bivše jugoslovanske republike, Bolgarijo in celotno Turčijo do živahnega mesteca Doğubayazit. Štiri dni in še nekaj ur smo potrebovali, da smo prevozili 3200 km. Doğubayazit je manjše mesto, ki leži tik pod Araratom in kjer dobiš skoraj vse, kar potrebuješ za vzpon. Ne bom našteval, kaj vse se nam je zanimivega pripetilo med potjo do izhodišča, naj omenim le našo silno zagnanost za vstop v Turčijo, ko smo na bolgarsko-turški meji ob spremljavi blagodejne orientalske glasbe, ki je vela iz zvočnikov, kot pečeni purani porivali kombi, ker nam je nagajal ventilator in ugašal motor.

Za aklimatizacijo ni bilo časa

V Doğubayazitu smo brez večjih težav dobili vodiča, zbarantali za ceno in hitro zapustili mesto. Odpeljali smo se do izhodišča za vzpon na Ararat, do koder vodi razrita makadamska cesta. Tam nas je pričakal konj, ki smo ga zasuli z odvečno prtljago, še vedno pa so nam ostali težki nahrbtniki, ki smo jih sami nosili do drugega tabora. Pot se je zlagoma vzpenjala preko travnatih pobočij mimo pastirskih šotorov. Naš vodič Burhan, ki je doma prav pod Araratom, nas je po dobri uri hoje pripeljal k svoji družini, ki živi pastirsko-turistično življenje na pobočju gore. Pogostili so nas z izvrstnim slanim jogurtom (Ayran), precej drugačnim od tistega, ki je na voljo v trgovinah. Vzpon smo nadaljevali po srednje strmih travnatih pobočjih do tabora 1 (3200 m), kjer smo ob sončnem zahodu postavili šotore.

Veseli na vrhu

Prebudili smo se v lepo sončno jutro. Pozdravile so nas živahne ovce, ki so silile po melišču ob potoku navzgor. Po štirih urah strmega vzpona po kamnitih pobočjih, zavitih v neprebojno meglo, smo prisopihali v tabor 2 (4200 m), kjer smo že vsi čutili blag glavobol, le Boris se je komaj privlekel. Že med potjo navzgor se je odločil, da se naslednjega dne ne povzpne z nami na vrh. Vedeli smo, da bo vzpon brez aklimatizacije posut s trnjem. Časa za aklimatizacijo ni bilo, višinska bolezen pa se lahko pri posamezniku na tej višini že razvije. Nobenemu od nas se ni dalo vzpenjati še nekaj sto metrov više, v glavnem smo počivali, kuhali čaj in se bodrili za vzpon. Megla se je počasi razkadila in topli sončni žarki so grela naša utrujena telesa. Zopet smo občudovali večerne barve neba in se dokaj hitro odpravili v šotore k počitku.

Vseeno na vrhu

Ponoči nisem zatisnil očesa. Prodorni glas našega vodnika nas je ob enih zjutraj spravil pokonci. V šotoru je zaradi telesne slabosti obležal tudi moj »soborec«. Hrana nam ni prav nič dišala, zato smo rajši srkali topel čaj. Ves čas našega potovanja jasno nebo je bilo tokrat prekrito z oblaki in naletavale so posamezne snežinke. Negotov pogled v temo je vame zasadel dvom v osvojitve vrha. Ob dveh zjutraj smo krenili v hitrem tempu, ki ga je narekoval naš novi vodič, Burhanov oče. Kmalu sem zasedel

časno zadnje mesto v naši četvorki in začel sopsti kot konj. Tako sem bil izčrpan, da bi se najrajši ulegel na skale in zaspal. Pričel sem se ubadati z vprašanjem, ali naj nadaljujem ali sestopim. Zeblo me je v prste in rokah in nogah in tako sme svoje misli in telo zaposlil s pretegovanjem le-teh. Trma, ki se je pojavila nekje v globini možganov, je začela kljubovati vabljeni misli na sestop. Poleg tega sem na svojo stran pridobil še ostale tri vzpenjajoče kolege: vodičev maratonski tempo smo upočasnili s tem, da smo začeli zaostajati za njim in tempo prilagodili najšibkejšemu - meni.

Ob prvih zamekkih dneva je Nataši postajalo čedalje bolj slabo in s težavo se je odločila za sestop. Sonce je že pokazalo prve žarke, ko smo prišli na vršni greben, ki je še vedno v ledu in snegu, čeprav se tudi tukaj poznajo grozljivi učinki visokih temperatur. Nobenemu, niti našemu vodiču, se ni dalo izveliči derez. Začel je briti veter, vendar je sonce poskrbelo za toploto v premrlih udih. Vrh je bil že na dosegu roke in čedalje lažje sem hodil. S solzami v očeh sem naredil zadnji korak navzgor. Kar nisem mogel verjeti, da je konec neskončnega vzpenjanja. Neizmerno veselje ter sprostitvev sta preplavila moje misli. Lep razgled se je raztezal na Iran, malo meglen na Armenijo in sončen na Turčijo. Na jugu se je bohotil Suphan Daği (4058 m), na katerega se nekateri vzpenjo za aklimatizacijo. Po obveznem fotografiranju smo začeli počasi zapuščati vrh, saj nas je čakal celodnevni sestop. Tik nad taborom 2 sem imel že *poln kufer* hoje med kamenjem in skalovjem. Izkoristil sem eno izmed zadnjih lepih zaplat snega ter se s cepinom v roki *pripeljal* prav do šotora. Boris nas je pričakal z juho, ki nas je prijetno okrepčala. Pospravili smo šotore, naložili prtljago na našega zvestega nosača - konja in nadaljevali s sestopom do kombija. V poznih popoldanskih urah smo se že veselili hotelskih sob v Doğubayazitu, a pred spanjem vseeno nismo izpustili hamama, turške savne, v kateri smo si sprostili razbolele mišice na nogah in hrbtu.

Preostanek časa smo posvetili ogledu kulturnih znamenitosti, ki jih v Turčiji kar mrgoli: Ishakpaşa sarayı, Akdamar kilisesi, Nemrut Daği. Sklenili smo, da se še vrnemo v hriboviti vzhod te dežele. Vsaj Boris, z novo ekipo zagnanih hribolazcev. Sam pa z željami segam še dlje - v Iran in Kavkaz. ●

Gmeineck (2592 m), Reiseckgruppe

Zaobljeni velikan nad sotočjem Drave in Mölla

✍️ Tomaž Hrovat 📷 Joc Kastelec

Pred avtocestnim odcepom za Veliki Klek, pri Millstätškem jezeru, se pred nas postavi velikanska čokata postava Gmeinecka. Spodaj porasla z gozdnim obročem (morda od tod neugledno ime?), zgoraj prostrana zimska belina. Predstavljam si, da pogovor turnosmučarskih zanesenjakov iz Gmeinecku bližnjega Spittala zagotovo poteka nekako takole: »Si letos že bil na Gmeinecku? Ali kaj veš, kakšne so razmere?« Gora je namreč tako izrazita in izzivalna kot za prebivalca ljubljanske kotline Grintovčeva streha. Skoraj nerazumljivo je, da je Gmeineck med slovenskimi turnimi smučarji razmeroma neznan.

Pa vendar hodi turni uživač okoli njega kot mačka okrog vrele kaše. Po obilnejšem sneženju je vršni, odprti del lahko plazovit. Poleg tega nikoli ne veš, kdaj bo od daleč prelepa belina v resnici nemarno skorjasta. In če čakaš na pomladanski firn, se lahko zgodi, da ga boš zamudil, izpostavljenost pobočij je namreč povsem južna. No, izmenjava informacij po svetovnem spletu je tudi na tem področju prihranila kakšno brezplodno romanje.

Gmeineck je resen turnosmučarski zalogaj (1600 m višinske razlike!). Vmesnih planin-

skih postojank ni. Na turo moramo priti toliko telesno pripravljene, da bomo imeli dovolj moči še za dolgo in lepo smučarsko vrnitev. Orientacija ni nič posebnega, vsekakor pa je nujna uporaba planinskega zemljevida. Spust je srednje zahteven, posebnih orografskih nevarnosti ni. Zaradi razsežnosti gore zagotovo ne bomo hodili v gneči, ob lepem dnevu pa na turi ne bomo edini. Zgodnje ure glede na južno orientacijo in dolžino ture verjetno ni treba posebej omenjati.

Opis ture

Od izhodišča pri gostilni Kolmwirt (možnost prenočevanja) še nekaj deset metrov do odcepa za gozdno cesto, pri katerem natakemo smuči. Po nekaj sto metrih pridemo do križišča gozdnih cest in se obrnemo ostro na levo, proti severu, naravnost v gozdnati, temačni Hintereggengraben. Kakšno uro hodimo po položni gozdni cesti, nato smo pozorni na odcep na desno (smerna tablica za Salentinigalm). Prečimo graben in gremo po nasprotnem pobočju do Salentinigalma. Tam je gozdna meja in primeren kraj za kratek

počitek. Nadaljujemo pot navzgor, rahlo proti levi, in se povzpnejo na širok hrbet, ki nas pripelje naravnost na vrh.

Spust poteka po smeri vzpona, možna je tudi varianta z direktnim smukom v Hintereggengraben (do Kolmaierhütte), v katerega nas usmerijo smučine predhodnikov. Pri tej varianti se niže v grabnu spet priključimo naši smeri dostopa.

Višinska razlika: 1600 m, **čas vzpona:** 4 ure, **najprimernejši čas:** od januarja do marca.

Kako do izhodišča?

Avtocesta Ljubljana-Karavanški predor-Beljak-izvoz Lienz, nekaj km do kraja Lendorf. Ob glavni cesti smo pozorni na tablico za gostilno Kolmwirt. Gostilna je visoko na pobočju. Orientacijska točka je tudi antenski stolp poleg gostilne. Cesta je dobra in pluzena. Od Ljubljane do izhodišča je 150 km.

Povezave in viri

Vodnik: Manfred Korbaj. 1. Kärntner Schitourenführer (Band 1). H. Weishaupt Verlag, Graz, 1997.

Zemljevida: Kompass št. 66: Maltatal - Liesertal, 1 : 50.000; Kompass št. 63: Millstätter See - Nockgebiet, 1 : 50.000. ●

DUMo®
www.dumo.si

pohodništvo • alpinizem • jamarstvo

gorniška oblačila • turne vezi
plezalna oprema • čevlji

Tilak • Bask • Naxo
Singing Rock • Kayland

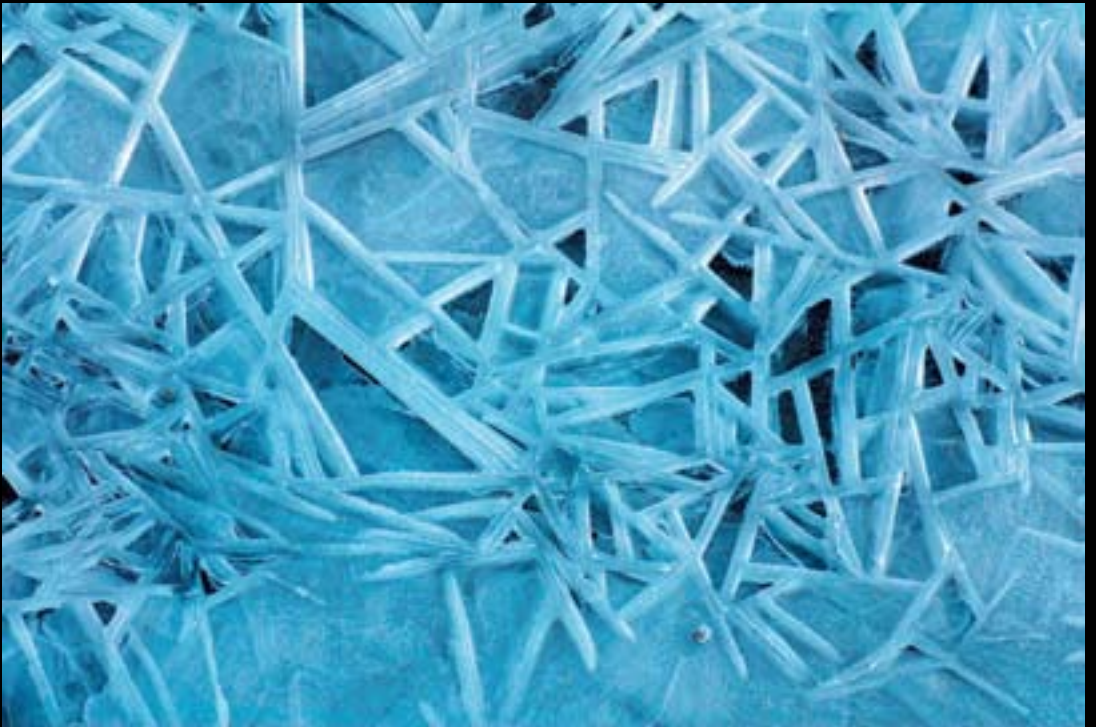
© Vladimir K.

Podobe v ledu

📷 Oton Naglost

»Moje sporočilo je akcija«

Steve House, za Slovence Štef

Pogovarjala se je Mateja Pate ☞ Marko Prezelj

Petek, 23. 11. 2007

Ljubljana, 13.57

Perko¹ končno dvigne telefon.

»Prosm?«

»Živjo, kako zdaj kaže z intervjujem? Bo imel Steve čas?«

»Ja, tam okoli pol šestih bi šlo.«

»OK, se vidimo.«

O, panika! Dva dni pred tem sem uspela opaziti najavo Stevovega predavanja in rezervirati karte, potem pa je trajalo še en dan, da sem »staknila konce« in se spomnila, da bi lahko izkoristila to enkratno priložnost za pogovor z njim. Ker je bil teden zelo napet, se s sestavljanjem vprašanj niti nisem imela časa ukvarjati, poleg tega pa je intervju do zadnjega trenutka »visel v zraku«. Zdaj naj bi čez dobre tri ure že sedela pred Stevom in ga po možnosti spraševala kolikor toliko pametne reči. Neprestanega hitenja sem sicer že kar navajena, a tokrat se je povrh vsega pojavila trema, natanko taka kot pred prvim intervjujem, ki sem ga opravila v življenju. O, *mater*, Steve House je rekel ja, jaz pa še sploh ne vem, kaj naj ga vprašam, da ne bo izpadlo preveč ... *kr neki*.

¹ Uroš Perko, organizator predavanja

☞ Boštjan Likar

☞ Boštjan Likar

Ajdovščina, 17.23

Z Boštjanom *šibava* proti dvorani.

»Glej, tamle je Perko!«

V trebuhu me črviči. Pridruživa se trojici za mizo v lokalu poleg dvorane. Steve, simpatična suhljata pojava v zeleni bundi, nama ponudi roko in se nasmehne. Na tla se zvali pravi balvan. Vse bo OK, moj bodoči sogovornik ni čisto nič »zvezdniški«.

Po uri rahlo živčnega prestopanja je vse nared za predavanje, Steve pa si prijazno vzame debele pol ure za moja »last minute« vprašanja. Predavanje se na ta račun začne z zamudo; če je kdo od čakajočih bentil: mea culpa. Mislim pa, da po predavanju ni bilo več sledu o kakršni koli slabi volji.

Steve House je v zadnjih letih eden najprepoznavnejših ameriških alpinistov. Pleza tako rekoč že od malih nog in s tem si tudi služi kruh, saj se preživlja kot gorski vodnik, svetovalec za znanega proizvajalca gorniške opreme, podjetje Patagonia, in kot pisec člankov za plezalske revije. Na seznamu njegovih najpomembnejših vzponov so smeri v velikih stenah Aljaske, Pakistana, Andov in Himalaje in nekateri izmed njih so alpinistično javnost tako

Steve na vršni opasti Cayesha v Cordilleri Blanci (Andi)

navdušili, da je bil dvakrat (2004 in 2005) nominiran za nagrado zlati cepin, ki jo podeljuje organizacija Groupe de Haute Montagne in revija Montagnes Magazine. Leta 2004 je dobil nagrado občinstva za solo prvenstveni vzpon na goro K7 (6942 m) v dolini Charakusa v Karakorumu (Pakistan), leto pozneje pa sta z Vincem Andersonom postala prva Američana, ki sta prejela zlati cepin, in sicer za prvenstveni vzpon v Rupalski steni Nanga Parbata (8125 m), ki sta ga opravila v alpskem slogu. Steve je goreč zagovornik tega sloga; če v šali malo špekuliram, morda zato, ker je svoje »alpinistično otroštvo« preživel v slovenskih Alpah ...? Kot dijak je namreč eno leto prebival v Mariboru in se družil s štajerskimi plezanci. Takrat se je tudi naučil slovenščine, pravzaprav štajersščine, in kljub temu da je vmes vrsto let ni uporabljal, je v Ajdovščini, kamor je prišel zaradi odpovedanega predavanja na Poljskem, suvereno predaval v našem jeziku. Ob komplimentu, da je očitno nadarjen za jezike, se samo skromno nasmehne in odmahne z roko: »Ah, ne, nisem talent, poleg angleščine govorim samo še slovenščino ...« Njegov moto oz. sporočilo (ki ga je videl napisanega kot grafit na neki steni) je

»action is the message²«. In med njegovim predavanjem, začinjenim s humorjem, smo videli kar nekaj Štefove akcije. Ko je v Sloveniji, je Steve namreč – Štef.

Če začneva s Slovenijo – kako to, da si med študentsko izmenjavo pristal prav v naši deželi?

Hotel sem iti nekam v Evropo, v Italijo, Francijo, ampak rekli so mi: »Če hočeš iti, lahko greš v Jugoslavijo, v Slovenijo, v Maribor.« Seveda sploh nisem vedel, kje to je, sem moral pogledati na zemljevid. Ampak zdaj vidim, da sem imel srečo, da sem prišel sem. V Jugoslaviji nas je bilo 22 študentov, ampak v Sloveniji sem bil sam. V Mariboru sem se pridružil Alpinističnemu odseku Kozjak, začel sem plezati v hribih – to je bilo res pomembno leto zame, takrat sem na nek način odrasel, dozorel.

Kdo so bili tvoji plezalski mentorji pri nas?

Huh ... Na začetku sem dosti plezal z Ljubom Hanslom, Dušanom Golubičem, Borisom Strmškom, takrat je bil tam tudi Marko Lukič ... Zelo

² Sporočilo je akcija

Slovensko–ameriška naveza: Marko in Steve

so bili aktivni pri športnem plezanju, v hribih, pri turnem smučanju ... Dosti sem plezal tudi z Zdenkom in Miro Zorič, v šolo ni bilo treba iti vsak dan, zato sem bil vedno kandidat za kam iti (*smeh*).

Kateri vzpon v naših gorah si si najbolj zapomnil?

Ja, dva sta. Enkrat smo z Ljubom in Dušanom plezali pozimi neko smer v Štajerski Rinki, ne vem, katero, ampak bilo je super: malo slabo vreme, nismo prišli na vrh, ampak je bil dober »adventure³«. Drugič smo pa z Miro, Zdenkom in Brankom plezali Dolgo Nemško v Triglavu, enkrat v decembru, ko je bil kratek dan, pa hladno je bilo ... Nisem razumel, da bomo v steni ves dan; takrat sem bil tukaj šele tri, štiri mesece in sem slabo govoril slovensko - no, še vedno slabo govorim (*smeh*) - slabo sem razumel in ko smo prišli pod steno, mi ni bilo jasno, kaj bomo delali tukaj - nisem vzel dovolj hrane, vode, denarja, nič - mislil sem, da bomo splezali par *cugov* in šli nazaj (*smeh*).

Leta 1990 si bil z našimi alpinisti tudi na odpravi na Nanga Parbat ...

Ja, to je bila zame prva odprava. Organiziral jo je Tone Golnar, na njej pa sta bila tudi Jože Rozman in Marija Frantar, ki sta prišla na vrh. Zame je bila to dobra šola, kajti videl sem, koliko se moram še naučiti. Prišel sem le malo višje od drugega tabora, bilo je res težko zame, nisem imel kondicije, izkušenj ... Gledal sem

Jožeta in Marijo, kako sta plezala, kako sta *operirala* ... In sem si mislil: Aha, to je to, tako je torej treba delati ... Dobro je bilo.

Zadnja leta pogosto plezaš z Markom Prezljem. Kako je prišlo do tega, da si se navezal na vrv z njim?

(*Smeh*) Zanimivo je, da se nisva srečala v Sloveniji, temveč na Aljaski, mislim, da leta 2001. Plezal sem z Rolotom (Rolando Garibotti), on pa s Stephenom Kochem. Srečala sva se v bazi, *sn čul* enega Slovence, sem šel tja ...

In mu rekel »živjo« ... ? (smeh)

Ja (*smeh*), in mu rekel živjo ... Tako sva se srečala nekajkrat in potem sem ga povabil zraven na odpravo v južno steno Nuptseja, šel je z nami in tako sva začela plezati skupaj.

Se med plezanjem pogovarjata v slovenščini?

On govori angleško bolje kot jaz slovensko, tako da malo mešava. Včasih jaz govorim angleško in on slovensko; razumem veliko, govorim pa malo težje.

Na seznamu tvojih najpomembnejših vzponov, ki so objavljeni na spletnih straneh podjetja Grivel, po številu izstopajo predvsem vzponi na Aljaski. Tja očitno zelo rad zahajaš ...

Ja, Aljaska je blizu mojega doma (dve uri z letalom) in je tudi poceni, kar mi je prišlo zelo prav, ko sem bil mlad in nisem imel dovolj denarja. Če si doma iz Severne Amerike, moraš iti na Aljasko, če želiš najti kakšne ... *kak' se reče* ... bom povedal po angleško ... »world class mountains⁴«, saj je v Ameriki vse bolj ravno - to je dobro za kmetije, ampak slabo za alpiniste (*smeh*). Zame so bile gore na Aljaski moje Alpe, tam sem se učil plezanja v visokih gorah. Dosti sem se sicer naučil tudi v Sloveniji, ampak na Aljaski je drugače - višje, hladneje, razmere so bolj »mixed⁵«. Za moj razvoj so bile pomembne tudi gore Canadian Rockies, ki so podobne vašim - skala je dostikrat krušljiva, hladno je, razmere so vedno problem, stene so visoke in precej odmaknjene.

⁴ Gore svetovnega razreda

⁵ Mešane

³ Avantura, dogodivščina

Za svoje vzpone si bil že dvakrat nominiran za zlati cepin – enkrat si dobil nagrado občinstva, drugič pa glavno nagrado. Reinhold Messner je nekoč tudi izjavil, da si najboljši ameriški alpinist, kar jih je kdajkoli bilo ...

(V zadregi) Kaj pomeni najboljši? Jaz ne bi delil alpinistov na najboljše ali najslabše, to je zelo čudno. Verjetno je, da sem Messnerju najbolj znan, saj sem preplezal Rupalsko steno, tako kot on. Sam mi ni nikoli rekel, da me ima za najboljšega ameriškega alpinista, ne vem, če je to sploh res, morda se je to komu zapisalo na internetu ... Messner je sicer en tak moj »hero⁶«, ko sem bil majhen, sem zelo rad bral njegove knjige, to je bila zame čista fantazija.

Se je veliko spremenilo, odkar si dobil nagrade, te alpinistična javnost bolje pozna?

V Evropi morda da, v Ameriki pa nagrada zlati cepin ni tako znana. To je bil prvi zlati cepin za Američane. Zanimivo pa se mi zdi, na kakšne vzpone ljudje reagirajo. Včasih na kak vzpon, ki se meni zdi zelo pomemben, sploh ni odziva med alpinisti. Nikoli ne vem, kdaj bo nek vzpon »big deal⁷«, drugi pa ne (smeh).

Leta 2004 si jasno izrazil svoje nestrinjanje z odločitvijo komisije, da zlati cepin podeli Rusom za vzpon po severni steni Jannuja, ki so ga opravili v klasičnem odpravarskem slogu. V zadnjem času je vedno več govora o tem, da je pravzaprav nesmiselno podeljevati nagrade v alpinizmu, ki je tako raznovrstna dejavnost s številnimi disciplinami, saj je vzpone med seboj zelo težko primerjati. Kaj meniš o tem?

To je seveda zelo težko. Nemogoče je recimo primerjati moj solo vzpon na K7 in ruski vzpon na Jannu s številčno ekipo, fiksnimi vrvmi ... To sta dve popolnoma različni stvari. Zame so pomembne izkušnje, moje izkušnje. Jaz drugače pojmem uspeh kot Rusi – zanje je važen vrh, zame pa tudi slog, predanost. Kako bi to razložil ... (se zamisli in nato začne risati koordinatni sistem po svojih kolenih). Če imaš »difficulty⁸« tukaj (pokaže na »os x«) in »style⁹« tukaj (pokaže na »os y« ... malo pomolči) ... To

⁶ Junak

⁷ Velika stvar, pomemben dosežek

⁸ Težavnost

⁹ Slog

Steve med nastavljanjem »podvozja« med sestopom z vrha North Twin v Kanadi. Steve je med preobuvanjem na tretjem bivaku (od štirih) izgubil čevelj in potem še dva dni plezal in hodil (22 km). (Glej PV 2004, 6)

bom razložil po angleško, prav? Ko se moje tehnične sposobnosti razvijajo in postajam vse boljši, lahko plezam težje stvari. Da bi imel enake izkušnje kot recimo pred desetimi leti, moram imeti enak slog, to je čisti alpski slog, in povečati težavnost. Moja filozofija je, da je izkušnja zame na moji ravni težavnosti enaka kot je recimo za plezalca začetnika na njegovi ravni težavnosti. Jaz moram recimo preplezati K7, on pa, kaj jaz vem, Jalovec. Toda, če se ne oziraš na slog, izničiš izkušnjo. Lahko rečeš, da je nekaj tako zelo težko, da tega ne zmoreš preplezati v »dobrem« slogu, da s težavnostjo opravičuješ zanemarjanje sloga, toda to uniči izkušnjo, saj dobro veš, da če je pretežko ali te je preveč strah, greš lahko nazaj dol.

Si goreč zagovornik alpskega sloga. Je to zate edini »pravi« slog, slog prihodnosti?

Jasno. Zame je odpravarski slog z nosači, s fiksnimi vrvmi, kisikom ipd. »death¹⁰« za alpinizem.

¹⁰ Smrt

Steve med vzponom na Taulliraju (Andi), prosti vzpon prek Italijanske smeri

Ideja alpskega sloga ni nova, zdi pa se, da je pa vedno bolj priljubljena, kot so priljubljene tudi številne komercialne odprave v Himalajo, kjer se na najbolj obleganih vrhovih že pojavljajo čisto »tehnično-organizacijske« težave, če pustimo ob strani etične in moralne vidike. Kako gledaš na to smer »razvoja« alpinizma?

Komercialne odprave imajo za cilj zaslužek. Morajo priti na vrh, zato najamejo nosače, plezajo s kisikom. Kisik je zame doping, to je jasno. Komercialne odprave na osemtisočake so realnost, ne bodo kar izginile, vedno bodo del alpinizma v Himalaji.

Ti kot vodnik ne bi nikoli peljal klientov na kak osemtisočak?

(Smeh) Če bi mi kdo ponudil milijon dolarjev, mu najbrž ne bi rekel ne ... Ne bom rekel, da tega zagotovo ne bom nikdar naredil, ampak to je *biznis*, to nima veze z alpinizmom.

Na seznamu s tvojimi »naj« vzponi nisem zasledila kakšnih bolj "frikovskih smeri", npr. v Yosemiteh, Patagoniji, ... Nisi tam nikoli bil, te take stene ne privlačijo oz. so ti vzponi zate manj pomembni?

Najrajši imam »mixed climbing¹¹«. Privlačijo me lepe gore in lepe linije v stenah. S športnim plezanjem se dosti ukvarjam, stanujem blizu področja Smith Rocks, tako da grem tja vsaj trikrat na teden. Ampak če imam čas, da grem lahko na odpravo za nekaj mesecev, bom šel zagotovo v gore. Letos sem bil tudi dva tedna v Yosemiteh, ampak to ni moja specialnost.

Domnevam, da spremljaš dogajanje v slovenskem alpinizmu. Kako bi ocenil dosežke naših alpinistov v zadnjih nekaj letih, sodimo v svetovni vrh?

(Vzadregi) To je spet en tak ... *kak' se reče ... »judgement¹²«*. Slovenski alpinisti so v svetovnem vrhu, a ne vem, če je zares pomembno, ali so v vrhu Slovenci, Američani, Italijani, ... Zame je pomemben predvsem duh, v katerem plezajo, v kakšnem slogu opravijo vzpone.

Nekoč si izjavil, da nisi nikoli bil preveč navdušen nad soliranjem. Danes se to malo

¹¹ Plezanje v mešanem terenu (led, sneg, skala)

¹² Presoja, ocena

hecno sliši, glede na to, da si bil nagrajen za solo vzpon na K7 ...

Soliranje je zame le eno izmed orodij, ki so alpinistu na voljo. Včasih je pač logično, da vzpon opraviš sam, drugič je spet bolje, da plezaš v navezi. Meja med enim in drugim načinom je za različne alpiniste pač različna. Na K7 sem hotel plezati v »single push¹³« slogu in sem vedel, da s soplezalcem ne bom dovolj hiter, da bi prišel na vrh in nazaj v manj kot 48 urah in zato sem se odločil, da grem sam. Za Nanga Parbat sem računal, da bom imel boljše možnosti za uspeh, če grem s soplezalcem: stena je velika, potrebuješ več dni, opreme, moraš *abzajlati*, pa tudi za gaženje je bolje, če sta dva.

¹³ V enem zamahu

Steve v plezališču Črni Kal

Biti alpinist profesionalec je težko, hitro se znajdeš v začaranem krogu, ko je (za vsako ceno?) treba doseči rezultate, se oglaševati, biti prepoznaven, da si zanimiv za sponzorje. Nekateri gredo pri tem v ekstreme in naredijo pravi šov, s tem pa lahko škodijo tudi ugledu alpinizma. Kako ti preživiš z alpinizmom, brez da bi iz sebe delal klovna?

Nič ni zastoj. Pol denarja, ki ga potrebujem, zaslužim kot gorski vodnik, pol ga dobim od sponzorjev, s članki, fotografijami. Moj glavni sponzor je Patagonia, a zanj dosti delam – v Kalifornijo grem skoraj vsak mesec za en teden, testiram opremo, material za oblačila, svetujem, ... Za vzpone ne dobim nič denarja, Patagonia mi da plačo, ampak zanjo tudi delam. In če hočem iti v Himalajo, si sam plačam karto. ●

Avantura v dolini Ak su

Plezanje v odmaknjenih predelih jugozahodne Kirgizije

✍ in 📷 Rok Šisernik

Kirgizija: štirje milijoni ljudi, povprečna nadmorska višina 2400 metrov, ostanki Stalinovega režima ter muslimanske vere in veliko nepreplezanih sten. Država, ki se je osamosvojila pred petnajstimi leti, še vedno nosi posledice stalinizma in kontrastov muslimanskega sveta ter surovega komunizma. Idealen cilj za plezalce, trekerje in ljudi, ki si želijo nekaj novega.

Zgodba o uradnikih, mulah in tesnilu

Stvari so preproste, dokler si predstavljaš, kako naj bi bilo vse skupaj videti in kako naj bi to izpeljali. Potem pa te na letališču glavnega mesta Kirgizije, Biškeka, ob treh zjutraj sprejmejo strogi pogledi vojakov in policajev.

»Kje je Aljaž?«

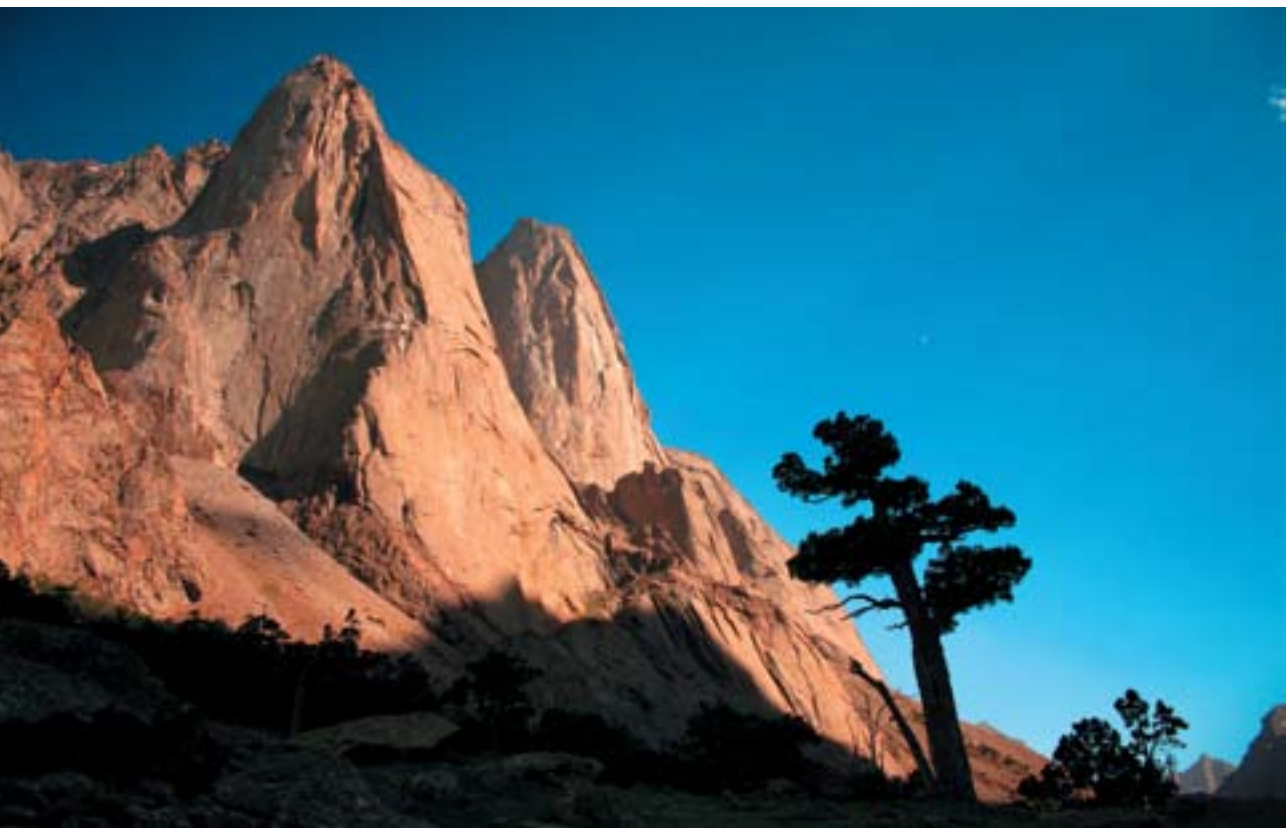
»Še pri policajju,« izjavi Miha. Letim nazaj pogledat, kaj za vraga se dogaja, pa Nastja in Aljaž že prihajata naproti.

»Kaj pa je bilo?«

»Ah, nič,« odvrne Nastja, »skoraj smo ostali brez Aljaža, so ga hoteli poslati nazaj domov, ker je imel malo natrgan potni list.«

Uradno smo se torej prebili mimo prvih uniformiranih oseb v Kirgizijo in bili nato približno 24 ur brez pravega počitka. Do poleta v Batken, kjer nas je čakala agentka, smo imeli tri ure časa in brez Nastjinega znanja ruščine ter denarja (ki je povsod po svetu vladar) bi zaradi formalnosti lahko izgubili še en dan. Psihično in fizično izmozgani se končno znajdemo v Batkenu, kjer nas na letališču pričaka vodič Jusenbek, ki nas bo popeljal do našega končnega

Vstop v dolino Ak Su - Central Pyramid, v ozadju Pik Slesova

Pik Slesova ali Russian Tower

cilja, področja Karawshin. Da stvari ne bi bile preveč preproste, je bilo potrebno še triurno vojaško zaslišanje, preden smo prišli do pečata na dovoljenju za našo odpravo.

Naslednji dan je minil ob nabavljanju vseh potrebnih stvari za enomesečno bivanje v bazi in pakiranju tovorov za mule. Pet minut pred odhodom naslednjega dne dobimo še tako pričakovano plinsko bombo in se z minibusom odpeljemo proti Sairass Passu, kjer naj bi naslednji dan naložili konje in v enem dnevu dosegli bazni tabor.

»Ej, a vohaš ti kaj?« vprašam Aljaža.

»Kaj pa?«

»Se mi zdi, da pušča plin.«

»Ma ne me zaj...« odvrne in odpeljemo se naprej. »No,« smo si mislili, »še to.« Če bo treba, bomo kurili pa na drva. Da to ni bila pika na i celotni situaciji s plinsko bombo, smo ugotovili zvečer, manjkalo nam je namreč tesnilo ... Pa o tem pozneje ...

Naslednje jutro natovorimo konje (ki so se prelevili v mule) s šestdesetkilogramskimi tovari. Naša mala karavana je v štirih urah prehodila pot, ki jo pohodniki običajno prehodi-jo v slabih tridesetih minutah. Ne naš glavni gonjač mul, možakar okrog sedemdesetih let, niti njegovi mlajši spremljevalci namreč niso imeli pojma, kako se mule natovorijo. Tovor je

padal z njih, se valil po bregovih, mule so bile izmučene, vsakih petnajst minut smo jih morali ponovno natovarjati, povrh vsega pa so živali še pobežljale. Tisti dan smo morali prehoditi približno 12 kilometrov in se spustiti 1400 višinskih metrov v sotesko reke Karawshin. Ozka izpostavljena pot navzdol je bila nevarna za uboge, preveč natovorjene mule. Po sedemnajstih urah hoje brez hrane in pijače smo ob dveh zjutraj naslednjega dne dosegli sotesko. K sreči smo ob poti srečali možakarja z nečakom, ki se je ponudil, da nam natovori živali in poskrbi za pot do soteske. Seveda za plačilo. Ob pomoči njegovega nečaka Ak Džoja smo se le začeli premikati. Prevod njegovega imena pomeni svetla pot. Mogoče pa je bilo le naključje ...?

Po treh dolgih dnevih hoje prispemo v bazo. Ravno na moj in Nastjin rojstni dan; 24. julij je bil dan, ko smo končno zagledali dolgo pričakovano dolino in stene. Vso pot do baze smo razmišljali, kje bomo dobili tesnilo za plinsko bombo. Vodič in gonjač sta nas prepričevala, da *rezinka* sploh ni problem, da jih ima Jafar, naš drugi gonjač, doma – pa jih ni imel in tako smo improvizirali. Glavna improvizatorja sta bila Miha in Aljaž in po nekaj urah je bila *rezinka* narejena – iz kondoma. Slava njima in kondomu.

Ob slabem vremenu smo imeli čas, da si uredimo bazo, ki nam je bila dom ves mesec.

Ureditev skupnega šotora, kuhinje, toaletnega prostora in ognjišča nam je vzela slaba dva dneva. Dolina nas je popolnoma prevzela: ogromne stene in popolne počti. Pošteno so nas že srbeli prsti, kajti prišli smo v granitni raj, ki ga ni pričakoval nihče od nas. Bazo smo imeli v osrčju doline Ak su. Dve minuti od šotorov se je dvigala prva ogromna, tisočmetrska stena Ortotubek (Central Pyramid), naslednja fatalna tvorba je bila stena Pika Slesove (Russian Tower), sosednja stran doline pa se je začela z vzhodnimi stenami Kotine, 1000 let ruskega krščanstva (1000 YORC) in gigantskim Pikom Boson (Pik 4810).

V alpskem slogu

Bore malo informacij, ki so na voljo o plezanju v tem področju, nas je nekako zatrla. Kmalu smo spoznali, da s tremi skicami smeri nimamo ravno veliko materiala. K sreči so bili v bazi tudi Angleži, ki so prišli dan pred nami, in skupaj smo nekako napraskali še dodatnih nekaj skic.

Perestroika v Piku Slesova

Ak – su

📖 Rok Šišernik

Področje je bilo prvič omenjeno leta 1936, odkril ga je Vitali Abalakov, ki se je leta 1937 povzpela na Pik Piramidalny. Po dolgem obdobju zatišja je ruska federacija leta 1986 v teh gorah prvič organizirala rusko tekmovanje oz. šampionat. Preplezane so bile težke tehnične smeri v največjih stenah. Prvi tujci – Francozi – so jih obiskali leta 1989. Do leta 2000 se je zvrstilo približno deset tujih odprav, nato pa so na tem področju ugrabili japonske geologe in zanje iztržili šest milijonov dolarjev. Leta 2000 je bilo ugrabljenih tudi 12 plezalcev (Američani, Nemci in Ukrajinci), ki so jih rešili s pomočjo specialne vojaške skupine. Sledilo je nekajletno zatišje obiskov tujcev; šele pred tremi leti so se prvi opogumili Poljaki, predlani in lani pa je področje gostilo po dve tuji odpravi.

Področje je znano predvsem po ogromnih granitnih stenah in ga ne imenujejo zaman azijska Patagonija. Zares slavno je postalo po obisku Američanov leta 1995 (Lynn Hill, Greg Child, Conrad Anker), ko je Hillova opravila prosti enodnevni vzpon v Piku Slesovi (Perestroika Crack, 5.12 oz. 7b) in bila za vzpon celo nominirana za zlati cepin.

Bazni tabor leži na višini 2900 metrov, dostopi do smeri trajajo od 1 do 4 ure. V dolini je sedem ogromnih sten, višjih od 900 metrov. Vzhodna stena Pika 4810, najvišjega vrha področja, se začne na višini 3000 in konča na 4810 metrih. Na desni strani doline se dvigajo stene vrhov Central Pyramid, Pik Slesova (Russian Tower), Wall of Dykes, Wolf, konec doline pa nakazuje Pik Ptica. Levo stran doline pa oblikujejo vzhodne stene Pika Kotina, 1000 YORC (1000 let ruskega krščanstva) in Pika 4810 (Pik Boson).

Po prvih preplezanih metrih smo presenečeni ugotovili, da je skala prvovrstna, počti niti ne tako zaraščene in da ni sidrišč za spuščanje po vrvi. Vsako smer, ki smo jo preplezali, smo potem tudi opremili s sidrišči, kar nas je stalo nekaj časa, predvsem pa veliko opreme. Naš osnovni namen je bil plezati v alpskem stilu, torej hitro, lahko in menda tudi varno. Spoznali smo tudi ruski slog plezanja. V smeri, ki sta jo preplezala Aljaž in Ante (Tadej) v dvanajstih urah (od baze do baze), je ruska ekipa petih ljudi na polovici smeri postavila šotor, nato pa še skoraj v vsej zgornji polovici smeri, za katero so porabili tri dni ... Da ne bo pomote – to je bila samo ena skupina Rusov in ti imajo pač svoj način plezanja, ki pa ima tudi svoje dobre strani.

Nastja v smeri Lebediev89, 6b+, 900 m

Vsako smer, ki jo preplezaš, moraš recimo ozigosati na društvu; zanimivo pa je predvsem to, da ne moreš preskakovati ocen. To pomeni, da če hočeš plezati smer višje stopnje, moraš imeti preplezano določeno število smeri nižje stopnje, kar pripelje do tega, da ima plezalec več izkušenj.

Naše bivanje v bazi se je nagnilo v drugo polovico. Vedno bolj pogledujemo proti Slesovi. Odločimo se, da malce drugače oblikujemo naveze. Prva bodo Nastja, Ante in Aljaž, druga pa midva z Miho. Ob prvem poskusu v smeri Perestroika so morali Ante, Aljaž in Nastja obrniti, ker so bile na sporedu težave s prebavo. Program je vodil Aljaž. Sledila sta dvodnevni počitek in zdravljenje v bazi. Istega dne nama je z Miho uspelo preplezati Francosko smer, v kateri sta bila pred nama uspešna že Aljaž in Ante. Smer sva preplezala v drugem poizkusu, saj smo morali prvič z Nastjo obrniti zaradi snežne nevihte in požleda po slabem kilometru plezanja. Za 1500-metrsko smer sva porabila devet ur in še nadaljnjih šest za spuščanje po vrvi. Po 15 urah naju je čakala še meter globoka ledeniška reka, ki sva jo morala prečkati, da sva prišla do baze.

Sledilo je nekajdnevno obdobje slabega vremena, ki smo ga izkoristili za ogled druge

doline Kara su. Privoščili smo si obisk pri Ukrajincih, ki so nas v sosednji bazi pogostili z ruskimi dobrotami, ki se jim nismo mogli upreti. Dneve, preživete v bazi, smo zapolnjevali z različnimi aktivnostmi, od balvaniranja do branja. Imeli smo še eno posebno aktivnost – preganjanje krav. Začeli smo zjutraj, ko so nam začele jesti hrano iz skupnega šotora, in nadaljevali do poznih večernih ur. Začarani krog.

Spočiti, siti in motivirani za smer Perestroika Crack smo se pripravili za vzpon. Kilometer smeri, bivak ali dva, prosto plezanje do težav z gornje osme stopnje – to je to. Prvi vstopijo Aljaž, Nastja in Ante, naslednji dan pa še midva z Miho. Prvih tristo metrov smeri je ena sama poč, široka za pest ali malo več. Vriskava od veselja in uživava v plezanju. Naenkrat zakričim Mihu: »Pazi, kamen!« Miha se hitro stisne k steni. Nato gledam skalo, ki je letela mimo naju: plezalni čevelj Five ten, velikost 37. Nastjina plezalka. Že sem imel pred sabo sliko, kako bodo morali obrniti, vendar so plezali naprej. Preplezava deset raztežajev in ob dveh popoldne sva že na bivaku, kjer so prvi trije prespali noč poprej. Polica sredi stene, ki bi jo lahko ocenil z *de luxe* oziroma najboljši bivak do sedaj. Čas na bivaku ob debati, kuhanju in hranjenju hitro mineva in ob desetih zvečer dobiva družbo

Pik Ptica na koncu doline Ak Su, osrednji del je SZ steber.

plezalcev, ki se vračajo z vrha. Prijatelji so utrujeni in veseli, za njimi so dolga smer in dva polna dneva plezanja. Nastjina izgubljena plezalka, ki jo je nadomestila z dvojno nogavico in lepilnim trakom, ni bila ovira. Vsa čast puncici! Po kratki debati se trojica poda naprej navzdol in doseže bazo ob treh zjutraj, midva z Miho pa poskušava zaspati. Naslednji dan, po enajstih težkih raztežajih, doseževa vrh Slesove ob poltretji uri popoldne. Oba sva opravila prost vzpon in vesela začneva s spuščanjem po vrvi v dolino. Po šestih urah sva v bazi. Srečni in zdravi skupaj z Angleži organiziramo kirgizijski asado s pečeno ovco in vodko.

Ostal nam je še slab teden dni v bazi. Na vrsti je bila spet prebava. Tokrat zvije Anteja in mene. Sledi klasični program z drisko in bruhanjem. Medtem ko z Nastjo zaradi opisanih težav opustiva misel na še zadnji načrtovani vzpon, Miha, Aljaž in Ante načrtujejo še en vzpon v Piku Ptica. Dan pred odhodom se vrnejo v bazo. Aljaž in Miha sta poskusila v 800-metrskem severnem stebru Ptice in zaradi slabe skale ter nevarnega in težkega plezanja obrnila nekaj raztežajev pod vrhom smeri. Zadnjo noč v bazi proslavimo skupaj z Nemcema in Rusoma iz Irkutskega. V zrak pošljemo nekaj plinskih bombic in nazdravimo z vodko. Naslednji dan naložimo sedem mul in odpešavimo 60 kilometrov do Vorugha, mesteca, kjer nas je pobral minibus. In kar naenkrat smo bili

spet v Batkenu. Za nami je bila prava avanturistična odpravica. Ogromna porcija granita in velika izkušnja.

Člani odprave:

Aljaž Tratnik (AO Idrija), Anastasija Davidova (AO Ljubljana Matica), Tadej Krišelj (AO Kamnik), Miha Hrastelj (AK Slovenj Gradec), Rok Šisernik (AK Slovenj Gradec)

Opravljene vzponi:

- *Right Lower Pillar of Central Pyramid: Great Game (6a+, 400 m; Tratnik-Krišelj, Davidova-Šisernik-Hrastelj)*
- *Lost Mountain: Pyramid du Pamir (6b, 580 m; Tratnik-Krišelj, Davidova-Šisernik-Hrastelj)*
- *1000 YORC: Francoska smer (ED+, 6a, 1500 m; Tratnik-Krišelj, Šisernik-Hrastelj opravila verjetno prvi vzpon v enem dnevu od baze do baze)*
- *Central Pyramid: Lebediev 89 (ED+, 6b, 900 m; Tratnik-Krišelj, Davidova-Šisernik-Hrastelj)*
- *Pik Slesova: Perestroika Crack (ED+, 7a, A2, 900 m; Tratnik-Krišelj-Davidova, Šisernik-Hrastelj prosto na pogled – 7b)*
- *Lower Wall of Central Pyramid: Neimenovana (6a+, 400 m, Šisernik-Davidova)*
- *Pyramid du Pamir: Russian disco (5.11+, 450 m, prosto na pogled, 1. ponovitev Šisernik-Hrastelj) ◉*

Ragnarok in drugi

Zimski obisk osrednje Norveške

✍ Aljaž Anderle

Klemena obliva sonce v zadnjem raztežaju Thorfossena.

✍ Aljaž Anderle

Naj paziva na lose, se glasi zadnji SMS pozdrav od doma, ujet na münchenkem letališču tik pred zadnjim skokom v norveško zimo, ki jo že težko pričakujem. V Oslo prispem nekaj pred poldnevom. Klemen me že čaka, hitro prevzameva že rezerviran avto in nekoliko manj hitro odpeljeva, saj honda noče vžgati. Še mrdne ne. Čez pol ure, ko nama zmanjka idej o raznoraznih japonskih *high-tech* vžigalnih »fintah«, se domisliva, da je najbrž crknil akumulator. Kar je bilo seveda tudi res. Po operaciji »kabelštart« naju prvo krožišče nezmotljivo lansira proti mestu Gol.

Losov pa od nikoder

Že naslednje jutro odideva na poizvedovalno turo, na ogled razmer in potencialnih ciljev. Dobiva osnovni vir informacij – Bjoern Krusse iz Hemsedala nama da glavna izhodišča in prve podatke o razmerah. Nato narediva več kot 400 kilometrov dolgo krožno pot Hemsedal-Laer-

dal-Aurland-Gudvangen-Voss-Eidfjord-Handargervidda pass-Geilo-Gol.

Opaziva veliko zanimivih potencialnih ciljev, narediva posnetke in posnameva lokacije v GPS. Zvečer si določiva prvi cilj, poleg tega pa se morava preseliti v nov, manjši apartma.

Proti prvemu slapu štartava zgodaj zjutraj, do izhodišča v dolini Mo v Laerdalu naju ločita dve uri vožnje. Nato se morava premotoviliti še preko zoprnih petsto kotalečih se višinskih metrov do vstopa. Med tem križava sveže medvedove sledi, kar nama malce pospeši tempo. V naslednjih šestih urah nato preplezava Thorfossen (WI6, 500 m). Zelo imponanten slap s konstantno strmimi raztežaji, vmes pa je, kot številni norveški slapovi, prekinjen z grapo. Na začetku drugega dela naju preseneti tanka sveča, ki ob prvenstvenem vzponu Guya Lacella leta 1994 ni bila potegnjena in tudi prejšnjo sezono je Will Gadd moral splezati krajši kombinirani raztežaj M7. Čeprav bi nama kdo rekel, da sva zaprisežena kombinatorca, pa z

izbiro nimava težav in se veselo zapodiva v led. Sledijo še štirje strmi ledeni raztežaji, v katerih hitiva, kolikor se da, in sproti nameščava *abalakove* za povratek. Prav pod robom stene naju dohiti sonce, ki navpičen led hitro spreminja v tekočo vodo. Tako zelo pa že dolgo nisem bil moker. Sestop po smeri vzpona je nato rahlo dramatičen zaradi naraščajoče temperature in taljenja ledu. Ropotati začne povsod naokrog ... Do avta se prikotaliva ob štirih popoldne. Medvedov od nikoder. Losov tudi ne. Vožnja nazaj mine brez dramatičnih zasukov.

Taleče se želje in tolažilne nagrade

Odločitev za najobsežnejšo turo - 700-metrski še nepreplezani slap v Gudvangenu - je sprejeta z rahlo živčnostjo, ki jo po eni strani povzroča velika želja, po drugi pa zavedanje, da so razmere ob obali zelo spremenljive in krhkega značaja. Zato se v Gudvangen zapodiva ob prvi priliki kljub ne ravno briljantnemu vremenu. Na poti preko prelaza naju spremlja sneg, pri morju pa celo dežuje. Slabe vozne razmere naju upočasnijo tako, da sva na izho-

dišču za pol ure prepozna, vmes pa zaradi poledice skoraj postaneva podmornica v jezeru Vassbygdvatnet. Pod slap pripeljeva ob svitu in ugotoviva, da razmere ne dovoljujejo vzpona. Povsod teče, temperatura je nad lediščem. Poslikava dostop za drugič, nato pa se vrneva v hribe poiskat kak drug kos ledu. Vmes se zjasni, kar nama omogoči, da ob prihodu na planoto opaziva zanimiv slap in ga brž preplezava. Izjemno slikovito okolje in sonce na vrhu smeri malce ublažita potrebo po večji težavnosti. Pa kaj, če je bil tale lahek! Duša je pomirjena. Lepo je bilo. 200-metrskega lepota sva poimenovala Midgard (WI4). Ob povratku še naprej opazujeva, snemava, beleživa. Takoj za predorom Berdal nama v oči pade nekaj velikega ... Naslednji cilj je določen!

Navsezgodaj se vračava po isti cesti št. 51 na območje tunela Berdal. Vremenske razmere so se nekoliko stabilizirale. Podobno kot Thorfossen je tudi ta slap sestavljen iz dveh delov, ki ju deli položen svet, le da je tu stena popolnoma odprta. Prvi del je dolg dva raztežaja, drugi pa štiri. Vse skupaj kljub zelo tankemu ledu v posameznih raztežajih in hudemu vetru pod robom planote preplezava hitreje, kot pa sva mislila. Slap dobi ime Ragnarok (WI5+, 400 m vse skupaj, ledu 320 m).

Po dogovoru s prijateljem iz Osla, Mariusom Olsenom, se že naslednji dan odpraviva v Eidfjorden iskat Kanadčana Guya Lacella. Skupaj nato ob povratku preplezamo nov slap v Eidfjordu, ki sva si ga s Klemenom označila že prvi dan. Zelo lepa linija je nekoliko skrita pogledom in led v strmem kotu le slutimo. Raztežaj za raztežajem nas preseneča, dokler nam ne vriskajo oči na vrhu 200 metrov nepopustljive strmine. V čast deseti obletnici našega poznanstva ga poimenujemo 10 years later (WI6, 300 m, 4 ure). Sestop opravimo s spusti po vrvi in *abalakih* kot pri vseh ostalih dosedanjih vzponih. Do sedaj sva s Klemenom porabila že več kot 30 metrov pomožne vrvice za izdelavo abalakov ... *Greenpeacovski* kotiček v možganih, ki se je ravno preselil v večje prostore, že nekaj protestira.

Povsem na koncu, ko se polno obložen veličastno zvrnem med prečkanjem zaledenele reke, mi popusti tudi trema, ki me je težila večji del dneva - da ga ja ne bi preveč »sral«, ko bo »ata« Guy gledal ...

Norveška pozimi

Stroški: V 12 dneh sva imela oba 2500 evrov stroškov skupaj z letalskima kartama. Norveška ni poceni, zato se splača izkoristiti VIP (veze in poznanstva). Mi smo največ prihranili pri nastanitvi, kjer je pomagal Petzl Norge. Varujte se menjave valute v hotelih, ker vam znajo »upiliti« pošteno provizijo. Sam sem se poslovil od 50 evrov pri menjavi 400 evrov v norveške krone.

Prevozi: Z najetim avtom si zelo mobilen. Vse glavne ceste so prevozne, občasno jih zapirajo le v ekstremnih okoliščinah. Cestna služba je zanesljiva, ceste so očiščene po skandinavsko. Hudi klanci so sicer posuti, vendar pa vozišč ne solijo in ne plužijo do asfalta, kar pomeni, da je na višje ležečih cestah precej ledu. To sicer nikogar ne moti, avtomobili so dobro opremljeni za zimsko vožnjo. Da o voznikih ne govorim. Med 3000 prevoženimi kilometri nisva srečala niti enega hitečega živčnega. Balzam.

Informacije: Vodničkov ni, razen za kako posamezno območje (Rjukan). Najbolje je »čitati kartu i pitati seljaka«. GPS ni odveč.

Razmere: Pričakujte veter in hitro spremenljive razmere. Bolj mokro kot ne. In več snega kot ga je običajno v Tamarju.

Vse sorte je ...

Dolgo pričakovani počitek se močno razlikuje od najinih pričakovanj. Organizatorji finalne tekme svetovnega pokala v lednem plezanju so v škripcih in potrebujejo pomoč pri pripravi smeri. Midva sva kot naročena. Ha, midva pa *routesetterja!* Po krajšem zajemanju sape odideva vsak na svojo lokacijo in večino dne prebija viseč v steni. Ukvarjam se s problemom, kako v 30-metrski rahlo previsni steni narediti selektivno smer za finaliste. Potem ko ugotovimo, da je zadeva brezupna, si priključem v misli nadelavo smeri doma na Ljubelju in kljub norveškim etičnim pomislekom začnem besno vrtati ...

Zvečer se nam v apartmaju pridruži še Erwan Le Lann. Zdaj smo štirje, gneča že. Čeprav se imamo radi, si bomo poskušali dobiti večji apartma.

Prav nič spočita v mrazu in snežnem metežu ponovno odideva proti Eidfjordu plezat v kanjon Mabudalen. Tja greva v želji ponoviti slap, ki sta ga par dni prej splezala Will Gadd in nek domačin. Will ga je ocenil z WI7+, kar je zadosten razlog, da se z najino hondo spet prebija čez prelaz Handangervidda. Dobesedno prebija, in to ob izdatni podpori dveh snežnih plugov, ki v silovitem vetru in metežu spremljata avtomobile skozi zamete preko prelaza. Mraz je. »Štala« bo! Dostop je tokrat udoben – spust na dno kanjona, nato pa plezanje. Oba preplezava najtežji raztežaj v vodstvu, le ocena nama ne gre v glavo. Zdi se nama WI6+. Je pa res, da ne smeš pasti, ker bi si sicer polomil kosti na ledeni polici pod ključnim raztežajem. Da dneva ne bi bilo prehitro konec, se moj fotoaparatus odloči za akcijo in brez padala skoči nazaj čez celo smer. Do dna kanjona je skoraj 300 metrov ... Hitro se poslovim od njega, vendar me podatki s CF kartice premamijo in odtehtajo vse argumentirane pomisleke proti iskalni akciji. Operacija *search and rescue* steče kot namazana, spustim se 300 metrov nižje ter na dnu kanjona začnem brskati po ledenem drobirju za razsutimi ostanki malega canona. »Če bi bil nikon, bi ostal vsaj cel,« se pridušam, ko pobiram koščke ohišja in objektivna ter posamezne baterije. Najdem tudi CF kartico, ki je med strmoglavljanjem izskočila in preživela brez poškodb. Ostanke stlačim v

žep in pomaham Klemenu, ki vse skupaj skeptično spremlja 100 metrov višje. Kakšen dan!

Končno počitek pride na pravi naslov. Erwan in Guy odideta v Eidfjord, midva s Klemenom pa preseliva našo rezidenco v nov, večji apartma. Mimogrede za šalo neseva moj razbit fotoaparatus v bližnjo trgovino in prav nedolžno vprašava, koliko bi stalo popravilo. Prodajalke za čuda sploh ne vrže s tira, zadevo temeljito pogleda ter povsem mirno razloži, da se nama bi nemara bolj splačalo kupiti novega ... Ko Guy zvečer prižge televizijo, se začne filmski maraton, ki se ne neha prav kmalu ... Seinfeld, Mr. Bean in Vojna zvezd. *May the force be with us all.*

Kaj nam je storiti na zadnji poštenu plezalni dan? V Eidfjordu je še ena linija, ki je vredna vsake ure vožnje do tja, a razmere v njej soglasno ocenimo kot preslabe. Sonce je že dodobra predelalo led v zgornji polovici popolnoma navpične 200-metrške lepoticke. Guya ohladi šele vest, da je Will Gadd tam obrnil ... Tako nam preostane bore malo. Na koncu z Guyem in Klemenom preplezamo 200 metrov visok kombiniran slap nedaleč od Gola. Poimenoval bi ga Nekaj smešnega, preplezan pa je bil že ne-

Klemen v slapu Ragnarok

Aljaž Anderle

koliko prej v sezoni. En raztežaj M7, ostalo WI4 in WI5+. Tokrat se ne spuščamo na *abalakove*. Za eno zimo smo dovolj posvinjali naravo. Sedaj pa Guy nekoliko sumničavo gleda razstlino, ki sem jo določil za nosilko enega izmed spustov: »*I'll go first, you're still young*,« reče, preden odmotovili navzdol.

Z mrazom domov

Počasi začne pritiskati mraz. V kanjonu Golsfjellet s Klemenom splezava Ca bitch a mort (M8) in Jernmangel, ki naj bi se ponašal z naslovom najtežjega *miksa* na Norveškem (M10+). Oba s Klemenom smer splezava na *flash* in jo umestiva nekam med M9 in M9+.

Popolne gremo z Guyem gledat zaključek svetovnega pokala v lednem plezanju v Hemsedal. Medtem ko zmrzujem, opazujoč bivše konkurente, ki se zvirajo po lebdecih sodčkah, se nekajkrat vprašam, na kateri strani mi je lepše ... Ljudje se čudijo, zakaj ne tekmujem.

V smeri *Ten years later*

Raven se ni kaj dosti dvignila, še vedno sem v košu s prvo deseterico. Je pa tako: dokler ne veš, kje si, se boriš in dokazuješ. Nato pa je najlepše spet zateči se stran, tja v čudne in tanke ledene prehode, daleč od vsega, kjer so edine meje, ki obstajajo, samo misli v tvoji glavi.

S Klemenom sva *ad hoc* izpit za *routesetterja* očitno opravila. V navpični finalni smeri zaključka IWC je deset moških finalistov izpadlo na različnih delih smeri in le eden je smer zlezel do vrha. Besno vrтанje je rodilo sadove.

Ostane le še odhod v Oslo in na letališče. Zjutraj je -26 stopinj. »Rit« se mi kljub ogrevanim sedežem ne odtaja skoraj do Osla. Tudi Guy se vrača z nama. Zvijte me gripa, ki jo je on pred desetimi dnevi dobil od fotografa z avstrijske Štajerske, zdaj pa sem štafeto prevzel jaz. Medtem ko bloden ležim v čakalnici, zvočniki neprizadeto odpovedujejo polete proti Nemčiji, kjer divja snežno neurje. Po glavi nam že hodi misel na ponovni bivak, ko nas končno posadijo na nadomestna letala in pošljejo nazaj na jug. ◉

Klemen Premrl

Satopanth

Nekaj uporabnih informacij o priljubljenem sedemtisočaku

 in Tone Golnar

Pogled s prvega tabora na sedlu proti vrhu

Satopanth je lepo oblikovana gora v garvalski Himalaji in je danes eden od najbolj priljubljenih in obiskanih sedemtisočakov v tem gorstvu, še posebej v Indiji. Cilj je postal z mednarodnimi tabori, ki jih organizira UIAA, še bolj privlačen. Satopanth je obiskalo kar nekaj slovenskih odprav, nekatere samostojno, druge v sklopu taborov UIAA. Prav je, da podrobneje predstavimo to zanimivo in privlačno goro in vzpone Slovencev na njej.

Zgodovinski pregled dejavnosti na območju Satopantha

Prvi resni poizkusi osvajanja gore segajo v leto 1938, ko so jo po severnem in severozahodnem grebenu poskušali preplezati Avstrijci, a jim to ni uspelo. Prvi so se leta 1947 na vrh povzpeli švicarski alpinisti pod vodstvom Andrea Rocha. Petčlanska ekipa se je takrat povzpela še na nekatere druge vrhove v bližnji okolici. Pozneje je na vrh prišlo veliko odprav, večinoma po severnem grebenu, po katerem so šli tudi prvopristopniki. Z južne strani je vzpon preko dvatisočmeterske stene v začetku junija

leta 1987 uspel devetčlanski odpravi poljskih alpinistov. Sestopili so po smeri prvopristopnikov na severno stran. Leta 2003 je francoskim alpinistom uspel prvi smučarski spust z vrha po severnem grebenu.

Gora pa skriva tudi svoje pasti. Leta 1987 se je indijski odpravi zgodila huda nesreča, ko je tabor I na višini 6000 m prekril snežni plaz in pod seboj pokopal tri alpiniste. Vodja odprave in višinski nosač sta se pri tem čudežno rešila, vendar je prvi izginil med povratkom v bazni tabor. Reševalna oziroma iskalna akcija je bila neuspešna, zaradi slabega vremena in obilne količine padavin so jo namreč morali kmalu prekiniti.

Slovenci na Satopanthu

Slovenci smo to območje prvič obiskali leta 1988. Majhna tričlanska odprava pod mojim vodstvom je takrat osvojila vrh v zelo kratkem času. Po enotedenskem premikanju po ledeniku in neuspelem poskusu zaradi nemogočih razmer v južni steni smo se odločili za vzpon po severnem grebenu. Del opreme smo znosili do

roba ledenika Sundar, dva dni pozneje pa smo kljub vsakodnevnomu popoldanskemu sneženju začeli z vzponom. V prvem dnevu smo se povzpeli do sedla, kjer smo postavili tabor I. 12. septembra ponoči sta se na goro odpravila Dani Tič in Rok Preložnik, ki sta osvojila vrh in se še isti dan vrnila v prvi tabor. Na sestopu sta srečala naju z Andrejem Gradišnikom, ki sva začela z vzponom dopoldne in pod vršnim pobočjem na višini 6400 m prenočila v snežnem brlogu. Čez noč je zapadlo okoli 20 cm snega, naslednji dan, 13. septembra, pa sva se kljub temu tudi midva povzpela na vrh, potem pa sestopila vse do baznega tabora, kamor sva prišla kmalu za prijateljema.

Drugi slovenski obisk tega območja je potekal v sklopu mednarodne odprave (pod okriljem UIAA) od sredine septembra do sredine oktobra 2002. Odprave so se udeležili štirje slovenski alpinisti: Tina Di Batista, Gregor Rozman, Žiga Šter in Mojca Žerjav. Razen vodje odprave Hansa Christiana Hockea in njegovega soplezalca Thomasa vrha takrat ni osvojil nihče drug. Razlog za neuspeh našega dela odprave so bile kljub dobrim razmeram zdravstvene težave.

Naslednji obisk Satopantha v organizaciji UIAA je bil leta 2003, ko so 4. oktobra vrh osvojili Jernej Bevk (vodja), Rok Blagus,

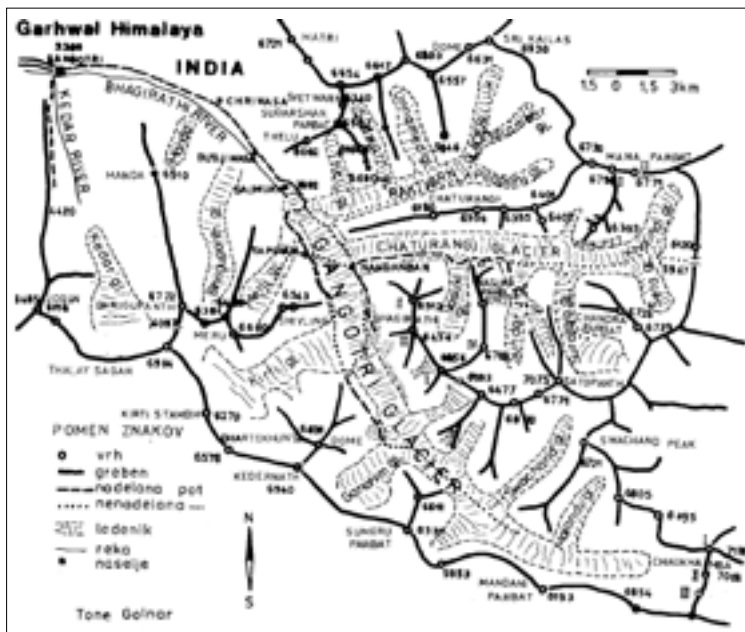
Tine Cuder in Samo Krmelj. Naslednje leto je poskušala še ena ekipa, ki pa ni imela sreče. Odpravo so v sklopu tabora UIAA sestavljali: vodja Tadej Zorman, Tadej Debevec, Minca Mramor in Miha Vuk. Zaradi slabega vremena so se morali obrniti nad taborom 2.

Lani je območje obiskala odprava, ki jo je vodil Miha Habjan, člani pa so bili Ambrož Bajde, Mitja Gleščič, Jernej Lanišek, Urban Novak in Marijana Prezelj. Vsi razen Jerneja so 1. septembra dosegli vrh.

Satopanth bo še naprej privlačen cilj, posebej za mlade alpiniste, ki si želijo nabrati čim več izkušenj v Himalaji, saj gre pri njem za relativno lahek dostop in ne preveč zahteven vzpon po severnem grebenu, ki pa ga nikakor ne smemo podcenjevati. Ob primernih razmerah je ta pristop tudi dokaj varen. Ne glede na uspehe odprav na Satopanth je bilo večini slovenskih udeležencev to vedno dobro izhodišče. Veliko jih je potem nadaljevalo z uspešnimi vzponi v Himalaji in drugih visokih gorstvih sveta.

Kako na Satopanth?

Od Delhija nas čaka dan vožnje z avtobusom preko Rishikешa do Utarkashija, od tam pa še dan neudobne vožnje do Gangotrija,

Satopanth: smer po severnem grebenu

enega najbolj svetih hindujskih krajev, saj tam izvira reka Ganges.

Satopanth se nahaja med ledenikoma Gangotri in Chaturangi. Dostop do gore je lahek in traja običajno tri dni. Prvi dan se od Gangotrija podamo do samostana v Budjiwasi. Sledi pot do izvira reke Ganges in vzpon čez ledeniško moreno do Tapovana, nato pa še ena etapa hoje ob robu ledenika in pod severnimi pobočji Bagiratijev.

Bazni tabor se nahaja nad robom ledenika ob jezercu na višini okoli 4900 m, veliko odprav pa postavi še vmesni tabor na koncu ledenika Sundar na višini 5250 m. Ob dobri aklimatizaciji se lahko še isti dan povzpnejo na 5970 m visoko sedlo. Pri vzponu do prvega tabora moramo premagati dobrih sto metrov visoko skalno stopnjo, v kateri so običajno nameščene vrvi. Nad njo pridemo v grapo, ki je običajno zasnežena. Če ni snega, nas čaka težavno vzpenjanje po drobljivi skali. Višje zgoraj je grapa vedno zasnežena in se počasi položi. Na prostranem sedlu je dovolj prosto-

ra za tabor. Dalje poteka smer proti vrhu po širokem hrbtu, ki pa se vse bolj oži, tako da nadaljujemo po ponekod zelo ostrem grebenu, s katerega se moramo še pred koncem spustiti desno in prečiti strmo zahodno pobočje. Na koncu nas čaka prostrano snežno pobočje, kjer lahko izkopljemo brlog ali snežno poličko in postavimo tabor 2. Čaka nas še enakomerno blag vzpon (do 40°) po snežišču do vrha.

Organizacija odprave

Vzpon moramo prijaviti na IMF (Indian Mountaineering Foundation) vsaj leto in pol (še bolje dve leti) pred načrtovanim odhodom. Vse informacije o prijavi, taksah za vrhove, prijavnne obrazce in drugo lahko dobimo na spletni strani IMF. Sledi plačilo takse za vrh, ki znaša okoli 2500 USD. Odprava mora s seznama izbrati eno od uradnih agencij, ki bo prevzela organizacijo v Indiji. Indijci nato ponudijo proste termine v načrtovanem letu, ki trajajo od 10 do 30 dni, odvisno od zasedenosti

območja. Pred odhodom si je potrebno urediti posebne vizume z oznako X, podatke o članih odprave pa na najbližje veleposlaništvo posreduje IMF. Lahko se zgodi, da pošljejo seznam na indijsko veleposlaništvo v Budimpešto, zato je pomembno vztrajati, da ga pošljejo na nam bližje veleposlaništvo na Dunaju.

Z nekaj sreče lahko uredimo vse administrativne formalnosti v Indiji (srečanje na sedežu IMF v Delhiju, prevzem dokumentacije, seznanitev z zveznim oficirjem) v enem dopoldnevu. Takšne so moje izkušnje z zadnje odprave na Kun izpred dveh let, pa tudi pred dvajsetimi leti ni bilo nič drugače.

Uradna agencija poskrbi za vse prevoze, namestitve v Delhiju in na poti do gore, zagotovi šotore za bazni tabor, kuharje in hrano,

za doplačilo pa še višinske nosače in višinske šotore. Na račun uradne agencije tudi vse administrativne formalnosti opravimo zelo hitro, zato nam ne sme biti žal kakega dolarja več. Ker je seznam agencij zelo obsežen, so tudi cene uslug različne – od 50 do 150 USD na dan. Dve leti nazaj smo imeli zelo dobre izkušnje z agencijo Artou, ki je bila tudi cenovno najbolj ugodna.

Viri:

Osebni vir Tone Golnar

American Alpine Journal (različni letniki)

Slovenski alpinizem 2001–2003. Zbornik komisije za alpinizem PZS. PZS, Ljubljana 2006.

http://www.americanalpineclub.org/AAJO/pdfs/1987/257_india_aaj1987.pdf ●

Poljska smer v dvatisoč metrov visoki južni steni Satopanta

Grape v Matkovi kopi

O nekaj prvenstvenih smereh izpod peresa njihovega avtorja

✍ in 📷 Tone Golnar

Grapa pod vršnim delom

Ko se zapeljemo v Matkov kot, zagledamo na desni mogočno stožčasto goro. Matkova kopa se opira na dva grebena, na severu proti Matkovemu Grintovcu, na jugu pa preko Krničkega sedla na Krničko in Mrzlo goro. Na zahod padla s strmo steno proti Belski Kočni, na vzhodni strani proti Matkovem kotu pa je prepredena s strmimi grapami, ki se pod vrhom končujejo s strmim pečevjem. Gora je z vseh strani dokaj nedostopna in na njen vrh ne pelje nobena pot. Edini prehod na vrh vodi od Krnice, ki leži pod Krničko goro. Tukaj najdemo ostanke pastirskega stana. Do Krnice vodijo iz Matkovega kota pastirske steze, od tam pa proti jugu obkroži pobočje pod vrhom Matkove kope lovska steza, ki se nadaljuje proti Matkovemu sedlu. Če se hočemo povzpeti na vrh, moramo z lovske steze zaviti navzgor po Jugozahodni grapi.

Prvi obiskovalci Matkove kope so bili gotovo pastirji in lovci, po večini domačini, ki so dobro poznali pobočja nad Matkovim kotom. Med planinci ni bilo nikoli prevelikega zanimanja za vzpone na to goro. Najbrž so

vzroki za to velika odmaknjenost območja, dolgi dostopi, brezpoten svet in dejstvo, da je v okolici kar nekaj gora, ki so lažje dostopne in višje.

Prvi zimski vzpon po Centralni smeri

Daljnega leta 1980, ko sem služil vojaščino v Črni gori, sem si krajšal dneve z načrtovanjem novih zimskih smeri v Kamniško-Savinjskih Alpah. Pomagal sem si z razglednicami, na katerih so bili panoramski posnetki gora nad Logarsko dolino in Matkovim kotom. Takoj mi je pozornost pritegnila slika, na kateri je izstopala mogočna Matkova kopa. V sliki sem zarisal nekaj linij, dve med njimi v Matkovi kopi. Obe smeri smo potem preplezali pozimi 1982.

Prvi vzpon je potekal brez kakih posebnosti, napetost je povzročalo le dejstvo, da nismo vedeli, kakšni prehodi nas čakajo pod vrhom. Bilo je mrzlo zimsko jutro in razmere za hojo in plezanje so bile odlične. Po slabi uri hoje smo bili pod vstopno grapo. Bolj ali manj smo spodnji del po strmi grapi prehodi-

li, potem pa smo prišli do slapu, ki na srečo ni bil pretežek. Nad slapom se je teren postavil bolj pokonci, prava strmina pa nas je čakala v izstopnem žlebu, kjer so bile snežne razmere odlične. Na vrh smo prišli malo čez poldne. Čeprav vrh ne spada med višje v Kamniško-Savinjskih Alpah, pa je doživetje, ko preplezaš novo smer na težko dostopno goro, zelo prijetno. Čakal nas je še sestop po neznanem svetu. Največ možnosti je ponujal žleb na vzhodni strani, ki pa se je končal v votlini, pod katero nas je presenetil tridesetmetrski skalni skok. Ko smo ugotovili, da ne bo šlo drugače, smo se spustili po vrvi. Sledilo je prečenje strmega snežnega pobočja, nato pa spust v grapo. Po njej smo z manjšimi »obvozi« še pred temo prišli v dolino.

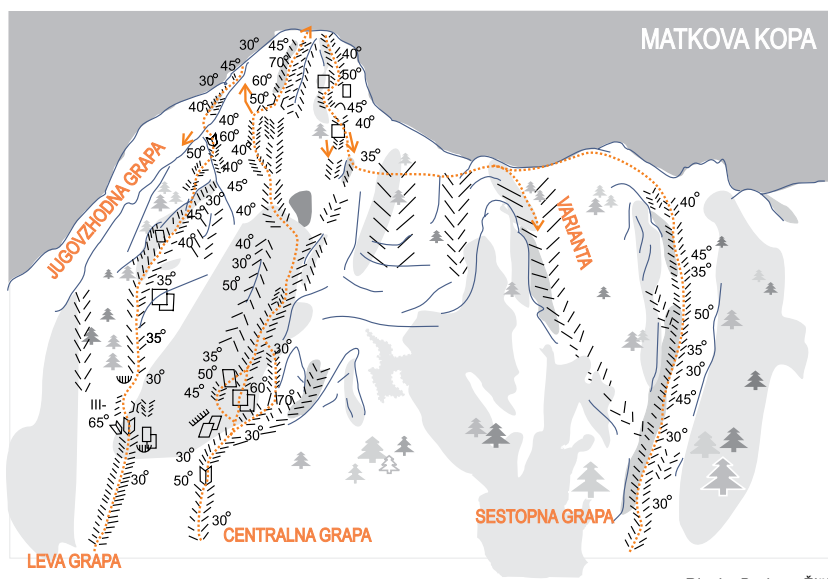
Drugi zimski vzpon

Ker sem steno Matkove kope že poznal, sem se odločil, da poiščem še kako drugo možnost vzpona. S prijatelji smo se marca leta 1985 v oblačnem zimskem jutru spet podali v Matkov kot. Sneg je bil bolj južen in je omogočal lahko in hitro hojo. Odpravili smo se v grapo, ki poteka južneje od prvih dveh smeri. Plezali smo po ožjih grapicah, ki so nas vodile vse višje. Sledil je prehod preko grebena in na drugi strani svet, ki ga nismo poznali. Tukaj smo morali prečiti lovsko stezo, ki obkroži vrh v zgornji tretjini stene. Za stezo takrat nismo vedeli, pa tudi videli je nismo na zasneženem pobočju. Z grebena smo prišli v široko grapo, ki se je nadaljevala v obe smeri, gor in dol, zato smo se odločili, da bomo kasneje po njej tudi sestopili. Kmalu smo v lažjem vzponu dosegli vrh, s katerega pa zaradi oblačnosti ni bilo nobene razgleda. Ker se je vreme slabšalo, smo se hitro spusti-

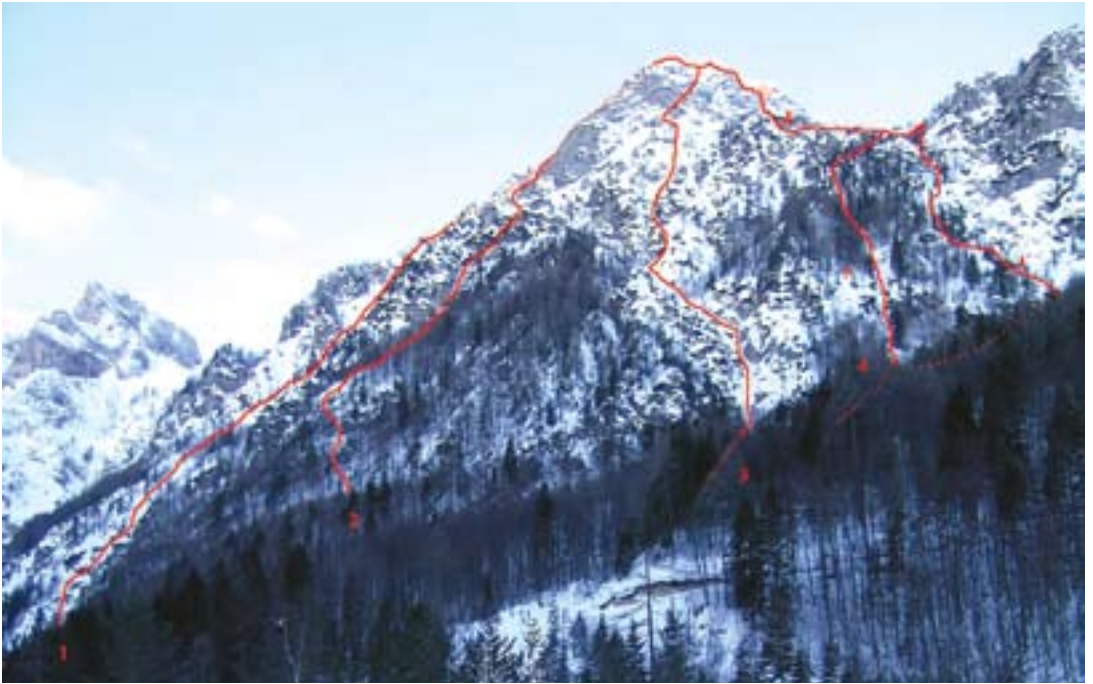
li. Najprej je narahlo snežilo, potem pa je začelo deževati. Grapa, ki smo jo izbrali za sestop, je v nadaljevanju imela nekaj skokov, ki smo jih brez težav preplezali, a preden smo prišli v dolino, se je spremenila v ledni slap (kasneje so ga preplezali in poimenovali Fakin). Umaknili smo se v strma snežna pobočja jugovzhodno od nje in kmalu smo bili v dolini. Zaradi hoje po dežju, ki je padal vedno bolj, smo prišli do avta pošteno premočeni. Ta dan smo preplezali dve novi grapi, Jugovzhodno in Levo.

Prva ponovitev v znamenju nevarnosti

Prvo ponovitev Centralne smeri smo opravili šele marca leta 1991. Najbolj se mi je vtisnilo v spomin to, da smo bili ves čas izpostavljeni nevarnostim in da smo imeli veliko srečo. Dan je bil sončen in topel, mi pa smo malo prepozno vstopili v grapo. Tik nad njenim najbolj ozkim delom sredi stene nas je presenetil plaz sprijetega snega v obliki velikih težkih kep, ki so zgrmele mimo nas po žlebu. Če bi se sprožil malo prej, bi nas kepe najverjetneje zbile kot keglje. Drugo neprijetno presenečenje nas je čakalo pri sestopu v votlini, kjer smo se morali prvič spustiti po vrvi. Ko sem hotel vrv vpeti v klin, mi je ta ostal v roki. Moral sem ga nadomestiti z novejšim, ki se je bolje zaril v razpoko. Nevarnosti pa še ni bilo konec, saj nas je čakalo še prečenje prostrane strme grape v obliki lijaka, kjer smo gazili do

Risala: Barbara Žižić

Smeri v Matkovi kopi: 1 Jugovzhodna grapa, 2 Leva grapa, 3 Centralna grapa, 4 Sestopna grapa, 5 Varianta sestopne grape

pasu. Še danes mi ni jasno, zakaj se tam ni utrgal plaz. Kot že dvakrat ta dan, smo se tudi tokrat lahko zahvalili srečnemu naključju. Sestop v dolino je potem bil le še sprehod.

Presenečenje ob zadnji ponovitvi

Kasneje, pozimi 2006, sem Centralno smer s sestopom po Sestopni grapi preplezal še enkrat. Pestra družčina šestih alpinistov nas je naskočila goro v ne preveč dobrih razmerah. Zgoraj nas je najprej čakalo gaženje do pasu po pršiču, najbolj strm žleb pa nam je postregel s skalami in travo. Za čuda smo na vrhu zagledali človeške stopinje in takrat me je prešinilo, da so morda pred našima prvenstvenima smerema iz leta 1982, pozimi že plezali tukaj. Podatkov o tem ni, ni pa izključeno, da se kdo od domačinov ni že pred nami pozimi povzpел na goro. Manjkajo nam tudi podatki o morebitnih vzponih s še bolj nedostopnih pobočij z avstrijske strani.

Ne glede na to, da točnih podatkov o prvopristopnikih in prvih zimskih vzponih najbrž ne bomo nikoli dobili, pa je plezanje grap v Matkovi kopi zelo privlačno, čeprav tisti, ki

iščejo zelo zahtevne zimske smeri, tukaj ne bodo našli zadoščenja. Na sicer resni alpinistični turi nas čaka veliko hoje po strmih grapah, ne preveč težko plezanje, iskanje pravih prehodov, čudovit razgled z vrha in, če se na goro podamo nepremišljeno, v neprimernih razmerah, še kopica nevarnosti, ki se jim najpogosteje ne moremo izogniti, tako kot smo se jim z veliko sreče mi.

Kdor pa bi vseeno želel v Kopi opraviti zahtevnejšo turo, lahko združi slap Fakin z Jugovzhodno grapo. Poleg tega je v mogočni gori še veliko prostora za kako bolj drzno smer.

Dostop: Z glavne ceste v Logarsko dolino se najprej odcepimo desno proti Pavličevemu sedlu in po slabih dveh kilometrih zavijemo levo v Matkov kot. Nadaljujemo po cesti, ki je pozimi vedno splužena, še okoli 4 km do odcepa markirane poti proti Matkovemu škafu. Do sem se lahko pripeljemo z avtomobilom, ki ga pustimo ob cesti. Dalje po markirani poti skozi Matkov kot proti Matkovemu škafu oziroma Mrzli gori do lovske kočice. Tam desno in po plazovitem pobočju levo navzgor do grape. Od ceste 45 minut.

Opis Centralne grape: Po grapi navzgor do prvega skoka. Čez skok (v ugodnih razmerah je pod snegom) in levo po grapi navzgor do ledenega žlebiča. Čezenj, nato desno in levo čez greben v strm žleb. Po njem navzgor in desno čez skalnat prehod (v ugodnih razmerah je zasut s snegom) nazaj v grapo. Kadar je skok kopen, lahko plezamo tudi desno čez slapič in dalje po grapi, ki nas pripelje levo v glavno grapo. Dalje po njej in desno ali levo ob grebenčku. Navzgor proti rumenemu odlomu. Pod njim levo po žlebu navzgor na raz. Dalje po razu ali levo ob njem in desno v vršni žleb. Po njem čez dva strma odstavka (III, če ni snega) na desni (severni) vrh. Na glavni južni vrh se brez težav povzpemo po vršnem grebenu.

Sestop: Po Sestopni grapi. Z rame pod severnim vrhom se spustimo po grapi proti severu približno 100 m do votline. Na eni od sten votline poiščemo klin in se spustimo 30 m po vrvi na rob široke lijakaste grape. Spust je mogoče opraviti tudi z enega od dreves na

pobočjih ob votlini. Sledi daljše, plazovom izpostavljeno prečenje široke grape. Ko dosežemo greben na drugi strani, se grapa pod nami odpre. Po njej nadaljujemo navzdol približno 200 m, dokler ne pridemo v strugo potoka. Dalje po strugi navzdol, mestoma čez strmejše skoke. Skoku pred koncem se ognemo v gozd na desno stran. Sledi sestop po gozdu, dokler ne dosežemo kolovoza z markacijami v dolini. Do sem 2 do 3 ure, do ceste še 30 minut.

Obe smeri prvi plezali Tone Golnar, Ljubo Hansel in Dušan Savič 16. 1. 1982. Ocena: III, 70°/35-50°, 700 m, 3 h.

Viri in dodatna literatura:

Silvo Babič in Tone Golnar. Plezalni vodnik Logarska dolina - zahodni del. PZS, Ljubljana, 1999.

Zemljevid: Kamniške in Savinjske Alpe. Planinska založba PZS, Ljubljana, 1996.

Planinski vodnik Kamniško-Savinjske Alpe. PZS, Ljubljana, 2004.

Planinski vestnik 10/1994. ◉

novice iz vertikale

8c

Jure Bobnar je 8. novembra opravil vrhunski vzpon v Mišji peči. Preplezal je že svojo tretjo smer z oceno 8c. Na vrsto je prišla smer Corrida, ki sodi med največjastnejše v steni. Je v osrednjem delu in vodi prav do roba stene, torej premore približno 40 dolžinskih metrov.

Praskanje po snegu

Nekaj vesti o zimski alpinistiki se je dalo zaslediti že pred začetkom prave zime. Razmere v gorah so ta čas praviloma slabe. Pravilo je sicer potrdila Severna grapa v Vevnici, ki je v odličnih razmerah spustila čezse lepo število navez in tako poskrbela za prijeten uvod v zimsko sezono. Radovljičani Borut, Jurček in Gašper so plezali po Severnem razu Mojstrovke (IV/III, 350 m). Dejali

so, da je bilo v smeri precej snega in zato niso videli kaj dosti svedrovcev. Ker ni bilo hudega mraza, so se imeli prav fino.

Janko Smolnikar in Andrej Seljak (oba AO Idrija) sta presodila, da morajo biti glede na novice iz Vevnice v redu tudi razmere v Tumovi v severni steni Jerebice. Na kraju samem ni bilo ravno tako in morala sta se dovolj potruditi, da se je pivo v dolini zelo prileglo. Poletna ocena (V-/III-IV, 450 m) je ob dobrem poprhu zahtevala prave „vragolije“, med drugim tudi nekaj metrov obvoza. Nekaj globokega gaženja v srednjem delu je končno pripeljalo do škripanja v zadnjem raztežaju. Janko in Andrej sta za smer potrebovala pet ur, sestopila pa sta v Možnico. Društvena kolega oče in sin Andrej in Nejc Lužnik pa sta za Severno grapo v Vevnici potrebovala dve uri in pol. Dejala sta, da vodi čeznjo pravo stopnišče, po katerem sta tudi sestopila.

Obletnica v Jerebici

29. novembra je minila častitljiva osemindvajseta obletnica prvega vzpona v Sivem idealu (VI, 450 m), smeri, ki je močno prerasl lokalne okvire in s svojo idealno linijo buri domišljijo vsakega slovenskega alpinista. Peter Podgornik je 4. novembra z Zlatkom Korenom še v trdi temi ril po globokem jesenskem listju in iskal stezo. Po njej sta hitro prišla pod grapo, ki vodi naravnost pod veliko zajedo Sivega ideala. Koprenasto nebo je spustilo do njiju nekaj sončnih žarkov šele dva raztežaja pod vrhom. Plezanje je potekalo kot v starih časih, ob lepih pogledih na jesenske barve v dolini in v prijetnem plezalnem ozračju. To je bila že šesta Petrova ponovitev omenjene smeri.

Novice je pripravil Tomaž Jakofčič

Na Nejčevi poti

Z Mojco sva v ranem majskem jutru leta 1982 zadihana vstopila v kočo na Hlevišah nad Idrijo. Na steni je visela čudovita svetla slika, silhueta plezalca v previsu. V nešteti odtenkih intarzije. Naslovnica Nejčeve Poti ... Poti, ki je izšla leto prej. Poti, ki je bila takoj naša pot, saj smo hodili v gore z žarom mladosti, ki si ga je komaj mogoče zamisljati. Še ob osmih, že v mraku, sem prejšnji večer doma okopaval koruzo, ob štirih zjutraj že tekla na avtobus, pa na naslednjega, in po poldrugi uri sva bila že na Hlevišah. A komaj na začetku najine poti tistega dne. Po dvanajstih urah hoje, po napornem gaženju preko prostranstev Trnovskega gozda, se je, že v temi, pot končala v koči pod Golaki.

Četudi je bil Nejc alpinist, plezalec, mi pa le navadni planinci, je bil naš, in zdelo se nam je, da hodimo njegovo pot. Ko je dve pomladi prej prišel predavati na srečanje našega planinskega krožka v Gimnaziji Vič, je bil tako preprost, da smo kar pozabili, kako velik alpinist, eden najboljših na svetu v tistem času, zmagovalec Everesta, je med nami. Videti je bil kot mi - ker je bil navdušen, ker je govoril o gorah tako, kot smo jih mi čutili, ker je govoril tako, kot je mislil, ker je bil tako iskren. In Pot, ki je kmalu zatem izšla, je bila njegova govorica. Prebral sem jo takoj, kar dvakrat, in si nekatere misli podčrtal - kar v knjigah storiš res poredko.

Komaj slabo leto za tistim dnem na Hlevišah, ko se mi je zdelo, da vse gre samo naprej, navzgor in proti svetlobi, smo v

zgodnjem nedeljskem jutru pred odhodom k maši poslušali radio. V nemirno štokljanje po domači kuhinji je ostro zarezal glas: »Danes zjutraj po nepalskem času je pod goro Manaslu pod plazom umrl Nejc Zaplotnik!« V začetku tistega aprila mi je umrl oče, potem še človek, ki je bil moj mladostni vzornik. Nejc, človek, ki je imel rad gore. Triindvajseti april je bil gluh dan. Gluha je bila tudi tista slika na Hlevišah, ko smo prvega maja spet hodili po poti. Povsem drugačna podoba, kot da nima več tiste svetlobe, tiste razgibanosti, kot da plezalec v previsu nima moči, da bi se potegnili čezenj ...

Pot sem znova prebral, tudi besede uvoda v Nejčevo drugo knjigo, ki je v baznem taboru pod Manaslujem, v njegovem silnem življenjskem zagonu že nastajala: Peter Simsen. Ob svojem komaj enaintridesetem rojstnem dnevu je Nejc skupaj s Petrom razmišljal. O poti. Veliki poti skozi življenje, ki ga je za tisto jesen že vabila na naslednji osemstisočak, Annapurno. Na zaključku Poti je zapisal: » ... In drsajočih korakov krenem naprej. Kam? Sam sebi naproti!« Krenil je naprej, a je prihrumel plaz. In Nejc sebe žal ni srečal. Bogve, kje se je tisti trenutek videl? Sebe, Nejca, na brezmejni

poti. Na katerem grebenu, na katerem vrhu, v kateri steni?

V boju z ledenim drobirjem lahko zmaga le duh, telo obnemore. In Nejčev duh je zmagal. Pot sem zatem prebral še večkrat, lani je bila knjiga natisnjena že sedmič. Ničkoliko izvodov je po knjižnih policah. Tudi pri nas doma. Urška ima kar dva, Mojčin je nekje založen, moj je že povsem zguljen. Nejčevo pisanje pa ostaja sveže, odprto, odločno, preprosto, živahno, lepo, odkrito ... Tudi danes, ko je svet bolj lagoden, ko neskončnega mladostnega žara ni več tako pogosto videti, Nejčeve besede še potrebujemo. Očitno. Zato novi in novi ponatisi »kulturne knjige slovenske planinske literature«. Kajti svet išče jasnih in svetlih poti. Četudi na njih cilja dostikrat ni videti, pa je hoja po njih tisto, kar presega čar in lepoto izpolnitve. In Nejc nas je povabil na tako pot. V svoji Poti nam je pokazal lepoto oddaljenih zasneženih sten in pred nami odstrl tisto, kar je tukaj, na dosegu roke - rumene macesne in bele izprane skale domačih gora. Prijatelje, ki hodijo z nami! Lepoto, ki je tukaj, in za katero nam je hotel reči - ne spreglejte je, ne hitite tja za obzorja. Hodite po poti in nosite cilj v sebi. Je v tem skrivnost?

Marjan Bradeško

Julius Kugy v vojni podobi

Kugy v prvi svetovni vojni: od Julijskih Alp do Kobarida, čez Tilment, Piavo in nazaj, Enrico Mazzoli, založba Mladika, Trst, 2007.

V letošnjem letu mineva sto petdeset let od rojstva poeta Julij-skih Alp, dr. Juliusa Kugyja. Ljubitelji gora to veliko osebnost dobro poznajo, še posebej iz njegovih knjig. Iz življenja gornika je morda njegovo najbolj odmevno delo, ki ga je – zanimivo – pisal med prvo svetovno vojno, v kateri je sodeloval kot prostovoljec (brez orožja). In ob izidu te knjige se je odločil, zaradi političnih sprememb (Trst, kjer je Kugy živel, je pripadel Italiji, on pa se je boril na avstrijski strani), da zadnjega poglavja ne objavi. Bilo je to poglavje o njegovih vojnih dneh. Enrico Mazzoli se je odločil, da pobrskava po Kugyjevi vojni preteklosti – od arhivov do Kugyjeve zapuščine – in predstavi še Kugyja kot »vojaka«. Zanimivo pri tem je, da avtor v začetku pisanja ni vedel, da so bili Kugyjevi vojni spomini že prevedeni in objavljeni v Sloveniji leta 1995 v knjigi Vojne podobe iz Julijskih Alp (založba Kres). Tako je lani pri založbi Mladika v Trstu tudi v

slovenščini izšel prevod Mazzoli-jevega dela, ki nam zdaj ponuja še en pogled na vojno dogajanje. O soški fronti je bilo napisanih že ničkoliko knjig, vendar vedno znova, pa naj človek bere zapiske iz samih vojnih dni ali pa današnja razmišljanja, čuti, da je v tisti vojni človek vendarle še bil človek. To začutimo tudi iz Kugyjevih spominov. Kakšne so vojne usode ljudi, pa dovolj zgovorno pove podatek, da se je eden od odličnih Kugyjevih vodnikov, Osvaldo Pesamosca, znašel nenadoma na Kugyju sovražni strani (pri Italijanih) – ne le to, prav v ostenjih Zahodnih Julijcev, kjer je Kugy pred vojno opravil številne ture, se je sam zdaj moral skrivati takorekoč pred prijatelji. Iz knjige izvemo, da Kugy ni nikoli maral orožja, je pa z odličnim poznavanjem gora močno pomagal pri rekognosciranju (poizvedovanju, razgledovanju po sovražnikovih položajih) – vsa tri leta, ki jih je preživel na fronti. »Kako zapuščene so gore, ko je vojna! Ni svetilke, ki bi ti svetila na poti,

ni tabornega ognja, ki bi gorel pri počitku, ni prijaznih luči, ki bi domačno mežikale iz nočnih dolin v višave,« je zapisal v svojih spominih. Pa vendarle je bil Kugy ves čas pretežno v prvih vrstah ali blizu njih, kot pravi Enrico Mazzoli. Nemško vzgojen je logično, da se je pridružil avstrijskim silam. Dobil je tudi odlikovanje, po nekaterih informacijah celo dve.

Kar je za avtorja knjige Kugy v prvi svetovni vojni najbolj značilno, je izjemno odprto obravnavanje dr. Juliusa Kugyja – redko lahko beremo tako iskrene misli, ki poskušajo pokazati veliko osebnost zares celovito. O Kugyju že tako krožijo zelo kontroverzne zgodbe, pogosto so mnenja o njem deljena. Vendarle – večina je enotna: bil je človek, ki se je dvignil nad narodne in rasne razdeljenosti, četudi je bil nedvomno nemško vzgojen. Tudi kot »gospod« (tako je v svojih gorniških knjigah večkrat zapisal sebe) je bil do svojih vodnikov prijazen in jih je cenil, jim pomagal. Spo-

Iz Mladinske knjige Trgovine,
KNJIGARNE KONZORCIJ,
Slovenska 29, Ljubljana

Pestra izbira knjig s področja gorništva, alpinizma, fotomonografij in potopisov.

James M. Tabor:

FOREVER ON THE MOUNTAIN

The Truth Behind One of Mountaineering's Most Controversial and Mysterious Disasters in Mountaineering History
W.W. Norton & Co, avgust 2007
(trda vezava, 400 strani)

Victoria Coules, John Cleare:

MOUNTAINS:

A Panoramic Vision

Compendium Publishing, maj 2007
(trda vezava, 256 strani, barvne fotografije)

štoval je lokalne prebivalce, na vsak način vztrajal pri ohranjanju lokalnih imen gora in v svet ponesel lepoto Julijskih Alp. Po drugi strani pa, kot pravi Enrico Mazzoli, ni bil tako skromen, kot ga nekateri predstavljajo. Pogosto je bil glasen in odločen, sebe je imel za »vedno prvega«. Izvedemo celo, da je za drugo vojno priznanje predlog napisal kar sam in od armade zahteval, da mu le-to tudi podeli.

Knjiga je napisana berljivo in celo za nepoznavalca dovolj popolno, da lahko ustrezno umesti Kugyja. O njem na kratko izvedemo vse od rojstva do vojne, spoznamo gospodarsko stanje v Trstu pred izbruhom vojne, zatem pa dogodke vojnih dni, ki jih avtor lepo prepleta z razmišljanjem o Kugyjevih predhodnih gorniških podvigih, obenem pa pojasni še, kaj se je zgodilo kasneje, ko je vojni trušč že utihnil.

Iz italijanskega izvirnika je delo prevedla Marija Cenda, uvod in spremno besedo pa občuteno napisal odlični poznavalec gorskega sveta na slovenskem zahodnem obrobju, dr. Rafko Dolhar. Kdor želi o Kugyju ob častitljivi obletnici rojstva izvedeti še kaj več, mu knjigo toplo priporočamo.

Marjan Bradeško

Obvestilo članom A o poravnavi članarine za leto 2008

Vsem, ki nameravate tudi letos plačati članarino kategorije A, priporočamo, da to storite že na začetku leta (do 31. januarja 2008). Le tako boste Planinski vestnik dobivali neprekinjeno, zagotovili pa si boste tudi neprekinjene zavarovalne ugodnosti.

Doživetja priletne štoparke

Peljala sem se že z vseh vrst ljudmi in tudi stvarmi. Recimo z Italijani, zamejskimi Slovenci, vzhodnimi in zahodnimi Nemci, s Francozi, z Angleži, Nizozemci, s Slovaki, z Ukrajinci, Bosanci, s Hrvati. Peljala sem se s homoseksualcema, ki nista prav nič skrivala, kaj sta, s potujočimi Karitasovimi brivci, z Wraberjem, Rustjo, s Škofom in Papežem. Peljala sem se z živim teletom in živim psom, z zaklanim prašičem, z mrtvaškim vencem, z vedrom pomij, s šopki teloha, nageljnov, šmarnic, zvončkov, z vedri malin in jagod, s košarami gob, s košarami mahu za jaslice. Zgodilo se mi je že tudi to, da sem se usedla v avto, ko pa sem vozniku zaupala, da sem iz Doma starejših, me je kratko malo »denil dol«, češ da zame ne bo odgovarjal. Da sem bila velikokrat vprašana, ali lahko prosto hodim iz Doma, je jasno.

Vedno povem, od kod sem, koliko sem stara in kdaj se moram vrniti v Dom. V nedeljo, 25. novembra, se mi je zgodilo nekaj prav čudnega. Po kratkem sprehodu po črnovrški planoti sem pač »štopala« na avtobusnem postajališču v Črnem vrhu. Pa pristopi mladenič in vpraša, ali čakam na avtobus. »Saj ga zdaj ni, bom pač štopala.« Fant meni nič, tebi nič pove: »Le čakajte, tukaj že ne boste nič dobili!« Mirno sem mu odgovorila, da se mi še ni zgodilo, da ne bi nič dobila. Vprašal me je, koliko sem stara, in sem mu odgovorila po pravici, da sem v osemdesetem letu. »Dobri ste!« »Če bi bila dobra, bi me že zdavnaj pojedli!« sem mu zabrusila. Ni še prišel do vrat gostilne, ko

mi je ustavil znanec s soprogo. Čeprav je bil namenjen v Vipavo, je šel pač skozi Ajdovščino. Pri sv. Krištofu, zavetniku avtoštoparjev, imam posebno »protekcijo«, čeprav sem vse prej kot mlada!

Nada Kostanjevic

Zemlja pleše

Naslov članka, Zemlja pleše, se mi je porodil ob poslušanju pesmi. Tudi pohodniki radi zaplesamo v ritmu valčka, celo v gozdarjih gre od rok, če tako nanese. Starejši se mnogokrat sprašujemo, koliko kilometrov je kdo prevozil in koliko v življenju prehodil. Veliko smo prehodili. Časi so bili drugačni, današnji mladi ni komaj razumljivi. Nam starejšim čas neusmiljeno beži, medtem ko prenekateri tarnajo, da je otožno in dolgovezno brez dela. Prisluhnemo bolnim, ki pravijo, kaj vse bi naredili, pa ne zmorejo več, in vendar se tolažijo, da bo jutri bolje. Umrla je legendarna partizanska zdravnica dr. Pavla Jerina Lah, častna občanka Idrije in občine Cerkno. Rada se je vračala v te kraje, predvsem v Hudo polje in na Vojsko, da bi pozdravila tiste, ki so šli na pohod v spomin na partizanske čase, na spremljanje ranjenec iz Primorske v Notranjsko. Zemlja pleše skupaj z nami. Dokler bo šlo, bomo vztrajali in kaj dobrega postorili v naravi in kjer koli za mlajšo generacijo, zato čutite z nami v dobrem in malo manj dobrem času, ki ga doživljamo. Tudi v moralnem pogledu smo potrebni drug drugemu, tako kot planinska »palca« med hojo. Pa srečno, kjer koli v novem letu, ki prihaja. Srečno tudi uredništvu, ki nas »besedno« posluša in objavlja.

Janko Mlakar

Zahvaljujemo se vsem, ki ste nam ob novem letu pisali in zaželeli vse dobro.

Uredništvo Planinskega vestnika

Štirideset let Pomurske planinske poti

V čudovitem okolju Bukovniškega jezera, vendar v neugodnih vremenskih razmerah so se zbrali pomurski planinci, prav tako kot pred štiridesetimi leti, da bi proslavili častitljiv jubilej naše planinske poti. Do prizorišča slovesnosti smo prispeli na pohodu po trasi poti od Turnišča, kjer je pohodnike pozdravil in poskrbel za okrepčilo župan občine Turnišče Jože Kocet. Pohodnikov je bilo skoraj dvesto. Za ta slovesni dogodek smo pripravili tudi spominski žig Bukovniško jezero – 40 let PPP.

V uvodnem nagovoru k slovesnosti je skrbnik PPP Jože Ružič posebej pozdravil vse navzoče župane občin, skozi katere gre Pomurska planinska pot, naša slavljenka; med njimi posebej gostitelja praznovanja, župana občine Dobrovnik Marjana Kardinarja, in slavnostnega govornika, župana mestne občine Murska Sobota Antona Štihca. Slovesnosti so se udeležili tudi predsednik PZS Franci Ekar in podpredsednik PZS Uroš Vidovič, načelnik Komisije za pota pri PZS Tone Tomše, predsednik MDO PD za Pomurje Dragotin Kuster, častni člani planinskih društev, predstavnika rimskokatoliške in evangeličanske cerkve, ki sta pot blagoslovila, planinski prijatelji iz Mojstrane, koordinatorja Kulturne poti sv. Martina za Slovenijo Jasmina Arambašič in Robert Orban iz Madžarske, člani Planinskega društva Bundeck iz Murskega Središča, člani popotniškega društva Vagant iz Maribora, pa tudi domačini in vinogradniki iz Strehovskih gor. V bogatem kulturnem programu so sodelovali: pevski zbor Žarek Društva medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Pomurja pod vodstvom pevovodkinje Anke Suhadolnik, gledališka skupina in citrarji iz DOŠ Dobrovnik z mentoricama Slavico

Hajdinjak in Olgo Bogdan, Milan Zrinski, ki je povezoval program, Ivan Gjerek, ki je poskrbel za boljšo slišnost, in Lado Klar, ki je skrbel za sceno.

Štirideset let je minilo od takrat, ko je to našo planinsko pot prav na tem kraju odprla ena izmed legend slovenskega planinstva, takratni predsednik PZS Miha Potočnik, katerega 100. obletnico rojstva smo nedavno praznovali. Toda zamisel o planinski poti se je porodila že pred petdesetimi leti, od prve izdaje vodnika po poti pa je minilo trideset let. Del zgodovine PPP je zbral v zborniku, ki je izšel ob tem praznovanju, Janez Glažar.

Pomurska planinska pot sodi med najstarejše planinske poti v Sloveniji. In zakaj v Pomurju, v pretežno ravnem delu Slovenije, planinska pot? Visokogorski svet je bil kljub dobrim cestam in hitrim avtomobilom za naše planince odmaknjen, zato si pogostih obiskov gora niso mogli privoščiti, kakor si jih po štiridesetih letih od odprtja še danes ne. Zato se je porodila ideja o Pomurski planinski poti, ki naj bi imela dva namena: planincem in drugim ljubiteljem narave naj bi omogočila spoznati manj znane predele tega dela Slovenije in gibanje v naravi takrat, ko ni mogoče obiskovati gora, planin-

skim prijateljem iz drugih predelov Slovenije in od drugod pa odkrivanje svojevrstne in posebne lepote Pomurja in dela Slovenskih gor.

Pot se začne v Murski Soboti in gre čez Goričko in Ravensko na drugo stran Mure, v Radgonske in Kapelske gorice, pa čez Apaško polje v Slovenske gorice in nazaj v svet na levem bregu Mure, na Mursko polje in Dolinsko. Konča se tam, kjer se začne, v Murski Soboti. Dolga je več kot 300 km in ima 36 kontrolnih žigov. Po podatkih jo obišče več kot tisoč ljudi na leto. Vzdržujejo jo planinska društva na svojem območju in na svoje stroške.

Vzponi in padci se pojavljajo pri delu vsakega društva in s temi jih je doživljala tudi Pomurska pot. Tako manjka tudi del dokumentacije za prvo desetletje njenega obstoja. Po letu 1977 pa je bila vsa obnovljena in razširjena s še dvema kontrolnima točkama: z Zgornjo Ščavnico (Sveta Ana) in Zavrhom. Skrb za njo je prevzel MDO PD za Pomurje, ki je prevzel tudi evidenco pohodnikov, ki so pot prehodili, in podeljevanje častnih znakov PPP. Izdan je bil tudi opis poti. Vnovično razširitev je doživela v letu 1999 s Tromejnikom in Sveto Trojico in se preimenovala v Pomursko planinsko pot. Leta 2002 je MDO

PD za Pomurje izdal nov vodnik po PPP v obliki, primerni za pohodnike, z novo vsebino ter z vsemi dopolnitvami glede sprememb na poti. Opis je delo vseh planinskih društev s področja MDO PD za Pomurje.

Priključitev Evropske pešpoti E7, avstrijske pešpoti I-22 in Kulturne poti sv. Martina pa pomeni, da smo jo približali mednarodni popotniški dejavnosti in jo vključili vanjo. Kratek sprehod skozi zgodovino nam v skopih obrisih pokaže nastanek, rast in spremembe na naši planinski poti. Ne smemo pa mimo zaslug posameznikov, ki so orali ledino za to našo pot. To je bil v začetku gotovo Evgen Titan. Pri njegovem delu, najprej trasiranju in nato markiranju, so mu veliko pomagali dijaki srednje šole za telesno vzgojo iz Maribora, oddelek Murska Sobota. Po letu 1976 je delo pri PPP prevzela Marija Lah Vild. V planinskih društvih je imela dobre sodelavce, ki jih je s svojo zagnanostjo in vztrajnostjo znala organizirati za delo. Vse do svoje prezgodnje smrti je vestno vodila tudi evidenco pohodnikov, ki so pot prehodili, in podeljevala častne znake PPP. To delo opravlja zdaj v imenu MDO PD za Pomurje Jože Ružič. Po znanih podatkih je pot doslej prehodilo 554 pohodnikov, za prvih deset let pa podatkov žal ni, vendar si upamo trditi, da jo je takrat v začetnem zanosu gotovo prehodilo več pohodnikov, kot je polovica manjkajočih častnih znakov, to pa je približno dvesto. Ob pregledu evidence pa pogrešamo večje število domačih planincev, zato smo namerno uvrstili v društvene programe po dva pohoda po PPP na leto.

Jože Ružič

Delovna akcija markacistov

Planinsko društvo Črnomelj je v soboto, 20. 10. 2007, organiziralo skupno delovno akcijo markacistov MDO Dolenske in Bele

krajine. Obnavljali smo staro pot nad Kolpo (Breg-Velika stena-Radenci), ki se ob reki priključi že označeni turistični poti Damelj-Radenci. Pot se začne v mali vasi Breg in je speljana po strmem pobočju na vrh Velike stene ter nato nad steno v vas Radence. Z vrha stene so lepi razgledi na dolino Kolpe in sosednjo Hrvaško. Delovne akcije se je udeležilo 14 markacistov in nekaj domačinov. Dela smo izvajali v treh skupinah: prva je obnavljala del poti iz Kala proti Veliki steni, druga iz Kala proti Radencem in tretja iz Brega proti Veliki steni. V dolžini sedmih kilometrov smo jo obsekali, izdelali stopnice in varovala ter obnovili stare markacije proti Radencem, pot iz Brega na vrh Velike stene pa označili z novimi markacijami. Akcijo smo uspešno končali ob 16. uri. Prijazni domačini so nam v osnovni šoli pripravili toplo malico. Ogledali smo si tudi razstavo Zgodovina šole v Starem trgu.

Stane Starešinič

Pečovniška koča – lepotica nad Celjem

Najizrazitejši hrib v Celju, po katerem nosi ime tudi planinsko društvo (PD), je zaradi lege in

razgleda prav gotovo Grmada, ki jo vsako leto obiše približno 30 tisoč ljudi. V njenem naročju na 620 metrih nadmorske višine stoji Pečovniška koča na Grmadi, v kateri ima svojo postojanko PD Grmada Celje. Ob koncih tedna in prazničnih dneh je nabito polna. »Pred nastankom Pečovniške koče je tu stala kmetija. V sedanjosti kočo, v katero gre 40 oseb, je bilo vloženi ogromno ur prostovoljnega dela. Gradili smo jo mi planinci za planince. Graditi smo začeli v začetku leta 2003 in jeseni istega leta je že bila pod streho. Za goste smo jo odprli junija 2006, ko je bila uvrščena na seznam planinskih koč pri Planinski zvezi Slovenije,« pojasnjuje predsednik PD Grmada Celje Franc Šinko. Koča je odprta ob sobotah, nedeljah in praznikih, po dogovoru pa tudi ob drugih dneh. »V zgornjem delu koče lahko prespi dvajset ljudi, po navadi so to šolarji ali naši člani. Vsi člani PZS oziroma katerega koli drugega planinskega društva pa imajo ob nočitvi 50-odstotni popust. Zanimivost naše koče je, da imamo tudi videoprojektor, televizor z DVD-jem in računalnik z možnostjo uporabe interneta, ki je še posebno zanimiv za šolarje,« poudarja Šinko. Zaposlenih ni, vendar je dežurnih pet parov, članov društva, ki vsak konec te-

dna izmenično skrbijo za obiskovalce. Miran Cokan, gospodar koč, pa poleg tega skrbi tudi za nepremičnine in ureja okolico koč.

V njeni bližini je velika jasa, primerna za taborjenje. »Lani smo imeli na njej ‚v gosteh‘ šolarje OŠ Ljubecna, vsako leto junija pa imajo člani PD Grmada tridnevni ekološki tabor, namenjen čiščenju bližnje okolice,« pravi Šinko in poudarja, da je zanimanje za taborjenje vsako leto večje, saj se da na jasi postaviti kar 50 šotorov, taborniki pa imajo tudi možnost priklopa na elektriko in vodo. »Nekaj metrov stran od Pečovniške koč je tudi bionenergetska točka, ki oddaja ogromno pozitivne energije. Morda je prav zato v okolici koč možno videti zelo veliko najrazličnejšega rastlinja, konec maja tudi najlepšo kranjsko lilijo, ki intenzivno vzcveti zlasti na pobočjih nad 600 m nadmorske višine. Na pečinah gnezdi sokol selec, redno pa je videti tudi gamse, ki so se na pečinah Grmade skoraj udomačili,« pojasnjuje Šinko.

PD Grmada, ki je bilo ustanovljeno leta 1998 in istega leta sprejeto v PZS, šteje že 250 članov, zdaj pa se jim je pridružilo še PD Zlatarna. »Število članov se vsako leto veča, predvsem zaradi prej omenjenih aktivnosti, kot so pikniki, organizirani pohodi, izleti, tabori, razne športne aktivnosti (od plezanja na plezalni steni do smučanja na bližnji Celjski koči), predvsem pa zaradi možnosti včlanitve v razne odseke,« dodaja Šinko, ki pravi, da so prav zaradi potreb alpinističnega odseka, pa tudi zanimanja za plezanje, ob koči v ta namen postavili tudi plezalno steno. »V alpinistični odsek je trenutno včlanjenih 32 oseb, v markacijskega pa 16. Ti skrbijo za kar 80 kilometrov planinskih poti. Tu je še vodniški odsek z 11 vodniki, mladinski odsek, odsek za varstvo narave, odsek za informiranje, kulturo in propagando ter odsek za šport in rekreacijo,« dodaja Šinko, ki poudarja, da je

zanimanje za pohodništvo in izletništvo iz leta v leto večje: »Vsako leto organiziramo 12 izletov v naše in tuje gore ter 4 večje pohode, ki se jih udeležuje po več sto pohodnikov. Vsaka prva nedelja v mesecu je namenjena pohodu po obronkih Celja.« V okviru društva poteka tudi planinska in alpinistična šola. Planinci in pohodniki, Pečovniška koč z okolico vam ponuja izredne možnosti za planinske izlete. Prav za takšne izlete je bila urejena tudi celjska planinska pot z osrednjo točko na Pečovniški koči, ki vam ponuja do 8 zmerne ur hoje (glede na želje jo lahko tudi skrajšamo) z izhodiščem v Celju in vrnitvijo v Celje. Sicer pa je do naše koč več dostopov, od zelo zahtevne poti skozi Hudičev graben do strmega vzpona čez Grmado in lahkih dostopov po prijetnih gozdnih poteh.

Barbara Černe

Podpis sporazuma

Na poveljstvu sil Slovenske vojske je bil 6. decembra slovesen podpis sporazuma o sodelovanju za leto 2008 med Slovensko vojsko in nevladnimi organizacijami, med katerimi je tudi Planinska zveza Slovenije. Tam sta bila tudi predsednik Planinske zveze Slovenije Franci Ekar in generalni sekretar Danilo Sbrizaj. Slovenska vojska, s katero Planinska zveza Slovenije sodeluje na različnih področjih že petnajst let, bo Planinski zvezi tudi v letu 2008 pomagala zlasti pri obnovi planinskih poti in koč s helikopterskimi prevozi in pri organizaciji mladinskih taborov in drugih prireditev. V letu 2008 bodo pomoč SV dobili: Komisija za pota PZS za transport materiala in markacistov pri obnovi planinskih poti, PD Draga Bregarja Ljubljana za obnovo Bregarjevega zavetišča in vodnega zbiralnika na Planini Viševnik, PD Radeče za obnovo Zavske koč na Prehodavcih, PD Celje Matica za graditev majhne

čistilne naprave na Kocbekovem domu na Korošici in za Frischaufov dom na Okrešlju, PD Kranj za obnovo zavetišča v Zaplati in za postavitev spominskega znamenja/orientacijske plošče na vrhu Grintovca in Koroške Rinke, PD Radovljica za obnovo Roblekovega doma na Begunjščici, PD Jesenice za Zavetišče pod Špičkom, PD Bohinjska Bistrica za obnovo Orožnove koč in PD Nova Gorica za obnovo Gomiščkovega zavetišča na Krnu. Pomagali bodo tudi pri organizaciji Dneva planincev v organizaciji PD Metlika in taborov za mlade planince za več društev MDO Primorsko-Notranske. PZS pa bo SV pomagala pri izobraževanju in vodenju njenih pripadnikov po visokogorju. Za pripadnike SV bodo v planinskih kočah veljali enaki popusti kot za planince pri izvajanju rednih aktivnosti.

Danilo Sbrizaj

2. IZI (izmenjava zanimivih idej)

Na kamniškobistriškem območju deluje več mladinskih odsekov PD, ki so sicer precej dejavni, a kakšne skupne akcije ne spravijo ‚vkup‘. Lani so nekateri mentorji in vodniki iz MO PD Onger Trzin in MO PD Domžale uspešno izvedli IZI 2006 in sklenili, da takšno izmenjavo nadaljujejo. Zato smo v soboto, 24. 11. 2007, v Trzinu že drugič organizirali srečanje vodnikov PZS in mentorjev, ki se ukvarjajo z mladimi planinci. Osrednja tema letošnjega IZI-ja je bila motivacija. Ker nam je uspelo zagotoviti kakovostne predavatelje, smo se odločili, da srečanja ne bomo zaprli v meje KBO MDO. Tako se nas je skupaj s predavatelji nabralo kar 32, in to s precej različnih koncev Slovenije (prišli so npr. tudi iz Braslovč, Kočevja, Mojstrane, Rovt).

Dopoldne smo najprej prisluhnili zanimivim izsledkom raziskave o motivaciji vodnikov, ki jo je za svojo doktorsko disertacijo Motivacija vodnikov za hojo

in vodenje v gore opravil Franjo Krpač, višji predavatelj na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Franjo je vzgoji mentorjev mladih planincev posvetil precejšen del svojega življenja, zato je bil na našem srečanju še kaklo dobrodošel gost. Lili Jazbec, profesorica socialne pedagogike, direktorica Centra za mlade Domžale in dolgoletna vodnica PZS, ki se je zadnje desetletje veliko ukvarjala z izobraževanjem mentorjev planinskih skupin, nas je s svojim razmišljanjem o motivaciji mladih za hojo v gore tako pritegnila, da smo kar malo pozabili gledati na uro ... Za zanimiv opoldanski posladek je poskrbela družina Peršolja iz Domžal; Borut in Mateja sta nam skupaj z Lukom in Kajo na prijeten način predstavila, kakšni so njihovi izleti v naravo. Izvedeli smo, kje najdeta motivacijo za hojo s svojim naraščanjem prej zelo aktivna vodnika. Po malici nam je Tomaž

Kumer (PD Vinska gora) predstavil svoje motivacijske prijeme pri delu s planinsko skupino.

Nato smo udeležence poslali na raziskovalni potep po Trzinu. Z navodili v verzih in kupčkom fotografij krajevnih zanimivosti smo jih prepustili njihovi lastni iznajdljivosti in upali, da jim bodo domačini z odgovori pomagali, da se pravočasno vrnejo v dvorano, v kateri nas je čakal še poznopoldanski del srečanja. Tak raziskovalni pohod je lahko dobro motivacijsko sredstvo, s katerim otroke navdušimo za raziskovanje kraja, na katerem npr. taborimo. Vrnili so se vsi, navdušeni nad prijaznostjo krajanov, ki so jim z veseljem pomagali pri reševanju nalog. Zanimivo, da je domačinom delala največ preglavic slika Grinija, ki ga sicer srečamo na kontejnerjih na ekoloških otokih. V skladu s pričakovanji pa je bil trd oreh tudi vklesan napis v spomin ubi-

temu kralju Aleksandru, ki se skriva v trzinskem gozdu.

Pregledali smo rešitve nalog in se že rahlo utrujeni, a vendar z vso pozornostjo posvetili še tistim udeležencem, ki so nam predstavili svoje ideje iz prakse. Marta Per, Mojca Smrkolj in Tomaž Kocman so predstavili delo v svojih okoljih. Bogatejši za nova spoznanja smo se razšli z željo, da bi nam naslednje leto spet uspelo podobno srečanje.

Emil Pevec

Tabor mladih planincev iz Frama

Mladinski odsek planinskega društva Fram je v letu 2007 organiziral jubilejni deseti tabor mladih planincev. V desetih letih smo obiskali že večino slovenskih gorstev in tako smo se letos odločili, da spoznamo še nam

ANNAPURNA trgovina
Krakovski nasip 4,
Ljubljana
tel.: 01/ 426 34 28

e-pošta: info@annapurna.si
www.annapurna.si

Čas je življenjskega pomena! PLAZOVNE ŽOLNE

PIEPS DSP

- ima vsaj enkrat večji "realni" domet kot vse druge žolne na slovenskem trgu
- je izredno enostavna za uporabo
- programska verzija 5.0 pomeni revolucijo na področju diferenciranja večih signalov

PIEPS Freeride

najmanjša, najlažja in najcenejša lavinska žolna na svetu! Ker deluje popolnoma digitalno je med lavinskimi žolnami nižjega cenovnega razreda daleč najenostavnejša za uporabo.

PLAZOVNI ZRAČNI MEH

ABS nahrbtniki

- ABS nahrbtnik lahko prepreči da bi vas zasul snežni plaz
- Ali bo nekdo preživel snežni plaz, je odvisno od tega ali mu uspe ostati na površju

več na spletni strani:
abs-lawinenairbag.de

PRI NAS JE SAMO NAJBOLJŠE DOVOLJ DOBRO!

malo manj znano dolino Kolpe, ki poleg same reke in kopalnih užitkov ponuja tudi možnost daljših in krajših planinskih tur v svoji bližnji in daljni okolici. Letos nam vreme ni bilo tako naklonjeno kot lani. Res pa je, da se tudi pritoževati ne moremo. Le začetek julija je pokazal muhavost in po svoji stari navadi smo postavljali tabor v presledkih med plohami in nalivi. Letos je potekal od 30. junija do 8. julija, in to na tabornem prostoru v Srednjih Radencih v dolini reke Kolpe. Udeležilo se ga je štiriintrideset otrok, starih od sedem do šestnajst let, zanje pa je skrbelo devet vodnikov in mentoric. Tudi letos je potekal pod platneno šotorsko streho in je bil v celoti samooskrben. Kot vsa leta je za naše želodce poskrbel kuhar Ivan.

Na poti do Srednjih Radencev smo se ustavili v Ljubljani in se povzpeli na Ljubljanski grad; prestolnico smo si ogledali še s ploščadi na vrhu razglednega stolpa. Po nastanitvi v šotore je sledilo osvežilno kopanje v Kolpi, ki smo ga izvajali skoraj vsak dan. Popoldne smo začeli aktivnosti planinskega mnogoboja, ki je potekal ves čas tabora. Bil bi že skoraj greh, če udeleženci naših taborov ne bi bili redni gosti najbližjih zdravstvenih domov. Tudi letos se temu nismo mogli izogniti. Najbližji zdravstveni dom smo začeli obiskovati že kar prvi dan. Na srečo ni bilo nič hujšega,

le majhna poškodba pri čolnarjenju po reki Kolpi, ko je glava enega izmed udeležencev doživela bližnje srečanje z veslom, ki naj bi ga nadzirale roke po navdilih zgoraj omenjene glave, pa je žal nekje na tej poti prišlo do pomankanja komunikacije in trk je bil neizbežen.

V nedeljo smo se odpravili na poldnevni izlet na Veliko steno. Z nje se nam je ponujal prekrasen razgled na dolino reke Kolpe. Vreme je bilo čudovito in predvsem zelo vroče, zato smo vsi komaj čakali na popoldansko osvežujočo kopel. Vmes smo se malo pomudili še ob planinski šoli. Zvečer sta nas obiskala Kristina in Uroš Ravbar ter nam s sliko in z besedo predstavila svojo pot z avtomobilom okoli sveta. Nato pa smo ob tabornem ognju vsi skupaj še veselo zapeli.

Ponedeljek je bil namenjen celodnevne vzhponu na Kozice nad Kolpo. Najprej smo morali premagati dobrih sedem kilometrov asfaltne ceste ob reki Kolpi do vasice Dol. Od tam pa smo se podali strmo v hrib. Na žalost nas je po slabi uri vzpona čakal še precejšen spust, skoraj do doline, nato pa spet strm vzpon proti vrhu Kozic. Nato smo sestopili v vasico Predgrad, si privoščili sladoled, pot nazaj v tabor pa smo si skrajšali s kombijem, ki nas je moral priti nekajkrat iskati, da nas je zvozil nazaj v tabor. Zvečer smo odšli še v bližnji dis-

ko ob tabornem ognju, a našim nogam nekako ni bilo za zabavo. Mogoče je bilo kaj v zvezi z celodnevno hojo, morda pa tudi ne. Torek je bil prost dan, ki smo ga izkoristili predvsem za počitek, planinski mnogoboj, planinsko šolo in kreativne delavnice. Čez reko Kolpo smo napeljali vrv in se nato po njej spuščali v vodo. Ta vrv oziroma tarzanka, ko smo jo poimenovali, je postala ena poglobitnih atrakcij tabora. Zvečer smo pripravili planinski kviz, ki je bil ena izmed disciplin planinskega mnogoboja.

Čeprav se je vreme ponoči malo skisalo, smo se zjutraj kljub oblačnosti odpravili proti Mirni gori na Dolenjskem. Takrat smo se prvič razdelili na dve skupini, ki sta izbrali daljšo in krajšo varianto. Seveda pa je to pomenilo tudi kar precejšen logistični zalogaj, saj smo se morali z kombijem in osebnimi avtomobili v dveh rotacijah prestaviti na izhodišče izleta. Pa smo tudi to izpeljali brez težav. Skupina, ki se je odpravila na daljši izlet, je imela na začetku poti nekaj orientacijskih težav, saj je bil zelo slabo označen oziroma opuščen. Takrat so se pri iskanju prave poti izkazale radijske postaje, ki smo si jih priskrbeli v ta namen in smo jih do takrat imeli bolj za zabavo, tedaj pa smo jih s pridom uporabili. Malo pred koncem poti je skupino ujela še ploha, a na srečo je bilo to v gozdu in je zato ni preveč namočilo. Po počitku v koči se je kaj kmalu odpravila nazaj v dolino proti kombiju in prispela tja tik pred največjo nevihto. Skupina, ki je odšla na krajšo pot, pa je odrinila malo pozneje in se na Mirno goro povzpela po učni poti, tam pa se je pot zanj končala, saj jo je ujela nevihta. Na srečo je do planinskega doma na Mirni gori cesta in tako smo lahko otroke od tam odpeljali v tabor z kombijem in avtomobili. Zvečer pa je ob tabornem ognju potekal natečaj za najboljšo pevsko-igralsko skupino. Bilo je prav zabavno. Četrtek je bil spet prost dan, ki smo ga porabili za izpolnjevanje

dnevnikov Mladi planinec, pisanje prispevkov za taborno glasilo Gojzarček in planinsko šolo. Tudi taborni ogenj zvečer seveda ni smel manjkati. V petek smo izvedli še zadnji izlet na taboru. Spet smo se podali na pot v dveh skupinah, naš cilj pa je bil najvišji vrh Gorjancev, Trdinov vrh. Skupina, ki je imela pred sabo daljšo pot, se je nanj odpravila iz sedla Vahta, skupina, ki je izbrala krajšo varianto, pa se je na vrh povzpela iz planinskega doma na Gospodični. Obe skupini sta pot končali na Gospodični, ena nekoliko nižje. Zvečer smo izvedli še planinsko poroko, ki seveda na taboru ne sme manjkati. Letos je to že skoraj prestopilo vse meje, saj smo imeli kar tri mlade pare, ki so se želeli poročiti. Po planinsko seveda.

Sobota je bila zadnji dan tabora, ki je že po stari navadi namenjen zaključku planinskega mnogoboja, pikniku in seveda planinskemu krstu ob tabornem ognju. Pa tudi kopanje seveda ni manjkalo. Naši »ta mladi« so v narobe popoldnevu za nekaj ur prevzeli krmilo tabora. Mislim, da smo jim kar dali vetra in jim pokazali, da vodenje tabora ni mačji kašelj. V nedeljo pa nas je čakalo samo še veliko pospravljanje. Tokrat nam tabora ni bilo treba podreti, saj je za nami prihajala še ena skupina, ki je v taboru bivala naslednjih pet dni. Tako smo tokrat malo lažje pričakali avtobus, ki je prišel, da bi nas odpeljal proti

domu. Ob poti smo si ogledali še kočevskega medveda, ki ga imajo žal ali pa na srečo zaprtega v bližini Kočevja.

Letošnji tabor je tako nekako zakrožil spoznavanje slovenskih pokrajin, ki so primerne za planinske taborne, in z njimi lokacij, ki smo jih obiskali v minulih desetih letih. Čeprav je bil morda še najmanj planinski doslej, nam je uspelo najti dovolj vrhov, da je bil dovolj atraktiven. Naslednje leto pa gremo od začetka. Kam, naj za zdaj ostane še skrivnost. Na koncu pa še zahvala vsem, ki so kakor koli pomagali pri pripravi in izvedbi letošnjega tabora, in seveda tudi vsem sponzorjem, kot so Mladinska komisija pri Planinski zvezi Slovenije ter občini Rače-Fram in Hoče-Slivnica, in seveda tudi Slovenski vojski, natančneje, mariborski vojašnici.

Leon Vrhovšek

Ustanovni zbor ZVG

Na državni dan, 23. novembra 2007, je bilo v Poljčah ustanovljeno Združenje vojaških gornikov za slovenski prostor. S tem dejanjem se je uvrstilo v mednarodno organizacijo – International Federation Mountain soldiers. Iz statuta združenja je razvidno, da si bo prizadevalo za mir, negovanje in razvijanje tradicij vojaškega gorništv. Člani se bodo med drugim ukvarjali s preučevanjem

gorskega sveta, razvijali zavest o vsebini in zaščiti naravovarstvenih pravic itn. Za predsednika je bil izvoljen Janez Kavár, odličen alpinist in visoki vojaški častnik. Ustanovnega sestanka se je udeležil tudi predsednik PZS Franci Ekar. Poudaril je pomen na novo ustanovljenega združenja in nakazal možnosti za dobro sodelovanje.

Janez Kavár

Zlati častni znak PZS za zaslužna tuja planinca

Planinska zveza Slovenije pri izvajanju nalog in ciljev sodeluje s številnimi sorodnimi in drugimi organizacijami ter posamezniki doma, pa tudi v tujini. Organizacije predstavljajo ter vodijo ljudje. Od njih je odvisno, kako ustvarjalno in uspešno je sodelovanje. 27. novembra letos je PZS povabila v Ljubljano dva izjemna planinca, gorska reševalca in prijatelja iz Avstrije, s katerima nas veže več deset let uspešnega sodelovanja in dobrih rezultatov za blaginjo slovenskega planinstva. Še posebno so jima lahko hvaležni tisti ljudje, ki so v gorah potrebovali pomoč in jim je nevede, morda tudi posredno, koristilo njihovo delo. PZS se jima je želela zahvaliti za njun osebni prispevek. Njuno delo in prispevki za dobro obiskovalcev gora v minulem obdobju niso

Kurt Delisch in Reinhold Doerflinger

poznali meja, ki so včasih pome-nile za današnje oči skoraj ne-predstavljivo oviro.

Iz utemeljitve za podelitev zla-tega častnega znaka PZS Kurtu Delischu, ki je po poklicu odvetnik in je 27 let predsedoval avstrijski planinski zvezi (OeAV) za deželno Koroško, 21 let pa avstrijski gorski reševalni službi za deželno Koroško ter bil dolga desetletja v zveznem vodstvu avstrijske gorske reševalne službe, katere član je že več kot 60 let, povzemamo le nekaj najpomembnejših podatkov o njegovem plodnem delu za blagor slovenskih planincev: zagovarjal in podpiral je dobro sodelovanje med planinci in njihovimi družti iz Koroške s planinci in družti iz Slovenije; pred 43 leti je sodeloval pri ustanovitvi in ves čas podpiral sodelovanje planinskih organizacij treh dežel, t. j. avstrijske Koroške, italijanske Furlanije in Slovenije, in vsebinsko ogromno pripomogel k njemu – ta vsakoletna srečanja brez prekinitve potekajo še danes –; dajal je veliko podporo slovenskemu PD na avstrijskem Koroškem; PZS in GRS sta glede planinskih in reševalnih vprašanj, ki so se porajala na obeh straneh meje, pri K. Delischu vselej imeli iskrenega sogovornika in prijatelja; od konca šestdesetih let naprej je omogočal predstavnikom slovenskih gorskih reševalcev udeležbo na avstrijskih tečajih v letnih, zimskih in ledeniških

razmerah; vsestransko je pomagal jugoslovanskim državljanom v nesreči; osebno je prispeval k vse tesnejšemu strokovnemu in organizacijskemu sodelovanju med gorskoreševalnima organizacijama avstrijske Koroške in slovenske GRS, ki se je od leta 1984 do danes ustalilo kot vsakoletno večstransko sodelovanje gorskoreševalnih služb avstrijske Koroške, italijanske Furlanije in Slovenije z imenom Alpe-Adria; v obdobju, ko v Jugoslaviji ni bilo mogoče kupiti sodobne reševalne opreme, nam je prinesel vzorce take opreme, ki so jo potem izdelovali pri nas.

Iz utemeljitve za podelitev zlatega častnega znaka PZS gospodu Reinholdu Doerflingerju, uslužbencu koroške deželne uprave, ki je že enajst let podpredsednik IKAR (Mednarodne komisije za reševanje v gorah), dvanajsto leto predseduje gorski reševalni službi Avstrije, lani pa se mu je izteklo 16 let predsedovanja avstrijski gorski reševalni službi za deželno Koroško, katere član je več kot 40 let, povzemamo le nekaj najvažnejših podatkov o njegovem delu, pomembnem za planinstvo in gorskoreševalno dejavnost v Sloveniji: v odnosu do slovenske GRS je nadaljeval in poglobljal tehnično in organizatorsko delo svojega predhodnika K. Delischa (izmenjava udeležencev na tečajih, izmenjava izkušenj, dovoljenja za ponatis njihovega preventivnega in

drugega gradiva brez avtorskih stroškov ...); ob njegovem osebnem sodelovanju smo pripravili in izdali različna trijezična navodila za planince in reševalce – nekateri dokumenti so doživeli že tretji ponatis; sodelovanju gorskoreševalnih služb z imenom Alpe-Adria je dal močno podporo in veljavo z uvedbo demonstracij reševalnega dela in podporo tesnejšemu sodelovanju med postajami GRS, zlasti iz Avstrije in Slovenije; dajal je vso podporo in razumevanje slovenski GRS ob njenem uveljavljanju soustanovitelskih pravic in ureditvi članstva v IKAR; pri pripravi dokumenta o sodelovanju in pomoči med republiko Avstrijo in Slovenijo ob naravnih in drugih hudih nesrečah je velik del vsebine nastal ob pomoči njegovega pomembnega prispevka; dokument govori tudi o pomoči in sodelovanju med gorskimi reševalci obeh držav in prinaša določila, ki v nujnih primerih poenostavljajo mejne prelete zračnih plovil katere koli strani pri gorskoreševalnih in drugih nesrečah; poleg tega sta njegovo delovno mesto in pripravljenost za sodelovanje z nami omogočila, da so si naši gorski reševalci večkrat ogledali njihovo bazo za letalsko reševanje in policijski center treh dežel v Vratcih - Meglarjah ter se udeležili posvetovanja o težavah pri letalskem reševanju v Avstriji in mednarodnega posvetovanja o reševanju v izrednih razmerah s poudarkom na gorskem reševanju; podprl je željo PZS in GRS po vnovičnem vključevanju v Kuratorij za varnost v gorah v Avstriji itn. Predsednik PZS je izrazil veliko spoštovanje in dejal, da nam je v čast, da smo se lahko navzoči ob tem dogodku, se zaslužnima možema zahvalil za vse, kar sta storila za naše obiskovalce gora in uporabnike gorskoreševalnega dela, in jima čestital k odlikovanju. Že samo glede na zgoraj predstavljeno ni dvoma, da sta si podeljeni odličji zaslužila.

Danilo Škerbinek

Evgen Vavken

(1927-2007)

Evgen Vavken na odpravi Everest 1979

Pred dobrim mesecem sta se tiho poslovila v slovenskem planinstvu pomembna in zaslužna zdravnik Evgen Vavken in Andrej O. Župančič.

Evgen Vavken, rojen 3. 6. 1927, sicer primarij travmatološke klinike in doktor znanosti, je življenje posvetil goram in predvsem reševanju ter prvi pomoči gornikom. Sodeloval je v obsežni reševalni akciji na Bovškem leta 1952, ko se je skupina gorskih reševalcev prebila v povsem odrezano zgornje Posočje, kjer so plazovi snega zasipali domačije. Bil je v prvi posadki, ki je s helikopterjem pomagala ponesrečenim v gorah. Med gorskimi reševalci je bil cenjen kot izjemen pedagog, saj je znal posredovati tisto znanje, ki ga laik lahko uporabi pri prvi pomoči – ne premalo in nič odvečnega. Vsekakor mu je pri tem pomagalo odlično kirurško znanje, ki je mnogim, ki so prišli na njegovo kliniko, rešilo zdravje in življenje. Logično je, da je bil

Andrej O. Župančič

(1916-2007)

Andrej O. Župančič na odpravi Kangbačen 1965

dolga leta član komisij za gorsko reševanje in za odprave. Na planinskem področju pa je bil gotovo najbolj ponosen na svojo vlogo pri naši največji odpravi – Everest 1979. Organiziral je popolne zdravstvene preglede za vse moštvo, nagovoril prijatelje stomatologe za vsa zobna popravila, zbral zdravila in medicinsko opremo tudi za težje primere, hkrati pa dobil dovoljenje Kliničnega centra, da je odprava v njegovih kletnih etažah dva meseca zbirala in pakirala vseh 18 ton opreme in hrane za ves čas dela na gori. Bil je zdravnik na pohodu in v baznem taboru (zdravnik na gori je bil Igor Tekavčič), kjer je ob svojem rednem delu postavil še kopalnico za člane ter poskrbel, da se je kuhinjska posadka držala osnovnih načel higijene. Čeprav je dolgotrajno bivanje na višini 5350 m težko prenašal, tega tam ni pokazal, o tem je le pisal znancem. Bil je eden od stebrov, ki so podpirali moštvo tudi v najtežjih tre-

nutkih in s humorjem je mehčal napetosti.

Ob priznanju za njegove zasluge smo mu zato tudi osebno hvalježni. Pod plaščem stroke se je skrival velik človek.

Andrej O. Župančič, rojen 27. 1. 1916, je sicer najbolj znan po svojem znanstvenem delu v medicini, saj je bil desetletja vodilna osebnost slovenske patofiziologije, profesor na medicinski fakulteti in doktor znanosti. Bil je član Slovenske akademije znanosti in umetnosti in amaterski antropolog – med drugim je dolge mesece živel med najbolj preprostimi Indijanci v južnoameriških pragozdovih. Med vojno je bil partizan, zdravnik pri glavnem štabu NOV. Črka »O« med imenom in priimkom pomeni Oton, kar je ime slovenskega pesnika in njegovega očeta.

Njegovo vodilo je bilo, da kar si zares želiš, boš tudi dosegel, zato je bil eden redkih članov načrtovane, a nesojene himalajske odprave, ki so kasneje uspeli sodelovati tudi v dejanski. V letih 1950–55 se je vrsta slovenskih alpinistov, med njimi Andrej, v Zahodnih Alpah pripravljala na prvo himalajsko odpravo (Manaslu ali Šiša Pangma), ki pa potem ni bila uresničena. Zaradi razočaranja je takrat mnogim upadlo veselje do alpinizma, Andrej pa je uspel s kandidaturo na odpravo Kangbačen 1965, ki je bila sicer že zadeva naslednje generacije. Na odpravi se je ukvarjal predvsem z vplivom višine na človeka oziroma na njegovo kri (operativni zdravnik odprave je bil Jože Andlovic), bil je pa tudi namestnik vodje. Ker se je le-ta zaradi finančnih težav pridružil odpravi kasneje, je bil njen začasni vodja Andrej. Prav z vodenjem se je zelo izkazal in če bi to vlogo lahko odigral do konca, bi bil rezultat odprave morda še ugodnejši.

V življenju je, skladno s svojim rekom, sledil svojim ciljem. Iz Himalaje ga je »odneslo« v pragozdove med civilizaciji še neznana

plemena, kar ga ni izpolnjevalo nič manj kot gore in znanost.

Bil je skoraj vedno enak – razmršenih črnih las je tako mladenič kot devetdesetletni možakar med hojo po pločniku zamišljeno strmeč premeleval svoje misli ...

S svojim delom in požrtvovalnostjo sta si Evgen Vavken in Andrej O. Župančič postavila trajen spomin v slovenski himalajski zgodovini.

Tone Škarja

Zoranu Tratniku

1928–2007

V torek, 20. novembra 2007, smo se prišli iz Celja, Ljubljane in številnih drugih krajev v Gornji Grad posloviti od dobrega znanca in prijatelja Zorana Tratnika. Zoranova življenjska pot se je začela 21. avgusta 1928 v lepem kraju med Menino in Rogatcem. Zibel mu je tekla v hiši ob izlivu Šokatnice v Dreto, obe sta mu žuboreli uspavanke ter ga vse življenje neubranljivo vabili v domači kraj in na rojstno domačijo. Njegov oče Jože Tratnik je bil nadučitelj v tedanjem središču Zgornje Savinjske doline, zato je bila po nacistični zasedbe dežele narodno zavedna Tratnikova družina leta 1941 izseljena na Hrvaško. Veliko let pozneje je Zoran tista leta v zgodovini svojega rojstnega kraja

raziskal in predstavil v zborniku *Gornji Grad med 2. svetovno vojno*, ki ga je leta 2000 založil in izdal *Muzej novejšje zgodovine Celje*. Ko so se leta 1945 vrnili iz izgnanstva blizu Vinkovcev, je mladi Zoran nadaljeval šolanje in leta 1947 kljub vsemu opravil veliko maturo v Ljubljani, ne da bi izgubil eno samo leto. Vpisal se je na metalurgijo, vendar se mu je zaradi konfincije na Golem otoku diploma odmaknila za dobri dve leti in pol. Po odsluženem letu v JLA se je leta 1956 zaposlil v Železarni Štore ter si v Celju kmalu zatem ustvaril dom in družino. Služboval je še v tovarni Emo Celje in bil pozneje do redne upokojitve tajnik Raziskovalne skupnosti občine Celje.

Vse njegovo življenje tako rekoč od zibel do groba so bogatile gore. Po tej plati smo ga mnogi spoznali in tudi najboljše poznali. Ko je leta 1930 v Gornjem Gradu umrl nadučitelj Fran Kocbek, ustanovitelj in prvi načelnik Savinjske podružnice Slovenskega planinskega društva, je bil Zoran star šele dve leti. Njegov oče ni bil le Kocbekov stanovski kolega, temveč vse življenje tudi zavzet planinski delavec in prekaljen hribovec še iz časov, ko je branil rajno Avstrijo v Tirolah in se boril za našo severno mejo na Koroškem. Kadar koli smo potovali mimo tistih prizorišč iz prve vojne oziroma takoj po njej, se jih je Zoran rad spominjal in pripovedoval zanimive podrobnosti o doživetjih svojega očeta. Ta je dvanajstletnega Zorana leta 1940 peljal na Ojstrico po Kopinškovi poti, ki so jo slovesno odprli šele dva tedna pozneje. Ko je bil študent, se je vpisal v Planinsko društvo Ljubljana Matica ter v Alpinistični odsek Akademskega planinskega društva. Sprva je največ plezal v navezi z Matjažem Deržajem, pozneje pa skupaj z Andrejem Aplencem, Bobom. Povzela sta se na Aiguille du Moine, Aiguille du Charbonnet, pa seveda tudi na Mont Blanc. Med večjim številom pre-

plezanih smeri v slovenskih gorah naj bo omenjen le Čopov stebel v Triglavski steni. Najvišje je prišel leta 1983 na Kavkazu, ko je dosegel vrh pettisočaka Kazbeka. Stal je na večjem številu alpskih štiritisočakov: na Domu, na Finsteraarhornu, na Dufourspitzeju v pogorju Monte Rose, na Jungfrau, na Bernini in še na številnih drugih znamenitih alpskih vrhovih. Za svojo šestdesetletnico je leta 1988 za šalo zlezal na Matterhorn. Leta 1991 je splezal na Barre des Ecrins, najjužnejši štiritisočak v Alpah. Ko je bil star sedemdeset let, se je leta 1998 preizkusil na težavnem Reichenspitzeju v Zillertalskih Alpah. Še predlanskim smoga občudovali na izjemno težki železni poti Königsjodler, ki pelje na Hochkönig nad Bischofshofnom. Še lani je zmozel zahtevno in dolgo prečenje skozi divjino Karnijskih Alp, ko smo se na društvenem izletu povzpeli s planine Ditte na Col Nudo in sestopili v dolino Valbono.

Bil je član planinskih društev v Gornjem Gradu in Celje Matica. V drugem si je kot dolgoleten član upravnega odbora močno prizadeval za vrnitev odvzetega premoženja. Bil je najboljši poznavalec več kot 110-letne društvene zgodovine. Sodeloval je pri pripravi društvene kronike *Nazaj v planinski raj*. Bil je član uredniškega odbora društvenega glasila *Kvedrovček*. Vodil je dela pri prenovi in prizidku Kocbekovega doma na Korošici, ki so bila končana leta 1996. Sto dvajsetkrat je bil na Korošici po društveni dolžnosti, od tega pozimi 28-krat, kot si je sam zapisal. Vsi smo v Zoranu videli prihodnjega čilega devetdesetletnika. Vendar se je zasukalo drugače.

S Tabo je umrl tudi del nas samih, ki smo Te poznali s planinskih poti, a zapustil si nam predvsem neizmeren življenjski optimizem. Prek groba na nevezajo nešteti spomini na nepozabna doživetja v gorah.

Tone Primožič

Kako poznamo naše gore?

Katega gora se kaže v odsevu jezera?

Za nagrado bo jedilni komplet Outdoor, ki ga ponuja spletna trgovina z gorniško opremo www.kibuba.com.

Pravila naše igre so taka:

1. Upoštevali bomo le po eno rešitev posameznega reševalca.
2. Med reševalci, ki bodo pravilno odgovorili na zastavljeno uganko, bomo izžrebali zmagovalca. Naš sponzor mu bo dostavil nagrado.
3. Zmagovalec v tekočem letu ne more več sodelovati v žrebanjih.
4. Če bo vseh reševalcev manj kot deset, bomo objavili imena vseh, sicer pa le ime izžrebanega.
5. Po uredniški presoji bomo objavili zanimivosti o gori, ki nam jih bodo poslali reševalci.
6. Rešitve lahko pošljete z navadno pošto na naslov Planinski vestnik, p. p. 214, 1001 Ljubljana ali po elektronski pošti na naslov uganka@pzs.si, in sicer do 25. januarja 2007. Reševalci nam morajo poslati popoln naslov in davčno številko.

Rešitev iz prejšnje številke:

Tokratna uganka je bila očitno zelo zahtevna, saj smo dobili le šest pravih odgovorov. Na sliki je bila Celovška špica, vrh v Karavankah vzhodno od Stola. Pravilno so odgovorili Janez Otrin, Polde in Luka Taler, Jure Golob, Suzana Relja in Janez Feldin iz Žirovnice, ki je bil izžreban in mu bo spletna trgovina www.kibuba.com podarila gamaše Walker.

Andrej Stritar

 Vladimir Habjan

Explorer Cameleon®

polaroidna + fotokromatska.
nanos proti rosenju.

Še en čisto navaden
ponedeljek v gorah...

Razvito v sodelovanju z ENSA

www.julbo.com

Julbo®
SUPERNATURAL